

EVEREST TRANSPORT INC.

We are Hiring

Company Drivers

For team 65 cents per mile+Safety Bonus.
For Single Driver Run 55 cents per mile.
For Team 65 cents per mile+safety bonus.
Call, Goldy Ph: 260-797-1122

BUYING OR SELLING A HOME IN MICHIGAN

734-330-7933
734-459-1010
gary@soldbysingh.com
soldbysingh.com

RE/MAX CLASSIC

7 Offices to better Serve YOU!
Plymouth • Novi • Canton • Farmington Hills
Milford • Commerce Twp • Bloomfield Hills

Gurjeet Singh (Realtor)

BEST REAL ESTATE PACKAGE

Home Buying & Selling in Michigan
Residential & Commercial Loans
Home Improvement & Renovation

Vikram Jit Singh
Loan Officer (NMLS# 1485377)
Sinar Mortgage (NMLS# 68437)

Malika Puri
Real Estate Agent

Loans Available in 26 States
CALL 734.709.9200

Nineteenth Year of Publication **ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ** **Price 50¢** **Email: punjabtimes1@gmail.com**
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ **www.punjabtimesusa.com**

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 19, Issue 12, March 24, 2018 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਇਰਾਕ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੱਚ ਆਖਰਕਾਰ ਕਬੂਲਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਸੰਗਠਨ ਆਈ.ਐਸ. (ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ) ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ 39 ਭਾਰਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ, ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ

ਉਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਿਤਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ? ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦਿਆਂ ਹੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੰਜੀਦਾ

ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੁਖਤਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੌਸੂਲ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਜਦੋਂ ਇਰਾਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕਿ ਫੂਕ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਕ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵੇਲੇ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਇਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ ਕਿ 'ਸਭ ਠੀਕ' ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਕੁੱਲ 40 ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰਜੀਤ ਮਸੀਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੇ। ਉਲਟਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੂਨ 2014 ਵਿਚ ਮੌਸੂਲ ਵਿਚੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇਰਾਕ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੌਸੂਲ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਖੁਲਾਸੇ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਯਤਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 27 ਜਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਹਿਮਾਚਲ, ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਇਹੋ ਆਖਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਕ ਵਿਚਲੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਵਾਰ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨੇ ਮਚਾਈ ਹਲਚਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਾ

ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫੀ

ਮੰਗਣ ਨਾਲ 'ਆਪ' ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਮਜੀਠੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਨੂੰ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਦੇ ਤੁਲ ਮੰਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਤਰਜਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਅਦਾਲਤੀ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭਟਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ: ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜੀਠੀਏ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਮਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ

ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਈ.ਡੀ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਨੁਪਮ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੇ ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਈ.ਡੀ. ਅਫਸਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

ਜੁਲਾਈ - ਅਗਸਤ 2018

High Season Sale

ਦਿੱਲੀ \$855
ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ

734 838 9998

24 ਘੰਟੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ

WorldWide Travel
www.fly2world.com
866 66 INDIA
4 6 3 4 2

Fares shown are for July 10th to Dec 7th 2018 departure from Detroit and may change without notice. please call for more details. Other conditions apply.

COLDWELL BANKER

Thinking Real Estate?

Residential Brokerage

Taj Home Group

GURDEEP KAHLON
224-409-4042
iShowHomes@yahoo.com

BUYERS we'll find the right home for you.
We have a common goal: Making you a homeowner.
SELLERS we know your local markets

Allow us to list your home for a quick sale.

PRADEEP SINGH
847-322-5832
iShowHomes@Yahoo.com

20 S. Roselle Rd., Schaumburg, IL 60193

ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2018 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਵੋਟ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕੇ

We seek your vote and support on April 1st, 2018 to serve on the board of Sikh Religious Society Chicago, Palatine Gurdwara Sahib to achieve below mentioned goals and to execute much needed reforms.

- ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਬੁਲਾਉਣੇ।
Invite renowned Raagi/ Dhaadhi Jathas & Kathavaachaks.
- ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ।
Connect our kids and youth with Sikh values.
- ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਕਲਿਨਿਕ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ।
Expansion of medical clinic to serve the needy.
- ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨਵਿਆਉਣ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣਾ।
Easier Membership Renewal.
- ਲਾਇਬਰੇਰੀ 'ਚ ਵਿਦਿਅਕ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣੇ।
Enhance library programs to promote learning & spiritual knowledge.
- ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣੇ।
Programs for Respect and Strong Relationship with Seniors.
- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਿਰਧ ਸਰੂਪ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ।
Establish Shri Guru Granth Sahib Birdh Saroop Sewa Center.
- ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆਉਣਾ।
Bring total Transparency in Board Work.

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
#10

Gurpreet Singh
Ph: 847-845-2025

ਕੰਵਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
#12

Kanwar Harinder Singh
Ph: 847-571-8193

ਸ਼ਿਵਇੰਦਰਜੀਤ (ਦਾਰਾ) ਸਿੰਘ
#15

Shivinderjit (Dara) Singh
Ph: 630-670-2819

ਦਾਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਦੇ ਕੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ ਜੀ

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ

ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ

ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2018 ਸਵੇਰੇ 8 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਓ ਜੀ।

- ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ।
- ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਲਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ।
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦਿਨ-ਦਿਹਾਰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣੇ।
- ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਸੰਗਤ ਤੱਕ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀਆਂ।
- ਗੁਰ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ।
- ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ, ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਲਿਨਿਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਸੀਲੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੇ।
- ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਨਟਰਨਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਜੋੜਨਾ।
- ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਗਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕੇ।
- ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਮਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਲ ਲੱਭਣੇ।
- ਸਟੇਟ, ਫੈਡਰਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀਆਂ/ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ।
- ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ।
- ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਦਾ ਸਿਰਫ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਿਥੇ ਟੀਚੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਹੈ।

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
#1

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ
#3

ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ
#4

ਵਹੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ
#5

ਸਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੰਧੂ
#7

ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਇਕ ਵਰ੍ਹਾ: ਮਾਲੀ ਤੰਗੀ ਨੇ ਉਠਣ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹਰ

ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੱਕ 2500 ਰੁਪਏ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮਰਲੇ ਦੇ ਪਲਾਟ ਅਤੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 14151 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਡਾ. ਟੀ ਹੱਕ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਜੂਨ 2017 ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੱਕ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ਾ, ਢਾਈ ਏਕੜ ਤਕ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਦੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ 10.25 ਲੱਖ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 9500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਜਟ 'ਚ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ 1500 ਕਰੋੜ 'ਚੋਂ 500 ਕਰੋੜ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਨ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੇਠ ਫਿਲਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਕ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਾਨਸਾ ਅਤੇ ਨਕੋਦਰ ਵਿਚ ਦੋ ਸਮਾਗਮ ਕਰ ਕੇ ਕੁਮਵਾਰ 167 ਅਤੇ 129 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਭਾਵ ਕੁੱਲ 296 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਨੋਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 10-10 ਰੁਪਏ ਦੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਪੰਜ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਚੀ, ਮੈਸੂਰ, ਜੈਪੁਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਅਤੇ ਭੁਬਨੇਸ਼ਵਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ

ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੂਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂੱਖ ਸਰਕਾਰੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ ਹੈ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਲਹਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾ ਮੌਤ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਕੁਰਕੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਠੱਸ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਫਿਲਹਾਲ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮਾਲੀ ਤੰਗੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਸੰਕਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਰੂਲਜ਼ 1964 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ 33 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ 33 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਉੱਤੇ 60 ਫੀਸਦੀ ਕੱਟ ਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇ-ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਿਤੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 20 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਅਤੇ 111 ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਨੂੰ 11.58 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਿਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 33 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਮਿਤੀਆਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਸੀਲੇ ਘੱਟ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਲੀਜ਼ ਫਾਰਮੂਲਾ ਸਮਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੀ. ਸਿਬਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ 33 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਾਂਬੱਧ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ। ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕਣ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਫੀਏ ਤੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਪਰ ਠੱਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਿਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਬਿਤ ਮਾਫੀਆ ਰਾਜ ਦੀ ਜੋ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਵ ਨਸ਼ਾ, ਮਾਈਨਿੰਗ, ਸ਼ਰਾਬ, ਭੁ-ਮਾਫੀਆ, ਕੇਬਲ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਲਾਟਰੀ ਮਾਫੀਆ ਦੀ ਜਕੜ ਤੋੜਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਫਾਈ, ਅਨਾਜ, ਮਕਾਨ, ਭਰਤੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ, ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਹਰ ਘਰ

ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਇੰਨੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ, ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੁਹਰਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ 31 ਮਾਰਚ 2017 ਤੱਕ ਕਰਜ਼ਾ 73772 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ਾ 59621

ਕਲਾਸ 'ਏ' CDL ਡਰਾਈਵਰ ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ (OTC/Regional)

ਇਕੱਲੇ ਡਰਾਈਵਰ

55 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਤੱਕ

ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰ

70 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਤੱਕ

ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ

- *ਕਲਾਸ 'ਏ' CDL ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
- *ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਡੀ. ਯੂ. ਆਈ./ਡੀ. ਡਬਲਿਊ. ਆਈ. ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ
- *ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੂਵਿੰਗ ਵਾਇਲੇਂਸਜ਼ ਜਾਂ ਐਟ ਫਾਲਟ, ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਨਾ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ
- *ਡੀ. ਓ. ਟੀ. ਫੰਕਸ਼ਨਲ ਕੈਪੇਸਟੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਡਰੱਗ ਸਕਰੀਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਨਵਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਜਾਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 856-562-0052, 614-949-4672

info@5aabtransport.com

www.5aabtransport.com

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

Now Open

1480 N State Road 1, Cambridge City, IN 47327. 70

Diesel/Gas Exit 137

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ

ਇਥੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉਪਰ ਬੈਠਕੇ ਖਾਓ-ਪੀਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੋ... ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਰੋਲ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਘਰ ਦੀ...

ਸਹੂਲਤਾਂ

ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ!

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਸਸਤਾ ਡੀਜ਼ਲ

Liquor, Beer & Wine

truck repair, new showers, scale.

Free Buffet over 100 gallons

open 6am to midnight

Phone: 765-478-6300

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ: ਜਗਤਾਰ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੱਕ ਉਮਰ ਕੈਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੱਕ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਾਰਾ ਨੂੰ 35000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤਾਰਾ (43) ਖਿਲਾਫ਼ ਧਾਰਾ 302, 307, 120 ਅਤੇ ਧਮਾਕਾਬੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 1995 ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਬੂਲੀ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 31 ਅਗਸਤ, 1995 ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 16 ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਿਲਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਸਤੰਬਰ 1995 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਉਹ ਦੋ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ 2004 ਵਿਚ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬੁਝੇਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ 2015 ਵਿਚ ਬਾਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਬੁਝੇਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਲਗਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚੱਲੀ। ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਦਿਲਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ

ਸਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਤੋਂ ਨਾਂਹ

ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਉਤੇ ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਸਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਪੱਖ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੌਰਾਨ ਪੈਰੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਤਾਰਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਡਟੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਭਰ ਕੈਦ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਤਾਰਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੋਸਲੇ ਪਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਖਾਲਸਾ ਮਿਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਰਾ ਤੇ ਉਸ ਵਰਗੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬਣਾਈ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੁੱਲ 15 ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 8 ਉਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ ਸੱਤ ਖਿਲਾਫ਼

ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਠਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਇਆ ਹੈ।

ਕਬੂਤਰਬਾਜ਼ੀ ਕੇਸ 'ਚ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਕੈਦ

ਪਟਿਆਲਾ: ਕਬੂਤਰਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਉਘੇ ਪੌਪ ਗਾਇਕ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਬੁਲਬੁਲ ਮਹਿਤਾ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪਹਿਲਾਂ

ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਰੋਸੇ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨੇਤਲੇ ਪਿੰਡ ਬਲਬੋਤਾ ਵਾਸੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਧਾਰਾ 420, 465, 467, 468, 471 ਅਤੇ 120ਬੀ ਤਹਿਤ ਇਹ ਕੇਸ 19 ਸਤੰਬਰ 2003 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ

ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ 13 ਲੱਖ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ, ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੀਹ ਹੋਰ ਪੀੜਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ

ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਧੋਖੇ ਦੇ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਸਾਢੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਚੱਲੀ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 420 ਅਤੇ 120ਬੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਿਆਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤਹਿਤ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਉਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2003 ਵਿਚ ਹੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਉਪਰੰਤ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਕੇਸ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦਲੇਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for a suitable beautiful educated US citizen/green card holder girl, at least 5'-6" or more, for Sikh clean shaven handsome boy 40 yrs, 6', US born MBA. Owns family established business. Cast no bar. Contact: 513-546-7246

8-11

Saini Sikh clean shave boy, 28, 6', M.Sc. Bio Technology doing BDS in Chandigarh, seeks suitable well educated Saini/Jatt Sikh girl. Family well settled in the USA. Pl contact, Ph: 516-503-9541 or email: mohan1w34@gmail.com

4-11

Ramgariah family looking for a suitable Ramgariah match for their U. S. born son, Sr. Financial Analyst 34 years, 5'-10". Pl contact: jsnov1973@aol.com

12/4

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

Match for Jatt Sikh Gill girl, 28 yrs, 5'-5", engineer in MNC, H1B Visa, Green Card in procesing, Lives in Bay Area, California. Preference to doctor/engineer in Bay Area. Contact: hsgill.ado@gmail.com

11-14

Wanted US/Canadian citizen/green card holder boy for Jatt Sikh girl, fair complexion, 23 yrs, 5'-4" from Chandigarh, Bachelor of Dental Surgery, doing internship, only daughter, father retired sub inspector Chandigarh police. Contact, Ph: 765-760-0581 or 765-702-8255

10-13

Punjab Times
Ph: 847-359-0746
punjabtimesusa.com

ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਪੱਖੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ 133ਵੀਂ ਥਾਂ, ਫਿਨਲੈਂਡ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ

ਲੰਡਨ: ਯੂ.ਐਨ. ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਫਿਨਲੈਂਡ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦੇਸ਼ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 156 ਦੇਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਨਾਰਵੇ ਦੂਜੇ, ਡੈਨਮਾਰਕ ਤੀਜੇ, ਆਈਸਲੈਂਡ ਚੌਥੇ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ 5ਵੇਂ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ 6ਵੇਂ, ਕੈਨੇਡਾ 7ਵੇਂ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ 8ਵੇਂ, ਸਵੀਡਨ 9ਵੇਂ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ 10ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ 18ਵਾਂ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੂੰ 19ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 10 ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਘਰ 'ਚ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਹੋਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 133ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

House for Sale in Chandigarh

HIG Independent duplex house around 9 marla in Sector 28 West, Chandigarh for sale.

Please contact: Sunny 618-513-7645

INDIAN BAZAAR

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ 10% ਛੋਟ

Ph: 317-534-5151, 916-524-0045

ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ; ਖਾਣਾ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿ. ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 515-291-1961

11-12

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares available

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times
Established in 2000
19th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send address changes to Punjab Times, 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Mississippi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer
The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ: ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੇ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੈਂਕੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਿੱਛ ਤੋਂ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਈ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਨਸਕਾ ਅਲੀ ਜਿਲ੍ਹਾ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੈਂਕੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੇਮਿਆਦੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਫਾਇਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਗੱਡੀ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ।

ਪਰਿਵਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਪੁੱਜੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਧੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਟੈਂਕੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ

ਉਤਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਤੇ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ 7.15 ਵਜੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਟੈਂਕੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਈ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਬਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਬੁਝੋਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾ ਪਹਿਨਾਇਆ। ਤਕਰੀਬਨ 3 ਸਾਲ ਲੰਘਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਨੋਸ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁੜ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਉਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ।

ਰੂਸ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਤਿਨ ਹੱਥ ਆਈ

ਮਾਸਕੋ: ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਤਿਨ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਜੇ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਅਗਲੇ ਛੇ ਸਾਲ ਲਈ ਰੂਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ 2024 ਤੱਕ ਰੂਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਹ ਪੁਤਿਨ ਦਾ ਚੌਕਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੁਤਿਨ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ

ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ 76.66 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੱਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ। ਪੁਤਿਨ ਨੂੰ ਇਸ ਜਿੱਤ ਲਈ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਤਿਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਯੂਰਪ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਰ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨੇ ਮਚਾਈ ਹਲਚਲ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ‘ਆਪ’ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਹਿ ਕਨਵੀਨਰ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਤੇਵਰ ਨੇ ਵੀ ਤਿੱਖੇ ਸੂਰ ਅਪਨਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਲੋਚਨਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਵੀ

ਇਰਾਕ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੱਚ ਆਖਰਕਾਰ ਕਬੂਲਿਆ
(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਕੇ ਬਾਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਮੂਹਿਕ ਕਬਰਗਾਹ ਵਿਚ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਨੌਂ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 10,400 ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਪੁੱਜੇ ਹਨ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 108 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਨਵਰੀ 2015 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 11,184 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਉਤੇ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਨ। ਲੰਘੇ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਵਿਚ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ 6100 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਗੁਆਉਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਅਰਬ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੈ।

ਮੁਨਾਸਬ ਨਾ ਸਮਝੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਢਾਹ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਜੀਠੀਆ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਸ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਚੋਣ ਦੌਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਮਾਫੀਆ ਨੂੰ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਸ਼ੀਸ਼ ਖੇਤਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮੁਖੀ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਮਜੀਠੀਆ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਸ਼ ਖੇਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਕਰ ਕੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਜਿਥੇ ਉਹ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਚਾਈ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ‘ਆਪ’ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਕਾਲਰ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਡੱਕਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੀ ਸੱਤਾ ਹੱਥ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਆਗੂ ਇਕਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੁਆਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 20 ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਰੋਆਮ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਥੇ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭਖੀ ਸਿਆਸੀ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਪਏ ਕਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਮਜੀਠੀਆ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਧਰ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲੋਂ ‘ਭੈੜੀ’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲੇ ਪੋਸਟਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੋਸਟਰਾਂ 'ਚ ਲਿਖਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ, ‘ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕਬੂਲਿਆ- ਮੈਂ ਇਕ ਝੂਠਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਾਂ’।

ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ‘ਆਪ’ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਸ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ‘ਆਪ’ ਨਾਲੋਂ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਆਗੂ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆ ਨਿੱਤਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਧੜਾਧੜ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਆਫੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਜਾਰੀ: ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੰਘਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਮਿਤ ਸਿੰਘਲ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 2013 ਵਿਚ ਆਪ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਕ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ‘ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਆਗੂਆਂ’ ਦੇ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗਡਕਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਖਲ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ (ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ.) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀ 24 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਦਬਾਅ

ਮੁਹਾਲੀ: ਇਹ ਚਰਚਾ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਉਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕੇਜਰੀਵਾਲ) ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਅਤੇ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਟੂ ਆਦਿ ਨੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਨੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸੱਤਾ, ਲਾਡੀ ਅਤੇ ਪਿੰਦਾ ਨਾਲ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਰਮਿਆਨ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਝੂਠੀ ਤੇ ਮਨਘੜਤ ਹੈ।

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ	ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ	ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ	ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ	

ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ 'ਚ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਚੌਧਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 'ਬਾਦਲਾਂ' ਵੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨੇ ਕਪਤਾਨੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਸਿਵਲ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਤੇ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਹਾਕਮ ਪਿਰ ਨੂੰ ਆਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ

ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ

ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਜ਼ ਲੰਬੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਲੀਡ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਵੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਈ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਏਜੰਡਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਖਾਸ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ

ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਕਰੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਉਹ ਵਫਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਦੋਵੇਂ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੰਡ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਜਿਪਸੀਆਂ ਦੌੜਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋ ਜਿਪਸੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਸਹੂਲਤ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਅਮਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਮੋਦੀ ਦਾ ਤਖਤ ਹਿਲਾਉਣ ਲਈ ਨਿੱਤਰੀਆਂ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 100 ਤੋਂ ਵਧ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 23 ਮਈ ਨੂੰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਧਰਨੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਦਿਹਾਤੀਦਾਰਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਬੈਂਕ ਤੇ ਬੀਮਾ ਵਰਕਰਾਂ, ਕਾਲਜ ਤੇ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 'ਜਨ ਏਕਤਾ ਜਨ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨ' ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ 23 ਮਈ ਨੂੰ ਰੋਸ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨਨ ਮੁੱਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੋਣੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪੈ ਰਹੇ ਮਾੜੇ ਅਸਰ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਿਨ ਕਈ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਾਕਿ ਗੋਲਾਬਾਰੀ 'ਚ ਪੰਜ ਹਲਾਕ

ਜੰਮੂ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੁਣਛ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੰਜ ਜੀਅ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਨਾਬਾਲਗ ਭਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ ਜੇਸੀਓ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਜਵਾਨ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਨੇੜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਤਕਾਹਟ ਦੇ ਸਿਵਲੀਅਨ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਦੁੱਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਇਕ ਗੋਲਾ ਦੇਵਤਾ ਸਰਗਲੂਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚੌਧਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਰਮਜ਼ਾਨ (35) ਦੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਉਤੇ ਆ ਡਿਗਿਆ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਰਮਜ਼ਾਨ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਲਿਕਾ ਬਾਈ (32), ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ (14) ਮੁਹੰਮਦ ਰਿਜ਼ਵਾਨ (12), ਰਾਜ਼ਾਕ ਰਿਜ਼ਵਾਨ (7) ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਨਸਰੀਨ ਕੌਸਰ (11) ਅਤੇ ਮਹਿਰੀਨ ਕੌਸਰ (7) ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਚੋਣ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ 2018 ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ 5 ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਆਉਂਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮੀਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਧਿਰਾਂ ਦੇ 16 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਮਲ ਕਮੇਟੀ (ਸੀ. ਆਈ. ਸੀ.) ਲਈ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਫਰਵਰੀ 2013 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ 2014 ਵਿਚ 5 ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ 2016 ਵਿਚ 4 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

2018 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਧਿਰਾਂ 16 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਇਰਵਿਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਖੁਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ; ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ, ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਨੀਟੂ) ਕਾਹਲੋਂ, ਵਹੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ ਤੇ ਸਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੰਵਲ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਿਵਇੰਦਰਜੀਤ (ਦਾਰਾ) ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ-ਮਹਾਂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਮਲ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਲੋਟਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ। ਬਹੁਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ, ਸਿੱਖ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਮਲ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਮਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ 2018 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੇ 5 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਪਰ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਖੁਦ ਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਖੀਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਹੀ ਚੁਣਨਾ ਪਿਆ।

2017 ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਏ 815 ਵੋਟਰ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਫੋਟੋ ਆਈ.ਡੀ. ਜਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 262-391-7666

12-13

ਕੱਚੀ ਸੈਫ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਲੌਰਸ, ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੱਚੀ ਸੈਫ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਖਾਣਾ ਫਰੀ; ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ
ਫੋਨ:316-305-1818, 918-576-1899

10-13

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

UMA TRAVELS

2535 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659

For Lowest Fares & Reliable Service

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਹਲਵਾਈ ਤੇ ਹੈਲਪਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਹਿਊਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 713-884-9547

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 832-724-1635

8-

ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ: ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਦੀ ਪੁੱਠੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਦੋ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਇਕ ਸੰਸਦੀ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਹਾਰ ਨੇ ਇਸ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਦੀ ਪੁੱਠੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੇ ਫੂਲਪੁਰ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਅਰਰੀਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ। ਗੋਰਖਪੁਰ ਸੀਟ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਮੋਸ਼ੀਜਨਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਫੂਲਪੁਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੌਰੀਆ ਨੇ 2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ।

ਗੋਰਖਪੁਰ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਨਿਸ਼ਾਦ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਪੇਂਦਰ ਦੱਤ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੂੰ 21961 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਜਦਕਿ ਫੂਲਪੁਰ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸਪਾ ਦੇ ਹੀ ਨਗੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੋਸ਼ਲੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟੇਲ ਨੂੰ 59460 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਅਰਰੀਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਉੱਤੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ ਆਲਮ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ.ਡੀ.ਯੂ.-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ

ਵੱਡਾ ਚੁਣਾਵੀ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਗੋਰਖਪੁਰ ਵਿਚ ਓਬੀਸੀ-ਦਲਿਤ-ਮੁਸਲਿਮ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨੇ ਰੰਗ ਲਿਆਂਦਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਸ਼ਾਦ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਪੀਸ

ਪਾਰਟੀ ਜਿਹੇ ਛੋਟੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਪਨਾ ਦਲ ਨੇ 41.8 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ 80 ਵਿਚੋਂ 73 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 22.2 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਜਦਕਿ ਬਸਪਾ ਨੂੰ 19.6 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇ

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚਾਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਚੰਗੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ ਦਾ ਗਰਾਫ਼ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਪ-ਚੋਣਾਂ ਆਉਂਦੇ ਸਾਲ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੂਰਵ ਅਭਿਆਸ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਗੋਰਖਪੁਰ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 5 ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੀਟ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੌਰਿਆ ਨੇ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਫੂਲਪੁਰ ਸੰਸਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਤਿਆਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਅਰਰੀਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਜਾਣਾ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕੇ: ਯੋਗੀ

ਲਖਨਊ: ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹਾਰ ਤੋਂ ਘਬਰਾਏ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ 'ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹ' ਕਾਰਨ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਮੋਦੀ ਤੇ ਯੋਗੀ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕ ਫਤਵਾ: ਅਖਿਲੇਸ਼

ਲਖਨਊ: ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੇ ਫੂਲਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕ ਫਤਵਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਸਪਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮਾਇਆਵਤੀ, ਨਿਸ਼ਾਦ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਪੀਸ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਹੰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ: ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ

ਮੁੰਬਈ: ਭਾਜਪਾ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗੋਰਖਪੁਰ ਸੀਟ ਆਪਣੇ ਹਊਮੈ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਹਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੈਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਡਗਮਗਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਤੈਅ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਖਦੇੜਨ ਲਈ ਮਹਾਂ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 8 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਕਰਵਾਏ ਪਲੈਨਰੀ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਉੱਤੇ ਰਸਮੀ ਮੋਹਰ ਲਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਹਾਲ 'ਚ (ਮੁੜ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ) ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ (ਡਿਨਰ ਡਿਪਲੋਮੇਸੀ) ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਇਨਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲ 1998 ਤੋਂ ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ ਲਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਥੇ 1998 'ਚ ਚਿੰਤਨ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਪਰ 2003 'ਚ ਹਮਖਿਆਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ 2 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕੀ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਲੈਨਰੀ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੰਮ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 4 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾ ਲਿਆ। ਸੋਨੀਆ ਨੇ ਹਾਲ 'ਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ

‘ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਦੁੱਗਣੀ ਆਮਦਨ ਮੋਦੀ ਦਾ ਜੁਮਲਾ’

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਫੋਕੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਜੁਮਲਾ’ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਜੰਮ ਕੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛੋਟੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ

ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2014 'ਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਚਾਰ ਰਾਜਾਂ ਕਰਨਾਟਕ, ਪੰਜਾਬ, ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਅਤੇ ਪੁਡੁਚੇਰੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿੱਜੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਊਮੈ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2014 ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਨਾਅਰੇ 'ਸਬ ਕਾ ਸਾਥ, ਸਬ ਕਾ ਵਿਕਾਸ' ਅਤੇ 'ਨਾ ਖਾਊਂਗਾ, ਨਾ ਖਾਣੇ ਦੁੰਗਾ' ਨੂੰ

ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੀਆ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਲਟ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਕਾਰਕੁਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼, ਜਿਥੇ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਾਬਲੇ ਤਾਰੀਫ ਹੈ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਮਨਰੋਗਾ, ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਹੱਕ, ਭੋਜਨ ਦਾ ਹੱਕ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ 2 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 1978 ਦੀ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ

ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ ਦੀ 250 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਬੈਂਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ (ਪੀ.ਐਨ.ਬੀ.) ਨਾਲ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਦੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋਏ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੁਣ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਨਗਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਖੰਡਾਲਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ 250 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ

ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਕਰਨਗੇ। ਤਕਰੀਬਨ 200 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ।

ਖੰਡਾਲਾ ਦੀ ਕਰਜ਼ਤ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਫਾਇਰਸਟਾਰ ਦੇ ਸੋਲਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੰਡਾ ਗੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੇਤੀ

ਹੀ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਖੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ ਉੱਤੇ ਘੁਟਾਲੇਬਾਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੈਂਡ ਮਾਫੀਆ ਹੋਣ ਦੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਕਰ ਤੇ ਵਕੀਲ ਕਰਭਾਰੀ ਗਵਲੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ 5000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਏਕੜ ਹੈ।

ਚਿਕਮੰਗਲੂਰ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਜਿੱਤ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮੁੜ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮਿਸ਼ਨ 2019 ਦੇ ਵਿਗੜਨ ਲੱਗੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 2019 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਪੁੱਠੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ ਬਣਨੇ ਵਿਗੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਸਾਲ 2017 ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਚਾਹੇ ਖਾਨੇ ਚਿੱਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਯੂਪੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅੰਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਯੂਪੀ ਦੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੇ ਫੂਲਪੁਰ ਸੀਟ ਉੱਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਸੀਟ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੌਰੀਆ ਦੀ ਫੂਲਪੁਰ ਸੀਟ ਭਾਜਪਾ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਖੀਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਤੇ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੀ ਜੋੜੀ ਕੰਮ ਕਰ ਗਈ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਈ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਯੂਪੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਵੀ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਹੱਥੋਂ ਖੁਸ਼ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ: ਬਾਲੜੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਫਾਂਸੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ 12 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਬਿੱਲ ਨੂੰ

ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਤੀਜਾ ਸੂਬਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ (ਹਰਿਆਣਾ ਸੋਧ) ਬਿੱਲ 2018' ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 12 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।

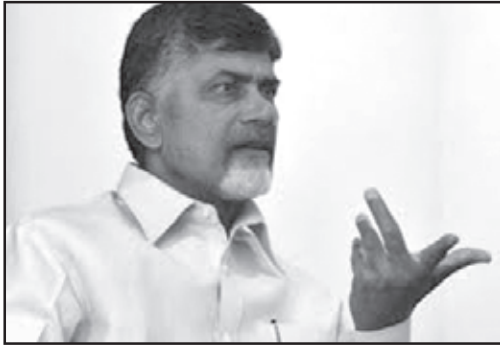
ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਬਿਲਾਸ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਸਦਨ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਖਤ ਬਿੱਲ ਇਸ ਲਈ ਲਿਆਉਣਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰਾਜ 'ਚ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਫੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੋਦੀ-ਰਥ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਸੁਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਆਈ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ੂਆ ਖੇਡ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਚੱਲਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕਤ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਹਰੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਝਟਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਟਾਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇਗੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਿਆਫੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੁਹਾਰਨੀ ਰਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਜ਼ੂਆ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਲੁਕੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੇ ਕਿਆਫਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘਬਰਾਹਟ ਦੀ

ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੁਣ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਓਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਘਬਰਾਹਟ ਕਾਫੀ

ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ

ਵਧੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਘਬਰਾਹਟ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਵੀ ਆ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਭਾਈ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਫਾਸਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕਈ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜ਼ਰਾ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਏਨੀ ਜੁਰਅਤ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ

ਜਗਨ ਮੋਹਨ ਰੈਡੀ

ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਘਬਰਾਹਟ ਦੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੜਨਗੇ, ਪਰ ਹੋਰ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਐਨ. ਡੀ. ਏ.

ਮੋਦੀ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਸਹੇੜਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦੋਰੇ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਲੁਕਵੀਂ ਧਿਰ ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਅੱਖ ਵਿਚ ਅੱਖ ਪਾ ਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਕਰ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਬਾਰੇ

ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਦਲਣ ਲੱਗੇ ਰਾਜਸੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਸੋਚਦਾ ਤੇ ਕਦਮ ਚੁਕਦਾ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਹ ਖੁਦ ਚੁੱਪ ਹੈ, ਪਰ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੇ ਫੂਲਪੁਰ-ਦੇਵੇਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਐਨ. ਡੀ. ਏ. ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਪੈਂਤੜਾ ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਨੇ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਵਕਤ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਥੇ ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਦੀ ਤੈਲਗੂ ਦੇਸਮ ਅਤੇ ਜਗਨ ਮੋਹਨ ਰੈਡੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਵਾਈ. ਐਸ. ਆਰ. ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਭੇਡ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਰੈਡੀ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੁਧ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਨਿਭਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਤੈਲਗੂ ਦੇਸਮ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਇਹੋ ਮੰਗ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਖੁਦ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਤੇ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਤੋਂ ਮੰਗ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਬੋਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਨੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵੀ ਤੁਰ ਪਏ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਾਇਡੂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜੇ ਦੀ ਓਨੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਉਹ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਮੋਹ ਵੀ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ। ਜਗਨ ਮੋਹਨ ਰੈਡੀ ਦੇ ਹੱਥ ਪਹਿਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਤਿੱਖੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਰਾਹੇ ਪੈਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਤੈਲਗੂ ਦੇਸਮ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲੜਾਉਣ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੋਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੇ ਫੂਲਪੁਰ-ਦੇਵੇਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈ? ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੋਰੀਆ-ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇੱਟ-ਖੜਿੱਕਾ ਏਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਟੁੱਕਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਰੱਖੀ ਸੀ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ

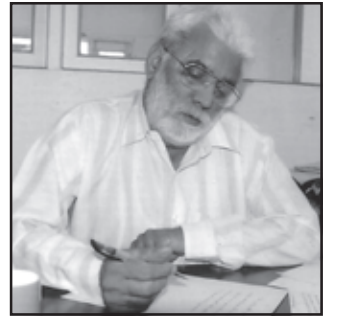

ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ

ਪੱਖ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਤੀਸਰਾ ਤੇ ਵੱਡਾ ਪੱਖ ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੋੜ ਕੱਟਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਕਾਂਗ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਮਈ ਤੱਕ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਅੱਖ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਜਪਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵੀ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਰੋਟੀਆਂ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਭਗਵਾਂ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੇ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਵਾਂਗ ਚੱਲਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਭਗਵਾਂ ਕੀਤਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਭੱਖੜੇ ਦਾ ਇਲਾਜ

ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਝਲਕ ਖੁਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹਲਕੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੋਂ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਾਹਲੀ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਉਗਿਆ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਦੀ-ਰੱਥ ਏਦਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ

ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੋੜਵਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੋਦੀ-ਰੱਥ ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਗੇ ਹੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 282 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਉਸੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਵਧਣ ਦੀ ਥਾਂ ਘਟ ਕੇ 274 ਸੀਟਾਂ ਕਿਉਂ ਲਿਖੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ? ਅੱਠ ਸੀਟਾਂ ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ? ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਪੀਡ-ਬਰੇਕਰ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਗਲੇ ਪੈਂਡੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

15 ਫਰਵਰੀ 1915 ਦੀ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਬਗਾਵਤ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਫੌਜੀ

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੜੀ ਅਹਿਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੌਜੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਦਿਆਂ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕੰਵਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 91-98766-98068

ਕੈਦ ਤੇ ਜਲਾਵਤਨੀ, ਜਾਇਦਾਦ ਕੁਰਕੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚਲੀ 5ਵੀਂ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ (ਪਲਟਨ) ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਫੌਜੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 15 ਫਰਵਰੀ 1915 ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਬਗਾਵਤ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਜਤਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਕਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰਾਂ ਚੱਲੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰੰਭ

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਗਏ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੀ।

ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਅਜੇ ਪੂਰੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਜੁਲਾਈ 1914 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਛਿੜ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਗਏ। ਗਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇਹ ਮੌਕਾ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਣਿਆ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ 5 ਅਗਸਤ 1914 ਨੂੰ ਐਲਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੈਂਕੜੇ ਗਦਰੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਅਜੋਕੇ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਨੈਟਵਰਕ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਦਰੀ ਪਲਟਨਾਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਗਦਰ ਵਿਚ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਾਂਗਕਾਂਗ, ਸਿੰਘਪੁਰ, ਰੰਗੂਨ, ਪੀਨਾਂਗ ਆਦਿ ਵਿਚਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਬਗਾਵਤਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਵਿਚਲੀ 5ਵੀਂ ਨੇਟਿਵ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਦੀ ਬਗਾਵਤ।

ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ 1914 ਦੌਰਾਨ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਗਦਰੀਆਂ-ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਚਰਤ, ਮੁਜਤਬਾ ਹੁਸੈਨ, ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਫੇਲੋਕੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਮੋਰੀ ਮਰਲ

ਆਦਿ ਨੇ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਦੀਆਂ ਪਲਟਨਾਂ ਵਿਚ ਗਦਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੀ 5ਵੀਂ ਨੇਟਿਵ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਪਲਟਨ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ 15 ਫਰਵਰੀ 1915 ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 8 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਦਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ 15 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਹੀ ਪਲਟਨ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਲ ਹੀ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਰਵਾਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਜਮਾਂ ਕਰਾ ਦੇਣ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

15 ਫਰਵਰੀ 1915 ਸੋਮਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੰਘਾਪੁਰ 'ਚ ਜਨਤਕ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਯੂਰਪੀਨ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼, ਜਰਮਨ, ਫਰੈਂਚ ਆਦਿ ਤੈਰਾਕੀ, ਟੈਨਿਸ ਜਾਂ ਪੋਲੋ ਖੇਡਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਅਲਗਜੈਂਡਰਾ ਬੈਰਕਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ 5ਵੀਂ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਰੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਪਰੇਡ ਕਰਨਲ ਮਾਰਟਿਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਜਨਰਲ ਰਿਡਾਊਟ ਸਲਾਮੀ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਰਿਡਾਊਟ ਨੂੰ ਪਲਟਨ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਪਰੇਡ

ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਜੇ ਵਿੰਗ ਨੇ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਵਾਨ ਆਪਸ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਚੱਲੀ। ਉਪਰੰਤ ਜਨਰਲ ਰਿਡਾਊਟ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਟੈਗਲਿਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ।

ਹੁੰਮਸ ਭਰੀ ਸ਼ਾਮ ਜਦੋਂ ਫੌਜੀਆਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਪਲਟਨ ਨੇ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਇਸਮਾਇਲ ਖਾਂ ਨੇ ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਪੋਸਟ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਸਿਗਨਲ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਸਲਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਬੈਰਕਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜਰਮਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਪ ਤੋਂ ਛੁਡਵਾਉਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਥੇ ਬਾਗੀਆਂ ਨੇ ਦੋ ਯੂਰਪੀਨ ਅਫਸਰ ਕੈਪਟਨ ਬਾਈਸ ਤੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਇਲੀਅਟ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਰਮਨ ਕੈਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਏ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਦਰੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਸਰਾ ਹਿੱਸਾ ਪਲਟਨ ਦੇ ਹੈਡ ਕਵਾਟਰ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਪਰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਣੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੜਪਾਂ ਵਿਚ 8 ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ, 9 ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ 17 ਸਿਵਲਿਆਨ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਘਾਟਾਂ ਤੋਂ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾ ਲਈ ਸੱਦ ਲਿਆ। 16 ਤੇ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਜੰਗੀ ਬੇੜੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗੋਰੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਗਦਰੀ ਫੌਜੀ ਭੁੱਖੇ ਪਿਆਸੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸਿਓਂ ਮਦਦ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 16 ਫਰਵਰੀ ਰਾਤ ਡੱਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਬਾਗੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਜਾਂ ਫੜਾਉਣ ਲਈ 200 ਡਾਲਰ ਦੇ ਇਨਾਮ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬਾਗੀਆਂ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਫੜ੍ਹ ਲਏ ਗਏ। ਫੜ੍ਹੇ ਗਏ ਬਾਗੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਰ ਕੇ 40 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 162 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਿਆਦ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਤੋਂ ਗਲਤੀ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਕੋਤਵਾਲੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਪੁਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਘਾਟ 'ਤੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਪੁੱਜ ਸਕੇ।

ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਵਲੋਂ 1912-13 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਰਹਿੰਦੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ 5ਵੀਂ ਨੇਟਿਵ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਣਗੌਲੇ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ਼ ਸੌ ਸਾਲ 'ਚ ਹੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 24 ਮਾਰਚ 2018

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਸਿਰਫ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੋਰਿਆਂ ਮੌਕੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਉਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹੋ ਕੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਕੇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਵੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਇਸ ਵਕਤ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਖਿਲਾਫ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 33 ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਅਦਾਲਤੀ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭਟਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਮੁਕਾ ਕੇ ਇਕ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਉਪਰ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਦੂਜੇ, ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਲਤੀ ਝਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਰਹੇਗਾ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵਿਚ ਰੱਫੜ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੁਲਾਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਲੀਡਰ ਤਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਹਿ-ਕਨਵੀਨਰ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਵੀ ਤਿੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਚਰਚਾ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੀਡਰ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਇਕਾਈ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਿਣਕ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਅਸਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਤੇ ਪੈਣਾ ਵੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਸਦਨ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਵਜੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜੇ ਵੀ ਨੀਤੀ-ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੁੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਦਾ ਤਾਣ ਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੈ। ਉੱਜ, ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਆਫੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ? ਇਹ ਮਾਹਿਰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਘੁੰਡੀ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਇਕ ਤੱਥ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਬਿਤ ਸ਼ਹਿ ਉਤੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਕੇਸ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਗੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹੁਣ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰੁੱਸੇ ਅਹਿਮ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜੁੜਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਨਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕੁਤਾਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੀ ਲੀਕ ਹੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁੰਗੜ ਰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠੇਗਾ ਕੌਣ?

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਨੀਲੇ-ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਪੁੜ?

ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਜਦ 'ਤੀਜੇ' ਦਾ ਬਣਨ ਲੱਗੇ, ਪਿੱਧੂ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਨੀਲਿਆਂ-ਚਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ।
ਤੁਰੇ ਹੋਏ 'ਰੰਗਰੂਟ' ਬੇ-ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ, ਪੈਖੜ ਏਦਾਂ ਦਾ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਗਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ।
ਕੱਚੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਪਾਟ ਜਾਂਦੇ, ਬਿਨ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ।
ਢਾਹੁਣਾ 'ਦੋਹ' ਨੂੰ 'ਤੀਜੇ' ਲਈ ਬਹੁਤ ਔਖਾ, ਰਾਜ-ਮਦ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਫਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ।
ਖਾਣ ਖਤਾ ਤਜ਼ਰਬੇ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ, ਸੱਦਾ ਖੁਦ ਦੇ ਦੇਣ ਖਰਾਬੀਆਂ ਨੂੰ।
ਚੱਕੀ ਨੀਲੇ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਪੁੜਾਂ ਵਾਲੀ, ਲੱਗਦੇ ਪੀਂਹਦੀ ਹੀ ਰਹੂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ!

ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਮੀਕਰਨ, ਨਵੇਂ ਪੈਂਤੜੇ

ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹਫਤਾ ਵੀ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਜਿੱਤਣ ਅਤੇ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਪੱਕੇ-ਪੈਰੀਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀ, ਪਰ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਲਈ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਬਾਦਬਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇ ਚਰਚੇ ਭਾਰੂ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਵਿਚ ਹੈ, ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਘਟਣ

ਸੁਕੀਰਤ

ਨਾਲ (ਬਿਹਾਰ ਵਾਲੀ ਤੀਜੀ ਸੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਸੀ) ਉਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਤਰੇੜ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ, ਪਰ ਇਸ ਹਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਵਕਾਰ ਚੋਖਾ ਤਿੜਕਿਆ ਹੈ। 2019 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੂਚਕ ਵੀ ਹਨ ਕਿ 2014 ਵਿਚ ਖੁਦ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਜਿਹੜੇ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨ' ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਤਕਰੀਬਨ ਉਡ-ਪੁਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਇਹ ਉਤੋ-ਤਿਤੀ ਹਾਰ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ।

2014 ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੱਲੇ 282 ਸੀਟਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 93 (ਯਾਨਿ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ) ਸੀਟਾਂ ਸਿਰਫ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ 93 ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਕੱਲੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਝੋਲੀ 71 ਸੀਟਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਯਾਨਿ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਹਰ ਚੌਥਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਇਸੇ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਹੈ। 2014 ਵਿਚ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 80 ਵਿਚੋਂ 71 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਮਾਅਰਕੇ ਨੂੰ ਦੋਹਰਾ ਸਕਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਔਖਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਹਾਲੀਆ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਉਹ ਸੀਟ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 1960 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂਸਭਾ, ਜਨਸੰਘ) ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈਂਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ 1984 ਵਿਚ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਕੇਵਲ 2 ਸੀਟਾਂ ਤਕ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸੀਟ ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਿਰੀ, ਪਰ 1989 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫੇਰ ਉਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਇਸੇ ਸੀਟ ਤੋਂ ਜੇਤੂ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਇਕੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਦਲਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਰਹੀ ਹੋਣ ਇਸ ਸੀਟ ਦਾ ਖੁਸ ਜਾਣਾ ਵੱਡੀ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ (ਜੋ ਅਜੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਕੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮੋਹ-ਭੰਗ ਦਾ ਸਾਫ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਇੰਨ ਬਿੰਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਲਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਏਦੂੰ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਚਪੇੜ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਹਾਲ ਫੂਲਪੁਰ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਮੌਰਿਆ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਗਾ ਸਕੇ।

ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਆਣ ਪਈ ਇਸ ਬਿੱਜ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਦੇ 'ਗੈਰ-ਅਸੂਲੀ' ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾ

ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਠਜੋੜ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਅਸੂਲੀ ਹਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ, ਧਿਆਨਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ, ਉਹ 2014 ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਈਆਂ ਕੁਲ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲੋਂ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧ ਹਨ। ਐਤਕੀਂ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੋਂ 49 ਫੀਸਦ ਅਤੇ ਫੂਲਪੁਰ ਤੋਂ 47 ਫੀਸਦ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਲਵੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵੀ 38 ਫੀਸਦ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਆਂ; ਯਾਨਿ ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਨੇ 10 ਫੀਸਦ ਵੋਟਾਂ ਉਹ ਖਿਚੀਆਂ ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਖਾਤੇ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਾਲੀਆਂ ਵਕਾਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗੁੰਜਵੀਂ ਹਾਰ ਕਾਰਨ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੀ ਗਲ ਘਟ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਮਹਤਵ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਘਟ ਨਹੀਂ। ਅਰਰੀਆ ਹਲਕੇ ਦੀ ਇਹ ਸੀਟ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਇਥੋਂ ਤਿਕੋਣਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੀ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ(ਯੂ) ਵਿਚਕਾਰ) ਜਿਸ ਵਿਚ 41.8 ਫੀਸਦ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਲਾਲੂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਜੇਤੂ ਰਹੀ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਰਲਵੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 50 ਫੀਸਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਗੂ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦਾ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਸੋ ਉਸ ਨੇ ਮੈਦਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਵੱਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਵੋਟਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਲਾਲੂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਧ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ 50 ਫੀਸਦ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੁੜ ਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ 8 ਫੀਸਦ ਦਾ ਇਜ਼ਾਫਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬੇਬਰੋਸਗੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਲਾਲੂ ਯਾਦਵ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਵਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੁਣ ਓਨੀ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਦੀ-ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਘੜੇ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਜਾਤ-ਆਧਾਰਤ ਸਮੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੈਂਤੜੇ ਹੁਣ ਖੁੰਝੇ ਪੈਂਦੇ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ-ਬਸਪਾ

ਵਰਗੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ (ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਤ-ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਪੱਖੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ) ਦਾ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕਮੁਠ ਹੋ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨਾ ਅਤੇ ਜਿੱਤਣਾ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦੇਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਲਚਲ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ, ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹਫਤਾ ਵੀ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਲਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 2019 ਤਕ ਕਈ ਨਵੇਂ ਮੋੜ ਕੱਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦੇ ਖੁਮਾਰ ਕਾਰਨ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਸਕਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹਰੀਸ਼ ਖਰੇ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਅਸਤੀਫੇ ਕਾਰਨ ਜਾਗਰੂਕ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜੂਨ 2015 ਵਿਚ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਥਾਪੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਖਰੇ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੇਧਾਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਸੇਧ ਅਤੇ ਦਿਖ ਬਣਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਲੇਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਕਿਰਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕੀ ਜੁਰੱਅਤ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਬਿਆਨੀ ਦਾ ਮਿਆਰੀ ਨਮੂਨਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਂਦੇ ਰਹੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੰਭਾਵਤ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਡਰਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕੇ ਬਿਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੇਤ ਮਾਫੀਏ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ-ਮੋਰੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਉਭਾਰਿਆ ਅਤੇ ਡਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ। ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਚੁਭਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਇਸ 'ਸਟਿੰਗ' ਨੇ ਇਕੋ ਵਾਰ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾਅਵੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਧਮਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੋਦੀ-ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਸਾਲਿਆਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਜਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ (ਜਾਂ ਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿੱਸੇ) ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। 'ਇਕਨੌਮਿਕ ਐਂਡ ਪੌਲਿਟਿਕਲ ਵੀਕਲੀ' ਦੇ ਪਰੋਜੈਂਇ ਗੁਰਾ ਠਾਕੁਰਤਾ, 'ਆਊਟਲੁਕ' ਦੇ ਨੀਲਾਭ ਮਿਸ਼ਰਾ, 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਬੋਬੀ ਘੋਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣੇ ਪਏ। 'ਦਿ ਵਾਇਰ' ਉਤੇ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਸਟਿਸ ਲੋਇਆ ਦਾ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਕਾਰਨ 'ਦਿ ਕੈਰੇਵੈਨ' ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਨਵੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੀਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਹੀ ਇਸ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਇਹ ਪਰਚਾ ਵਪਾਰਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਜਾਂ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰਸਟ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਘੜੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀਸ਼ ਖਰੇ ਦੇ ਇਸ ਅਸਤੀਫੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਦਬਾਅ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟਰਸਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਬੇਖੱਫ ਹੋ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਸੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਲੋੜ ਹੈ, ਹਰੀਸ਼ ਖਰੇ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਬਹੁਤ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਹੈ।

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹਰੀਸ਼ ਖਰੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਹਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ 'ਦਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਇਆ"। ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰੀਸ਼ ਖਰੇ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਦਾਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ (ਜੋ ਅਜੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਕੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮੋਹ-ਭੰਗ ਦਾ ਸਾਫ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਇੰਨ ਬਿੰਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਲਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਏਦੂੰ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਚਪੇੜ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਕਾਲਜ ਵੇਲੇ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਮਾਰਸੀਅਨ ਨਤੀਜੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੀਟਾਨੂ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਬੇਗਾਨੇ ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ, ਜਿੰਨਾ ਆਪਣੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪ ਹੀ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਪੈਰੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪੋ ਫਾਬਤੀਏ ਤੇਨੂੰ ਕੌਣ ਛੁਡਾਵੇ? 'ਆਪ' ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਨਾ ਹੋਇਆ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਾ ਸੁਲਝਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਲਈ ਇਸ ਸੱਚਾਈ

ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਐਮੀਨੈਂਸ
ਫੋਨ: 91-93163-01328

ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜੋ ਚਤੁਰ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਅਚੰਭਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤੀ ਲੰਬੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ-ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਪੇਸ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਿਲਰੀ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਆਧਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ।

'ਆਪ' ਦੀ ਧਰਾਤਲ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ, ਸੋਚਣ

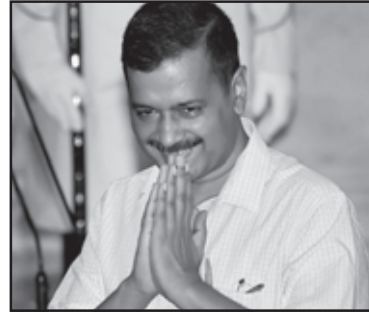
‘ਆਪ’ ਦਾ ਆਪਸੀ ਘਮਸਾਣ

ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਦਲਾਵ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਜੁੜੇ ਸਨ। ਇਸ ਅਚਨਚੇਤੀ ਉਭਾਰ ਨਾਲ ਜੋ ਵੀ ਰਲਦੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਾਸਤੇ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਭਾਵੁਕ ਰੋੜ੍ਹ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਗਤਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰਾਹ ਪੈਣ ਦਾ ਲਾਹਾ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਣਕਿਆਸੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਈ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਚਤੁਰਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਚਤੁਰਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਜੈਗਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਲਾਹਾ ਉਹ ਲੋਕ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੀਡਰ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭੱਜ ਸਕਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਭੀੜ ਕੋਲ ਗੁਆਉਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਕੀਮਤ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦੇ ਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਥਾਂ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਧਾਂਤਹੀਣ ਭਾਵੁਕ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਲਾਰ ਨਾਬਰੀ ਤੇ ਬੇਲਗਾਮ ਭੀੜ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ

ਸਿਆਸੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਕੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਲੋੜ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਕਤ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਾਹਰੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਦੁਆਲੇ ਉਸਰੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕੇ ਸੰਭਾਲਦੀਆਂ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਮੁਲੰਕਣ ਕਰਕੇ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਹੋਏ ਬਿਨਾ 'ਆਪ' ਦੇ ਗਾਂਧੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧੁਰਲੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਮਾਰਦਾ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਮੋਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਕਦੇ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਆਈ ਖੱਬੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ

ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਦੇ ਵਜੂਦ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਭੇੜ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਿਵੇਂ ਤੋਰਨਾ ਹੈ?

ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਹੱਥ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਖੁਸ਼ਮਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਮਸੀਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਖਿਸਕਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਆਮ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਰਗਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੇ ਗੁੰਗਾਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਭਰਮ ਪਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕਦੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਾਪੂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤਿਆਂ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਗੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲਗਾਤਾਰ ਭੁਗਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵਾਂਗ ਮਧੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਦੱਸੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਉਹ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ? ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ

ਨਾ ਸਮਝਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਜੇ ਵੀ ਡੁਲ੍ਹੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਤਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੱਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਮਾਰੋਲ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 2017 ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਆਪ' ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਹਰ ਰੰਗ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦੀ ਸਾਖ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਰ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਅੰਡ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸਮਝ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਤਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਇਸਤਿਹਾਰ ਲਾ ਸਕਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਆਪ' ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰ ਪਾਰਟੀ ਵਾਂਗ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਸਕਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ, ਕੌਮੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰਾਹ ਉਸ ਨੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸੱਦ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਵਰਗੀ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਜੇ ਮੁੜਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ 'ਆਪ' ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਧੁੰਦਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਤਬਾਹੀ ਜਾਂ ਸਿਰਜਣਾ!

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਆਫੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉਤੇ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਕੌੜੀ-ਮਿੱਠੀ ਪਰ ਜਾਗਰੂਕ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਉਤੇ ਤਿਖੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜੁਆਬੀ ਦੋਸ਼ਾਂ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਫੋਨ: 91-9915091063

ਦੀ ਬਾਹਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਟਿੱਪਣੀ ਜਾਂ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਰੋਲਾ ਪੈਣ ਮਗਰੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਇੱਕ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਆਫੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗੀ ਵੀ ਉਸ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਬੋਲਬਾਣੀ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਚੋਣ ਵੀ ਲੜੀ ਗਈ ਅਤੇ 80 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ।

ਹੁਣ ਉਸੇ ਹੀ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲੈਣ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਰੁਧ ਮੋਰਚੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੀ ਹਨ, ਪਾਰਟੀ

ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਗਾਵਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਬਹਿਸ ਨੂੰ 'ਮੌਲਿਕ ਜਾਂ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਤਬਾਹੀ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਵੀ ਕਈ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਰਥ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਮੌਲਿਕਤਾ' ਤੇ 'ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ' ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਉਲ ਜ਼ਲੂਲ ਜਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌ ਵਾਰ ਸੋਚਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਦੂਜਾ 'ਤਬਾਹੀ' ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਜੇ 'ਤਬਾਹ' ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਹਾਲਾਤ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਉਸ ਵਕਤ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜਦੋਂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਮੁਆਫੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ ਤੇ ਇਹ ਮੁਆਫੀ-ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਵੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਰੁਤਬਾ ਸਵਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਕਲਾ ਉਤੇ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਇੰਨੀ ਧੁੰਦਲੀ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਫੋਕੀ ਰਸਮ ਜਿਹੀ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੂਰਪੀਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਕੱਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਹੀ ਲੇਖ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖ ਛੱਡੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਰਤਾ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ 90ਵਿਆਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿੱਲ ਕਲਿੰਟਨ ਜਦੋਂ ਮੋਨਿਕਾ ਲਵਿੰਸਕੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੈਕਸ ਸਕੈਂਡਲ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਮੋਨਿਕਾ ਲਵਿੰਸਕੀ ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੀ

ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ਗਈ। ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸੁਣੋ: "ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿੱਲ ਕਲਿੰਟਨ ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਪਰੀ।" "ਵਾਪਰੀ" ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਗੋਲਮੋਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬਹਿਸ ਛਿੜ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁਆਫੀ ਹੈ ਵੀ? ਪਰ ਮੋਨਿਕਾ ਲਵਿੰਸਕੀ ਨੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਦੀ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹਿਸ ਜ਼ਰੂਰ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ: "ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਮੈਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਰੈਲੀਆਂ, ਪਬਲਿਕ ਜਲਸਿਆਂ, ਟੀਪੋਗਰਾਮਾਂ, ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। (ਪਰ) ਇਸ ਨਾਲ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਾਥੀਆਂ, ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਮੈਂ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।"

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨਜਨਕ ਤੱਥ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ। ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਰਤਾ-ਮਾਸਾ ਵੀ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸੂਹ ਮਿਲੀ। ਨਾ ਹੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ। ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਮੰਗੀ ਇਸ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਅਰਥ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ

ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੇਖ ਲਈ। ਨਾਇਕ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਪੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਛੋਹ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਉਭਰਿਆ ਇਹ ਨਾਇਕ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਣ ਡਿੱਗਿਆ।

ਕਿਸੇ ਯੂਰਪੀਨ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਇਕ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤਹੱਮਲ, ਧੀਰਜ ਅਤੇ ਠੰਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨਮੱਤੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਆਫੀ ਨੇ ਵੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਉਸੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ 10 ਵਿਧਾਇਕ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਰੁੱਧ 33 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਤਰੀਕਾਂ ਭੁਗਤਦੇ ਰਹਿਣ? ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਰਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ।

ਦਿਲਚਸਪ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਸੀ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰੰਗਰੂਟ ਵਿਧਾਇਕ ਕਿੰਨੇ ਭੋਲੇ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜਿਰਹਾ ਕੀਤੇ 'ਮੌਜ' ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਸੇ ਇਥੇ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਦੂਜਾ ਘਰ ਜੇਲ੍ਹ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਹੀ ਤਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਿਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁੰਦਨ ਬਣ ਕੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਦਲਵੀਂ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਅੱਗੇ ਹੀ ਦਮ ਤੋੜ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਬਦਲਵੀਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੰਗ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਝਾੜੂ ਥੱਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਚਮਤਕਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਬੋਲਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਭਉ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅੱਗੇ ਪਹਾੜ ਬਣ ਕੇ ਖਲੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤਾਂ ਹੋਣੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸਤੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਭਿੱਜਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਸਿਆਸੀ ਸਤ੍ਹਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦਾ ਵਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੜਨ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਲੋਕ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਖਲਾਅ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਤਾਮਾ ਝਟਕਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਉਤੇ ਇੱਕਮੁਠ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਤੇ ਖਰੀ ਉਤਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਇਸ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਲਈ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬੈਂਕ ਘੁਟਾਲਾ: ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਚੂਨਾ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਕੋਲੰਬਸ, ਓਹਾਇਓ
ਫੋਨ: 614-795-3747

ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਦਾਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਚੋਕਸੀ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਲੇਖੇ-ਜੋਖੇ ਲਈ ਪੂਰਨ ਆਡਿਟ ਵਿਭਾਗ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 'ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਭਾਗ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਰਾੜੀ ਹਾਊਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੁੰਬਈ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ 12717 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘੁਟਾਲਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਆਓ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਰਾੜੀ ਹਾਊਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਸਿਰਫ 2 ਛੋਟੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਗੋਕਲ ਨਾਥ ਸ਼ੈਟੀ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਕਾਰਤ ਹੀ 'ਲੈਟਰ ਆਫ ਅੰਡਰਸਟੈਂਡਿੰਗ' (ਐਲ. ਓ. ਯੂ.) ਅਤੇ 'ਫੋਰਨ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕਰੈਡਿਟ' (ਐਫ. ਐਲ. ਸੀ.) ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਬੈਂਕ ਦੀ ਇਹ ਇੱਕ ਗਾਰੰਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਦੂਜੇ ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ

ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਰੰਟੀ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੰਦੇ, ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਚੋਕਸੀ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਬਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਈ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਐਲ. ਓ. ਯੂ. ਅਤੇ ਐਫ. ਐਲ. ਸੀ. ਮੋਦੀ ਤੇ ਚੋਕਸੀ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਭਿਣਕ ਤੱਕ ਨਾ ਪਈ। ਅਜਿਹੇ ਗਾਰੰਟੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ 'ਇੰਪੋਰਟ ਡਾਕੂਮੈਂਟ' ਲਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮਚਾਰੀ/ਅਫਸਰ (ਕਰੀਬ 70 ਹਜ਼ਾਰ), ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਦਫਤਰ, ਰਿਜ਼ਨਲ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਦਫਤਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਸੂਹ ਨਾ ਲੱਗੀ? ਕੀ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸੂਹ ਮਿਲਦੀ, ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ?

ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਦੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਕੱਲੇ ਹੀ 12,717 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘੁਟਾਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਦਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਉਸੇ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿਚ ਵੀ ਬਦਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਘੁਪਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਬਦਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿਚੋਂ ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੋ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਾਅਲੀ ਐਲ. ਓ. ਯੂ. ਅਤੇ ਐਫ. ਐਲ. ਸੀ. ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਕਤ ਦੋਵੇਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗਾਰੰਟੀ ਪੱਤਰ 'ਸਵਿਫਟ ਮੈਸੇਜਜ਼' ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਸਬੰਧਤ ਐਲ. ਓ. ਯੂ. ਜਾਂ ਐਫ. ਐਲ.

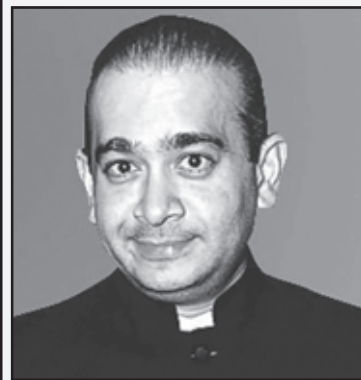
ਸੀ. ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਬੈਂਕ ਸਬੰਧਤ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਸੌ ਗਾਰੰਟੀ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਰਸਾਈ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਮਾਹੁਲ ਚੋਕਸੀ ਦੀ ਜੁਡਲੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਲਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਅਦਾਇਗੀ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਉਥੋਂ ਹੀ ਸੋਨਾ/ਹੀਰੇ ਜਾਂ ਹੋਰ

ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ।

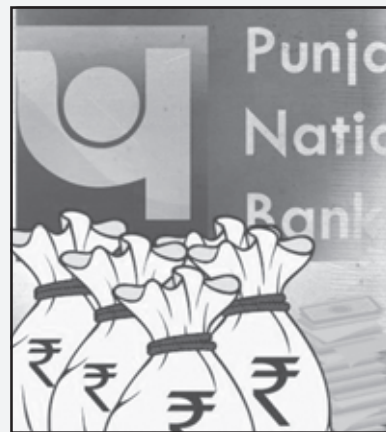
ਇਕ ਹੋਰ ਚਾਲਾਕੀ ਇਹ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਛੋਟੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਐਲ. ਓ. ਯੂ. ਜਾਂ ਐਫ. ਐਲ. ਸੀ. ਆਦਿ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚਲਦੇ 'ਗਲੋਬਲ ਸਵਿਫਟ ਮੈਸੇਜਿੰਗ ਸਰਵਰ' ਵਿਚ ਸਵਿਫਟ ਮੈਸੇਜਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਬਤੀ ਇਹਤਿਆਜ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਰੰਟੀ

ਜੁਡਲੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਲ 2017 ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਾਚੇ-ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਇਸ ਜੁਡਲੀ ਨੇ ਇੱਕਦਮ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਘੁਟਾਲਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੀ 140 ਜਾਅਲੀ ਐਲ. ਓ. ਯੂ. ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 7 ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਚੋਕਸੀ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ 473 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ

ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ

ਮਾਹੁਲ ਚੋਕਸੀ

ਨਵੇਦਾਰ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਭਾਰਤ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੇਚਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਵਾਲੀ ਇਹ ਜੁਡਲੀ ਬਤੀ ਚਾਲਾਕੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਐਲ. ਓ. ਯੂ. ਜਾਂ ਐਫ. ਐਲ. ਸੀ. ਆਦਿ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ 'ਗਲੋਬਲ ਸਵਿਫਟ ਮੈਸੇਜਿੰਗ ਸਰਵਰ' ਵਿਚ ਸਵਿਫਟ ਮੈਸੇਜਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਰੰਟੀ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਪੁਰਾਣੇ 'ਫਿਨਾਕਲ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਸਰਵਰ' ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਇੰਜ ਵੱਧ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਸਿਸਟਮ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਨਲਾਈਨ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਚੱਲਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਗਾਰੰਟੀ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਰਾਸ਼ੀ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਚੋਕਸੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੈ ਗਏ, ਪਰ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ

ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੇਮੈਂਟ ਚਾਚਾ-ਭਤੀਜਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗਾਹਕ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੰਪੋਰਟ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵੀ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਪਰਲੇ ਦਫਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ।

ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਨੇ ਇਨਫੋਸਿਸ ਦਾ 'ਫਿਨਾਕਲ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਸਰਵਰ' 2001 ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਆਨਲਾਈਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨਫੋਸਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਸਾਫਟਵੇਅਰ 'ਗਲੋਬਲ ਮੈਸੇਜਿੰਗ ਸਰਵਰ' 2008 ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਇਹ ਨਵਾਂ ਸਿਸਟਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਗਾਤਾਰ 6-7 ਸਾਲ ਚੱਲੇ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਜੀਪਤੀਆਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ

ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ 5 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 200 ਐਫ. ਐਲ. ਸੀ. ਅਧੀਨ 359 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 340 ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 796 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਯਾਨੀ 2320 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘੁਟਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ 2320 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਮਾਹੁਲ ਚੋਕਸੀ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੇ।

ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ 340 ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਨਾਲ 2320 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘੁਟਾਲਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਗਿਣੀ-ਮਿਥੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ 12,717 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘੁਟਾਲੇ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ 31 ਦਸੰਬਰ 2017 ਨੂੰ 6,09,222 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾ ਮੁੜਨ ਵਾਲੇ ਲੋਨ ਦੇ ਖਤ੍ਰੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਡਾਂਵਾਡੋਲ ਹੋਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ।

###

‘ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲਾ’ ਗੀਤਕਾਰ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ

“ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਮੁੱਛ ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂ ਤੇ ਸੋਹਣੇ, ਪੰਗਾਂ ਪੋਚਵੀਆਂ ਯਾਰੋ ਦਿਲ ਵੱਟੇ ਦਿਲ ਨੇ ਵਟਾਉਣੇ...” ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਹ ਗੀਤ ਐਫ. ਐਮ. ‘ਤੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਇਤਫਾਕਨ ਮੈਂ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ 22 ਨੰਬਰ ਫਾਟਕ ਵਾਲੇ ਫਲਾਈਓਵਰ ਤੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਮੁਹਰੇ ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਦੇ ਗਾਏ ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਸੀਨ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਗੀਤ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸੋਹਰਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ‘ਚ ਵਿਲੱਖਣ ਥਾਂ ਦਿਵਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ‘ਚ ਇਹ ਗੀਤ

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ
ਫੋਨ: 91-97797-08257

ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਪਟਿਆਲਵੀ ਮਾਣ ਤੇ ਫਕਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਗੀਤਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਦਿਲੀ ਸਿੱਕ ਉਮਡ ਪਈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮਣਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੀਤ ਰੂਪੀ ਮਾਲਾ ‘ਚ ਪ੍ਰਣ ਵਾਲੇ ਜਾਦੂਗਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ।

ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਕੇ ਰੂਹ ਨਾਲ ਇਹ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਗਾਇਕ

ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨੀ ਹੀ ਸੁਰੀਲੀ, ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਸੁਹਜਮਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੇ ਬੰਮ, ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਇਸ ਬਾਬਾ ਬੋਹਤ ਗੀਤਕਾਰ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੜ੍ਹਕ (ਨੇੜੇ ਬੱਧਨੀ ਕਲਾਂ) ਵਿਖੇ ਬਾਪੂ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਅਤੇ ਬੇਬੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ‘ਚ ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ‘ਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹਿਚਕੀ ਭਰੀ। ਮੁਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਹ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ‘ਚ ਭੰਗੜੇ ਦੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ‘ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਕਈ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤੇ।

ਮੁਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਹਰ ਵੰਨਗੀ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਅਜਮਾਇਆ ਪਰ ਪੈਰਾਂ ‘ਚ ਰਿਦਮ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਗੀਤਕਾਰ ਰੂਪੀ ਤੂਫਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਮਨ ਅੰਦਰ ਉਠ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਹਿੱਕ ‘ਤੇ ਝਰੀਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਤਿਲਕਣੇ ਪਿਤਾ ਵਿਚ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਫਲ ਦੌੜਾਕ ਵਾਂਗ ਦੌੜਿਆ ਤੇ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਜਮ ਗਿਆ।

ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ‘ਕੁੜੀ ਦੇਖੀ ਪਤਲੀ ਪਤੰਗ ਵਰਗੀ, ਰੂਪ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਨਿਰੀ ਚੰਦ ਵਰਗੀ’ ਲਿਖਿਆ, ਜੋ

ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਕਾਫੀ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ।

ਗੀਤ ‘ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ’ ਨੇ ਤਾਂ ‘ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ, ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ’ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ

ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ

ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ਉਥੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਕਈ ਨਾਮਵਰ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗਾਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ‘ਚੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੱਦਾ, ਸੁਰੇਸ਼ ਵਾਡੇਕਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ, ਸਵਿਤਾ ਸਾਬੀ, ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਜਸਪਿੰਦਰ ਨਰੂਲਾ, ਗੁਰਸੇਵਕ ਮਾਨ, ਪੰਮੀ ਬਾਈ, ਗੋਲਡਨ ਸਟਾਰ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ,

ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾ, ਮਨਜੀਤ ਰੂਪਵਾਲੀਆ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੁੱਖੀ, ਜੀਤ ਜਗਜੀਤ, ਰਾਜ ਬਰਾੜ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ, ਅਮਰ ਨੂਰੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਪਾਰਸ, ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੁਹਾਲੀ, ਮਕਬੂਲ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਧਾਮੀ, ਸਰਦਾਰਾ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਬਖਸ਼, ਚੰਨੀ ਸਿੰਘ, ਰੰਜਨਾ, ਜੱਸੀ ਜਸਪਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਹਲੀ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡੌਲੀ ਗੁਲੇਰੀਆ ਆਦਿ ਨੇ ਸੁਰੀਲੀ ਤੇ ਮਧੁਰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ‘ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ’, ‘ਕੌਣ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣੇ’, ‘ਜ਼ੋਰ ਜੱਟ ਦਾ’, ‘ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ’, ‘ਜੱਟ ਵਲੈਤੀ’ ਅਤੇ ‘ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਵਤਨਾਂ ਦਾ’ ਲਈ ਗੀਤ ਲਿਖ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਦੁਬਈ, ਬਾਈਲੈਂਡ, ਅਲਜੀਰੀਆ, ਟੁਨੇਸ਼ੀਆ, ਇਟਲੀ, ਲਿਬਨਾਨ, ਕੁਵੈਤ, ਇਰਾਕ, ਜਾਰਡਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ, ਕੋਰਿਓਗ੍ਰਾਫੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਦੌਰੇ ਵੀ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਕਲਮ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਲਫਜ਼ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖਭਾਗਾਂ ‘ਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਖੁੱਭ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਨਾਲ ਰੂਹ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦਾ ਜਲ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰੀ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਗੀਤ ‘ਚ ਬਾਕਮਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਕਦੇ ਭੁੱਲੇ ਨਾ ਭੁਲਾਇਆ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਹੁਕ ਉਠੇ ਜਦੋਂ ਯਾਦ ਆਇਆ ਮੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹਕ ਪਿੰਡ ਨਾਨਕਾ ਲੁਹਾਰਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਏ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ‘ਚੋਂ ਕਦੇ ਲੱਚਰਤਾ ਦੀ ਬੋਅ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਵਲਗਣਾਂ ਵਾਤਿਆ ‘ਚ ਕੈਦ ਰਹਿਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਰਥ ਜੋਨ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਰਾਸ ਨਾ ਆਈ।

ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਅਤੇ ਜਸਪਿੰਦਰ ਨਰੂਲਾ ਵਲੋਂ ਫਿਲਮ ‘ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਵਤਨਾਂ ਦਾ’ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਦਾ ਦੋਗਾਣਾ ‘ਮਾਹੀਆ ਮੈਂ ਲੋਗ ਗਵਾ ਆਈ ਆ’ ਕਿਸੇ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੱਦਾ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤ ‘ਯੈਂਕੀ ਲਵ ਯੂ ਲਵ ਯੂ ਕਰਦੇ’ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ‘ਚ ਨਿਵੇਕਲੀ ਥਾਂ ਬਣਾਈ। ਉਹ ‘ਮੇਲਾ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ’, ‘ਵੰਗਾਂ ਦੀ ਛਣਕਾਰ’, ‘ਝਾਂਜਰ ਦਾ ਛਣਕਾਰ’, ‘ਚੇਤੇ ਕਰ ਬਚਪਨ ਨੂੰ’, ‘ਚੀਰੇ ਵਾਲਿਆ ਗੱਭਰੂਆ’ ਅਤੇ ‘ਏਕਮ’ ਨਾਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਚੰਨੀ ਨਕਲੀਆ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਬਿੰਦੀ ਬਰਾੜ ਉਸ ਦੀ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ‘ਚ ਸਮਕਾਲੀ ਰਹੇ।

ਗੀਤਕਾਰੀ, ਭੰਗੜਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਅਨੇਕਾਂ ਐਵਾਰਡ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ‘ਪਟਿਆਲਾ ਰਤਨ ਐਵਾਰਡ’, ‘ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਐਵਾਰਡ’, ‘ਸੁਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਵਾਰਡ’, ‘ਫੋਕ ਡਾਂਸ ਐਵਾਰਡ’ ਅਤੇ ‘ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ ਐਵਾਰਡ’ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ:

ਰੱਬ ਕਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਤੂੰ ਮੀਤ ਬਣ ਜੋਂ, ਫੇਰ ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਬਣ ਜੋਂ।

ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਆਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਪੁਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਫਾਡੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਤੇ ਇਲਾਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੌਦੇ ਲਾਏ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡਾਕਟਰ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਫੁੱਲਦਾਰ ਤੇ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਹਰਿਆਲੀ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਗੱਦੀ

ਦਿਹਾੜੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 13 ਮਾਰਚ ਤੋਂ

ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਕਾਬਲੋਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨੌਲੱਖਾ ਬਾਗ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਗ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜੀਆਂ-ਬੂਟੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਆਦਿ ਬਣਾ ਕੇ ਇਲਾਜ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਪੁਣੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸ਼ਹਿਰ, ਬੰਗਲੁਰੂ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਕਰਾਏ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਛੇਵਾਂ ਰੈਂਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਹਿਤ ਸੰਸਥਾ ਐਨੁਅਲ ਸਰਵੇ ਆਫ ਇੰਡੀਆਜ਼ ਸਿਟੀ ਸਿਸਟਮ (ਏ.ਐਸ.ਆਈ.ਸੀ.) ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਣੇ ਨੂੰ 5.1 ਰੈਂਕ ਨਾਲ ਇਸ ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਜਾਰੀ

ਦਮਸ਼ਕ: ਸੀਰੀਆਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਘੋਟਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਬੀਤੇ 20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ 1000 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ ਨੇ 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਘੋਟਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਿਲਟਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੱਸਾ ਰੋਕਣ ਦੀ ਗਲੋਬਲ ਅਪੀਲ ਵੀ ਬੇਅਸਰ ਰਹੀ। 'ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੋ' ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ

ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਡੂਮਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰ ਘੋਟਾ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਲੜਾਈ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੰਗਠਨ ਸੀਰੀਅਨ ਆਰਮਜ਼ਰੀਵੇਟਰੀ ਫਾਰ

ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹਰਾਸਤਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਡੂਮਾ ਦੀ ਸੜਕ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਿਸਰਾਬਾ ਸ਼ਹਿਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਸਥਿਤ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਘੋਟਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ। ਡੂਮਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਲਾਕਾ, ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਹਰਾਸਤਾ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰ। ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੂਮਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 20

ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੜਾਈ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 17 ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀ ਮੁਤਾਬਕ 219 ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 1031 ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ 4350 ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਘਰ ਨੇੜੇ ਧਮਾਕਾ, 9 ਹਲਾਕ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨੌਂ ਜਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਪੁਲਿਸ ਚੈੱਕ ਪੋਸਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ।

KULJEET (KJ) SINGH
Managing Broker Realtor

Interested in:

■ Buying ■ Selling
■ Investing ■ Renting
Gas Stations, Motels & Shopping Malls

ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣੀ ਹੋਵੇ, ਵੇਚਣੀ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੇਣੀ, ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ

Kuljeet Singh

Over 20 Years of Experience

Contact Information:

Cell: 224-305-3250

Email: ksingh4622@gmail.com

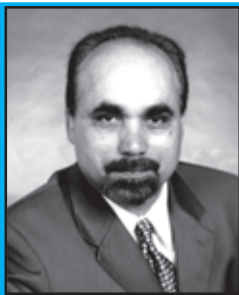
Serving All Chicagoland & Surrounding Suburbs

Looking for new agents.

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

*Refinance up to 125% value of the house.

●Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance). ●Self Employed and H1 Visa ●Jumbo loans ●Commercial Property With Business or Business Only. ●Business Equity Line of Credit. ●Multi Unit Investment Property.

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ
ਲੈਸ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ
ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

*ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ

*3-4 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Raj Jamarai **Cell: 734-644-1010** Office: 734-747-4298

The Law Firm Of Fatima Johnson

3737 N. Meridian St., Ste 106, Indianapolis, IN 46208

vitalvisa
THE LAW FIRM OF FATIMA JOHNSON

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੋ

Are you planning on going to your immigration interview or court alone? Don't do it!

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇੰਟਰਵਿਊ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਇੰਜ ਨਾ ਕਰੋ!

Did you enter the U.S. without a visa?

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਬਿਨਾ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹੋ?

Do you have family members outside the U.S.?

ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ?

Does your application keep getting denied?

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਖਾਸਤ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰੱਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ?

We are experienced in.

●Deportation Defense ●VAVA ●Asylum ●Work Permit
●Family and Marriage Based ●Investor Visa (H1B, E-2, EB-5)
●SIJS (Special Immigration Juvenile Status)

Come talk to an experienced immigration attorney. Call to schedule an appointment today

ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਟਾਰਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਅੱਜ ਇੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Languages Spoken

●English ●Hindi ●Punjabi ●Urdu ●Spanish ●French ●Arabic ●Chinese
ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ, ਸਪੈਨਿਸ਼, ਫਰੈਂਚ, ਅਰਬੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ

Licensed to Practice Immigration Law in all 50 States.

Ph: 317-252-0013

info@vitalvisa.com

This is an attorney advertisement

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society

Mela Vaisakhi Da VII

April 21, 2018

Saturday (4PM to 10PM)

Monroe High School

220 Yankee Rd., Monroe OH 45050

**Items by Children,
Dance, Bhangra-Gidha,
Comedy, Choreography
and Much More...**

Chief Guest

Special Guest

Jaspreet Singh
Attorney At Law

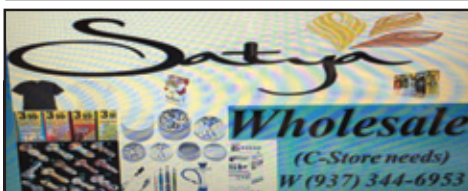

Baldev Singh
Salhan

An Evening full of fun Entertainment, cultural & family activities.

Event Sponsored by

No alcohol allowed at School Premises.

Free Food (4PM to 5PM)

Free Entry, Free Parking

Open Invitation To All

Media
Sponsor

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Advisory Committee:

Harinder S. Kang, Gurpreet S. Gill, Vineet Gupta, Mani Ram,
Parmjit S. Garcha, Bahadur S. Mundi, Narinderpal Tatla.

Society Members:

Charanjit S. Brar 317-903-7400
Surjeet S. Mavi 513-616-4530
Kumar Pawandeep 937-838-3767
Amarjit Takhar 937-604-0012
Amarik S. Tiwana 513-410-4101
Amarjit Aggarwal 937-672-1201

www.sherepunjabcincy.com

Parminder S. Takhar 937-469-0202
Bobby S. Sidhu (937) 919-4799
Gurminder S. Sandhu 513-550-6134
Bahadur S. Kaler 513-446-9687
Jagtar S. Fantu 513-328-7500
Pritampaul Singh 518-469-7864

Email : sherepunjabsociety@gmail.com

Cincinnati, Dayton, Lima, Columbus (OH)

Platinum Sponsors

Charanjit Singh Brar

Amrik Singh Tiwana

Amarjit Singh Takhar

Jaswant S Jassi

Harinder Singh Kang

Bobby Sidhu

Diamond Sponsors

Surjeet
MaviParminder
TakharGurminder
SandhuAmarjit
Aggarwal

Bahadur Kaler

Jagtar Fantu

Gurpreet
Gill

Mani Ram

Palwinder
DhillonBaljit Singh
(Maharaja)Sukhdev S.
Garcha

Vineet Gupta

Jas
(Amber India)Pushpinder
Bhatti

Harry Nijjar

Pappal
GhotraGurmail S.
Fagura

Gold Sponsors

Kumar Pawandeep, Agyapal S. Batth, Narinder Pal Tatla, Happy Matot, Davinder Mundi, Harjit Bhullar, Lakhvir Bassi, Nippy Tiwana, Bobby New Krishna, Harpal S. Sangha, Inderjit Begowal, Rajesh Rawal, Nishan Singh, Sukhwinder Singh, Palwinder Gill, Baljinder S. Sandhu, Bittu Brar

Gurjeet S. Hans, Balvir S. Dhaliwal, Sonu Sirhind, Davinder Kahlon, J S Chema, Jimmy Brar, Sukhminder Pandher, Makhan Badesha, Gurcharan S. Kang, Balbir Bath, Toni Multani, Prithpal Ghotra, Jasbir S. Dipty, Malkit S. Uppal, Sam Moreb, Parminder Randhawa, Pal Khalil

Silver Sponsors

Bahadur Lakhvir Balbir Gurpreet Sohan Avtar S. Satwant Mandeep Avtar S. Sukhjinder Kamaljit Sukhdev Baljinder Kulvir Jatinder Gurinder
S. Mundi Singh S. Gill Batth Lal Gaba Springfield Deol Badesha Sohal S. Sandhu Singh Singh Maneli

Guests of Honor

Sarwan Amarjit Didar Lakha Gurwinder Balbir Rimpay Dhaminder Kuldip Pyara Gurmit Mandip Nidhan Darshan Varinder Happy
Tiwana Dhindsa Dhanoa Dhindsa Babbu Dran Khatra Khatra Lang S. Bhatti Bath Bhura Singh Darar Sahi Heer

Sponsors: Pritampaul Singh, Rupinder Batth, Sonu Cheema, Harvinder Kang (Binda), Inderjit Singh (KY), Dr. Baljinder Singh, Dalbir Gill, Dr. Ravinder Mann, Gurmeet Bhatti, Amarjit Singh, Gurpreet Cheema, Sat Parkash Chahal, Ravi Singh, Buta Singh, Dr. Ashwani Kapoor, Nardeep Mavi, Jagtar Singh Xenia, Vicky Singh, Gemini Jewelers, Moreb Wholesales, Janta Transportation, Sunshine Transportation, RA Trucking, Speed 1 Transport, DJ Soni, Dashmesh Trucking, Clarion Hotel, Tigar Style Corp., A&R Freight Line, MBS Gas Inc., Paul Takhar, Randy Takhar, Makhan Gill, Kirpal Gill, Harpal Gill, Happy & Rubby Dayton. **Restaurants:** Amber India, Baba India, Guru India, Kanak India, Swad India, Raja India, New Krishna, Brij Mohan, Krishna Carry Out, Royal Taj, Tandoor India, Indian Bistro, Bombay Star, Curries, Deep India, Bombay Blazer, Taj Mahal, Aangan Sweets, Indian Spice, Shaan India, Grill of India, Taste of India. **Grocers:** Bombay Grocers, Patel Brothers, Niva Grocers, Indian Bazar. **Supporting Organizations:** (Chicago) Shere Punjab Sports & Cultural Club, Punjab Sports Club Midwest, Punjab Sports & Cultural Club, Punjabi Heritage Organization (PHO), Punjabi American Organization, Punjabi Cultural Society (PCS), (Indiana) Punjabi American Youth Club, Five River Entertainment, Meeri-Peeri Sports Club Greenwood, (Michigan) Punjab Sports & Cultural Organization, PCS Kalamazoo and Punjab Sports Club Cleveland (Ohio), Punjabi Heritage Society Kalamazoo.

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ

TO CELEBRATE VAISAKHI

PUNJABI CULTURAL SOCIETY

OF CHICAGO

proudly presents

RANGLA PUNJAB

2018

Saturday March 31, 2018
7:00 pm Sharp
Meadows Club Banquets
2950 W Golf Rd,
Rolling Meadows, IL 60008

Enjoy a colorful family-style evening full of excitement!
Bhangra, Gidha, Children's Items, Bolian, Dances, Punjabi Skits and much more

Admission Donations: \$25, \$50, \$100/VIP front row reserved seats + Dinner included w/ \$100 tickets;
For children under 10 year old admission is free
Sponsors are encouraged & will be appropriately recognized at the show

Advance purchase is encouraged
Please make checks payable to PCS

For more information, please contact:

(847) 359-5PCS

P.O. BOX 1244, Palatine, IL 60078

info@pcschicago.org

www.PCSChicago.org

Punjabi Cultural Society is a non-profit organization promoting Punjabi culture, language, sports & performing arts

RP2018 Tickets can be purchased online:

http://events.sulekha.com/rangla-punjab-2018_event-in-rolling-meadows-il_323692

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ), ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ 2018 ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ

Dr. Bhupinder Singh Saini (Patron)

Bhupinder Singh Dhaliwal (Gold Sponsor)

Gurdeep Singh Nandra (Silver Sponsor)

Lakhvir Singh Sahota (Silver Sponsor)

Sukhmel Singh Atwal (Silver Sponsor)

Harkewal Singh Lally (Silver Sponsor)

Jassi Sahota (Silver Sponsor)

Hardial Singh Deol

Major Gurcharan Singh Jhaj

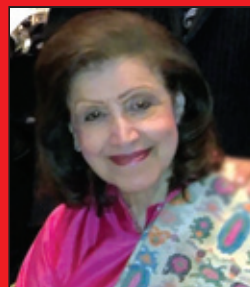
Jaidev Singh Bhattal

Dr. Gurdial Singh Basran

Dr. Hargurmukhpal Singh

Mohina Ahluwalia

Harinderpal Singh MITS

Dr. Amarjit Singh

Nick Balwinder Singh

Happy Multani

Prince Ghotra

Dinesh Sharma

Harjit Singh

Harpreet Singh Chawla

Dr. Bhupinder Singh Pelia

Manmohan Singh Saini

Balwinder Singh Girn

Bikramjit Singh Sohi

Jagjit Singh Dhindsa

Harkirat Singh Sandhu

Amrik P. Singh (Solutions Financial)

Dr. Surjit Singh Thiara

Manjeet Singh Bhalla

Parminder Singh Walia

Amrik Singh (Amar Carpets)

Punjabi Cultural Society of Chicago thanks all our community, generous sponsors, supporters, audience, hard working program items coordinators, participants, volunteers, and all the hard working P.C.S. Officials. Punjabi Cultural Society of Chicago is an all volunteer non-profit organization promoting Punjabi Culture, Performing arts, Language, Education, Good citizenship, Sports and healthy life style in Chicago area and beyond.

ਬਾਰਸ਼, ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਜਲ-ਵਾਸ਼ਪਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਉਤਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸਤ ਰਹੀ ਧਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਠਾਰਨਾ, ਪਾਣੀ ਲੋਚਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਮਿਟਾਉਣੀ ਅਤੇ ਖਲਕਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰਿਜਕ-ਰੋਟੀ ਪਾਉਣੀ।

ਬਾਰਸ਼, ਬੱਦਲਾਂ ਸੰਗ ਇਕਮਿੱਕ ਹੋਏ ਵਾਸ਼ਪਾਂ ਦਾ ਵਜੂਦ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਜਾਂ ਭੂਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ, ਇਕ ਸੰਗੀਤਕ ਆਬਸ਼ਾਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਈ ਆਹਾ ਭਰਦੇ ਰੱਕਤ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ।

ਬਾਰਸ਼ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਗਲੇ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਰਹੀ ਗੰਧਾਮੀ ਮਹਿਕ, ਮੁਹੱਬਤੀ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਪਲਾਂ 'ਚ ਚਿਰੰਜੀਵਤਾ ਸਿਰਜ ਜਾਂਦੀ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿਉਂ ਧਰਤੀ ਗੱਭਣ ਹੋ, ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਆਸ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਇਨਾਤੀ ਪਸਾਰੇ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰਤਾ ਦਾ ਚੋਲਾ ਪਾਉਂਦੀ।

ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਸੁਖਦ ਸੁਨੇਹਾ। ਇਹ ਘਟਾਵਾਂ ਹੀ ਮੇਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਚ, ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਾਅ ਅਤੇ ਕੋਇਲ ਦੀ ਹੁਕ ਵਿਚ ਪੀਆ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੋਕਰਾ ਧਰ ਜਾਂਦੀ।

ਬਾਰਸ਼, ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਉਦਾਸ ਚਿਹਰੇ ਵਿਚ ਆਸ ਦਾ ਟਟਹਿਣਾ, ਹਰਾਸੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਉਮੀਦ ਦਾ ਜਾਗ ਅਤੇ ਤਿਤਕ ਰਹੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ। ਸਮੇਂ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜਲਬਲ, ਮਨੁੱਖੀ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਰੌਣਕ, ਭਤੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ, ਘਰ ਦੇ ਬਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਪੇ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਅਤੇ ਘਰ ਬੈਠੀ ਕੋਠੀ ਜਿੰਨੀ ਧੀ ਨੂੰ ਘਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖੁਆਬ ਦੀ ਅੰਗਤਾਈ।

ਬਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਸਾਰੇ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ, ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ। ਬਾਰਸ਼ ਸਿਰਫ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਅਧੋਤ ਸੁਪਨਿਆਂ, ਅਸਾਵੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਅਤੇ ਅਲਿਪਤ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੰਦੀ।

ਬਾਰਸ਼ ਹੀ ਬਿਰਖ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਧੌਂਦੀ, ਪੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਗਰਦ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਲਿਸ਼ਕੋਰਦੀ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਰੂਬਲਾਂ ਦਾ ਰੈਣ-ਬਸੇਰਾ ਸਿਰਜਦੀ। ਨਵੇਂ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਸੰਧਾਰਾ ਬਿਰਖ ਦੀ ਜੂਹੇ ਧਰਦੀ ਅਤੇ ਬਿਰਖ ਦੀ ਸੱਬ ਵਿਚ ਮਜਲਸਾਂ ਤੇ ਹਾਸੇ-ਖੇਡਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰਦੀ।

ਬਾਰਸ਼, ਅਸੀਮ ਬਰਕਤਾਂ, ਬੇਗਿਣਤ ਨਿਆਮਤਾਂ ਅਤੇ ਬੇਹਿਸਾਬ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ

ਬਾਰਸ਼-ਬਰਕਤਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਜਿਹੇ ਖੁਸ਼ਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਜਿਹੀ ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜੁਗਤ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ! ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਉਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਬਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉਚਾਣਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਪਰਬਤ, ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਨਾਮ। ਪਰ ਪਰਬਤਾਂ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਬਿਰਖਾਂ, ਵਾਦੀਆਂ, ਝਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਬਤ-ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਪਰਬਤੀ-ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਝ ਭਰੀ।” ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਬਾਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੇ ਖਿਆਨਤਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਹੈ, “ਮੁਖੜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਸੋਚ ਵਿਚ ਰੱਜ ਅਤੇ ਬਿਰਖ-ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਹਰਿਆਵਲ ਦਾ ਨਿਉਂਦਾ ਧਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਰਸ਼ ਜਦ ਬੇਮੋਸਮੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਰਵਾਨ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ, ਢਾਹਿਆਂ, ਕੁਲੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁੰਦੀ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਬੇਵਾ ਕਰ, ਦੇ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ।” ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, “ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜੇ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਨਾਹ ਧੋਤੇ ਜਾਣ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਦੇ ਦਾਗ ਮਿਟ ਜਾਣ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਦੁਖਾਏ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਚੀਸ ਕੁਝ ਘੱਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਾਨਿਆਈ ਅਤੇ ਭਲਿਆਈ ਦਾ ਬੂਟਾ ਮੌਲਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।” -ਸੰਪਾਦਕ

ਜਾਂਦੀਆਂ।

‘ਸਾਵਣ ਆਇਆ ਰੀ ਸਖੀ...’ ਵਿਚ ਵਣ-ਤ੍ਰਿਣ ਮੌਲਦਾ, ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ 'ਚ ਬਹਾਰਾਂ ਦਾ ਝੁਰਮਟ ਅਤੇ ਹਰਿਆਵਲੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਰ ਪਲ ਜਿਉਣ ਯੋਗਾ ਹੁੰਦਾ।

ਬਾਰਸ਼, ਬੰਦਿਆਈ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਜੋ ਰੱਕਤ, ਪਹਾੜ, ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਉਬੜ-ਖਾਬੜ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕੜੀ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਸਿੰਜਦੀ, ਉਚ ਨੀਚ ਤੋਂ ਬੇਨਿਆਜ਼। ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਸੰਦੇਸ਼-ਵਾਹਕ ਬਣ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਪਏ ਪਾੜੇ ਪੂਰਦੀ, ‘ਸਭੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨ’ ਦਾ ਹੋਕਰਾ ਬਣਦੀ।

ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਸਮਾਦ, ਅਕਹਿ ਅਨੰਦ। ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜਣਾ, ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਝਿੜਕਾਂ ਖਾਣੀਆਂ, ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਿਮਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ। ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਚਪਨੀ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬਾਜ ਨਾ ਆਉਣਾ। ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਚਲਾਉਣਾ, ਓਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਰ ਰਹੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਹੁਲਣਾ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵਰ੍ਹੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਪੱਗ ਦੇ ਕੱਚੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸਾਰੇ ਕਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਤੜਫ ਕੇ ਰਹਿ

ਨਾਦਾਨੀ ਭਰੇ ਉਹ ਦਿਨ ਸਿਰਫ ਯਾਦਾਂ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਜਿਉਣ ਲਈ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਕੰਨੀ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜਨਾ ਪੈਂਦਾ।

ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜਦੇ ਜਵਾਨ ਜਿਸਮਾਂ ਵਿਚ

ਜਦ ਅੱਗ ਬਲਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਦੋ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਬਣ ਕੇ ਨਵੇਂ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਕਰਮਭੂਮੀ ਦਾ ਸਿਰਜਕ ਹੁੰਦੇ। ਬੜਾ ਅਚਰਜ ਲੱਗਦਾ ਏ ਪਾਣੀ ਹੇਠ ਅੱਗ ਦਾ ਬਲਣਾ, ਸੇਕ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੇਕਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ, ਨਵੀਨਤਮ ਦਿਸਹੱਦਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹੀ ਬਣਨਾ।

ਮੁਖੜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਸੋਚ ਵਿਚ ਰੱਜ ਅਤੇ ਬਿਰਖ-ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਹਰਿਆਵਲ ਦਾ ਨਿਉਂਦਾ ਧਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਰਸ਼ ਜਦ ਬੇਮੋਸਮੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਰਵਾਨ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ, ਢਾਹਿਆਂ, ਕੁਲੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁੰਦੀ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਬੇਵਾ ਕਰ, ਦੇ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ।

ਬਾਰਸ਼, ਪਾਣੀ ਦਾ ਧਰਤ ਤੋਂ ਧਰਤ ਤੀਕ ਦਾ ਸਫਰ, ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਤੀਕ ਦਾ ਸਫਰਨਾਮਾ। ਇਕ ਪਾਣੀ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਧਰਤ ਦੀ ਛੂਹ ਮਾਣਦਾ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਮਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਪਾਣੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉਡਾਰੀ ਭਰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਂ ਨੂੰ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੰਮੀ ਉਡਾਰੀ ਭਰਦਾ। ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ, ਪਾਣੀ-ਪਾਣੀ ਹੋ ਕੇ ਧਰਤ ਦੇ ਸੇਕ ਨੂੰ ਖੁਦ 'ਚ ਰਚਾ ਕੇ ਖੁਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟਾਉਣਾ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ-ਧਰਮ।

ਬਾਰਸ਼, ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੀ ਧਰਾਤਲ ਨੂੰ ਸਿੰਜਦੀ, ਨੀਰ ਨਾਲ ਗੜ੍ਹਚ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੰਦਗੀ-ਵਰਦਾਨ ਵਰਦੀ। ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਸਾਡਾ ਅੰਦਰਲਾ ਇਸ ਬਾਹਰੀ ਬਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਅਣਭਿੰਨ ਰਹਿੰਦਾ। ਬਾਹਰੀ ਬਾਰਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰਤ।

ਬਾਰਸ਼ ਰੂਹ ਨੂੰ ਲਬਰੇਜ਼ ਕਰੇ, ਆਤਮਿਕ ਉਡਾਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੇ, ਮਾਨਸਿਕ ਖਾਹੁਸ਼ਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਾਹਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ। ਬਾਰਸ਼ ਜੋ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਸਾਥ ਮਾਣੇ, ਮਨ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਅਰਥੀ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਜਾਣੇ। ਬਾਰਸ਼ ਜੋ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਰੂਹ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰੇ, ਜੋ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਭਰੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰੀਵ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸਕੂਨ, ਸੁਖਦ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਹਰਫ ਧਰੇ।

ਕਦੇ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖਣਾ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਦੁੜੱਗੇ ਲਾਉਂਦੇ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਬਿਰਖ

ਤੋਂ ਟਪਕਦੇ ਪਾਣੀ ਬੂੰਦਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਸਮਾਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਪੂਰੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਪੱਤੇ ਤੋੜ ਕੇ

ਲਿਆਉਣਾ, ਫਿਰ ਢਾਹੇ ਹੇਠ ਜਾਂ ਆਰਜੀ ਚੁੱਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਕ ਹੀ ਪੂਰੇ ਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਣ ਦਾ ਚੋਤਾ, ‘ਵੰਡ ਖਾ, ਖੰਡ ਖਾ’ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਮੌਜ ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ? ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਈਆਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲਕੋ, ਕੁਝ ਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦਾ ਧਰਵਾਸ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਧਰਨ, ਹਰ ਔਕੜ-ਕਠਿਨਾਈ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਜਰਨ ਅਤੇ ਆਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਚਿਰੰਜੀਵ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਰਖ ਜਿਡੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ।

ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਬਰ ਦੀ ਸਤਰੰਗੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਹਾਣ ਭਾਲਦੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਜਾਂਦੀ। ਅਸੀਂ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਉਸ ਚਾਹਤ ਦਾ ਹੀ ਅਜੋਕਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਹਾਂ। ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜੇ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਨਾਹ ਧੋਤੇ ਜਾਣ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਦੇ ਦਾਗ ਮਿਟ ਜਾਣ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਦੁਖਾਏ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਚੀਸ ਕੁਝ ਘੱਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਾਨਿਆਈ ਅਤੇ ਭਲਿਆਈ ਦਾ ਬੂਟਾ ਮੌਲਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।

ਕਣੀਆਂ ਦੀ ਰਿਮ-ਝਿਮ ਜਦ ਮਨ-ਕਬਰਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਤੋੜਦੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹਰਫਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੁੰਦਾ, ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਜੂਨੇ ਪੈ ਕੇ ਰੂਹ-ਰਾਗ ਦੀ ਧਰਾਤਲ ਸਜਾਉਂਦਾ।

ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਅਜਬ ਤਾਸੀਰ ਕਿ ਉਹ ਬਿਰਖਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ 'ਤੇ ਬਿਰਖ-ਜੂਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ। ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸੇ ਬਿਰਖ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਬਣਾ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲਿਟਾਉਂਦੀ, ਆਪਣੀ ਭਵਿੱਖੀ ਹਾਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੁਣ ਜਾਂਦੀ।

ਬਾਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਲੋਪ ਹੋਣੀ ਜਾਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤ ਧਰ ਜਾਂਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵੱਡੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਬੁਲਬੁਲਾ ਹੀ ਹੈ।

ਬਾਰਸ਼ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਿੱਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਚੋੜੋ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਵਹਾਓ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ 'ਤੇ ਬਾਰਸ਼ ਬੂੰਦਾਂ ਦੀ ਕਿਣਮਿਣ ਵਰਸਾਓ।

ਬਾਰਸ਼ ਦਾ ਪੈਣਾ ਇਕ ਅਚੇਤ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ

ਨਿਆਮਤਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਵਿਚ ਧਰ ਜਾਂਦਾ ਏ ਕਿ ਬੱਦਲ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਉਚਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਾਰ ਨਾਲ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬਰਸਣਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਤ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਠਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਰ ਵਿਚ ਧਰਤ-ਵਸੇਬੇ ਦੀ ਲੋੜ ਜੁ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਹੌਲੇ ਵਾਸ਼ਪ ਉਪਰ ਉਠਦੇ ਜਦ ਕਿ ਭਾਰੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰਚਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ।

ਜਦ ਨੈਣ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਮਨ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਲਈ ਬੇਤਾਬ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਹੰਝੂ ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਰੀ ਤਾਸੀਰ ਤੁਹਾਡੇ ਤਨ ਨੂੰ ਖਾਰੇਗੀ।

ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਮਨ ਦੇ ਮੋਰ ਸੰਗ ਨੱਚਣਾ, ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਇਲਾਹੀ ਅਨੰਦ ਦੀ ਲਬਰੇਜ਼ਤਾ ਮਾਣਦੇ, ਅਕਹਿ ਅਤੇ ਅਸੀਮਤ ਅਨੰਦਿਤ ਪਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਗੂਫਾ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਬਾਰਸ਼ ਜੀਵਨੀ ਧਰਾਤਲ, ਅੰਬਰ ਦਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਆਉਣਾ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਸਗਵੇਂ ਚਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਧਰਾਂ ਦਾ ਬੂਟਾ ਲਾਉਣਾ।

ਇਕ ਬਾਰਸ਼ ਪੀੜਾ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਰੂਹ ਨੂੰ ਹਲੂਣਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਨ ਦਾ ਵੱਲ ਸਿਖਾਉਂਦੀ। ਇਕ ਬਾਰਸ਼ ਟੁੱਟੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸੋਝੀ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਂਦੀ, ਬਾਰਸ਼ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਪਰਾਏ ਦੀ ਪਛਾਣ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ। ਇਕ ਬਾਰਸ਼ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਗੀ ਸਿੱਲ੍ਹ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾਰਾਪਣ ਖਤਮ ਕਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦੀ। ਇਕ ਬਾਰਸ਼, ਬਹੁਰੂਪੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪਰਖ ਦੀ ਘੜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਬਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਪੌੜੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਖਸੀਅਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਬੋਰੇ ਦਾ ਬੁੱਝ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਪਲ, ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਜਹਾਜ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਵਕਤ ਅਤੇ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਬਾਰਸ਼ੀ ਪਲ ਬਣ ਜਾਣ ਦਾ ਲੁਤਫ, ਮਨ-ਦਰ ਦੀ ਦਸਤਕ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਬੇਤਾਬ ਮਨ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਬਚਪਨ ਮੋਤ ਲਿਆਵੇ ਅਤੇ ਵਕਤ ਤਲੀ 'ਤੇ ਬੀਤੇ ਵਕਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਗਵੇ।

ਬਾਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਲਈ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ। ਕਿਸੇ ਲਈ ਵਿਛੋੜਾ ਸਿਰਜੇ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਮਾਹੀ-ਮਿਲਾਪ। ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਜੂਹੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਗੁਫਤਗੂ ਤੇ ਤਿਤਲੀਆਂ ਦਾ ਵਾ-ਵੇਲਾ। ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਜੁਗਨੂੰ ਜਗਦੇ, ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚਾਨਣ-ਮੇਲਾ। ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਡੇ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਡੱਡੂ ਦੇਣ ਅਵਾਜ਼ਾਂ। ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਦਮ ਉਪਜਦੀ, ਮਨ ਦੇ ਸੁੰਨੇ ਸਾਜਾਂ। ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਕਲਮ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਚ, ਲੱਗਦੀ ਸ਼ਬਦੀ-ਜਾਗ। ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰਬੀਂ ਗੂੰਜੇ, ਰਹਿਮਤਾਂ ਭਰਿਆ ਰਾਗ। ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਬਰਕਤੀ-ਕਾਇਨਾਤ, ਦੂਰ ਫੈਲਦੀ ਜਾਵੇ। ਕਿਹੜਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲੇ, ਤੇ ਹਾਥ ਇਸ ਦੀ ਪਾਵੇ। ਬਾਰਸ਼ ਹੋਣੀ, ਬਾਰਸ਼ ਹਾਸਲ, ਬਾਰਸ਼ ਮਨ ਦੀ ਬੀਹੀ। ਬਾਰਸ਼ ਹੀ ਇਸ ਜੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੁੱਲ ਤਰਜ਼ੀਹੀ।

ਬਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਬੰਦਗੀ, ਬੰਦਿਆਈ ਅਤੇ ਭਲਿਆਈ ਦਾ ਪਾਠ ਆਪਣੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਵੇਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੂਹ ਦਾ ਸਕੂਨ, ਮਨ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਅਤੇ ਜਿਉਣ-ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਸਮਝ ਆਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਏ।

ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਸਮਾਦ, ਅਕਹਿ ਅਨੰਦ। ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੱਜਣਾ, ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਝਿੜਕਾਂ ਖਾਣੀਆਂ, ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਿਮਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ। ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਚਪਨੀ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬਾਜ ਨਾ ਆਉਣਾ। ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਚਲਾਉਣਾ, ਓਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਰ ਰਹੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਹੁਲਣਾ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵਰ੍ਹੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਪੱਗ ਦੇ ਕੱਚੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸਾਰੇ ਕਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਤੜਫ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, ਜਦ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਚੁੱਕਦਾ ਤਾਂ ਬੀਤੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਨ ਦੀ ਯਾਦ, ਮਨ-ਬੀਹੀ ਨੂੰ ਸਰਸਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ।

ਦਾ ਸਬੱਬ। ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਸਮਾਂ, ਜਦੋਂ ਜਵਾਨ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਟਾਹਣ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ੍ਹ, ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਸਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸਾਨ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੰਗਾਲਦਾ। ਸਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੀਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਖੀਆਂ, ਭਾਦਰੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਲੈ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ

ਜਾਣਾ, ਜਦ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਚੁੱਕਦਾ ਤਾਂ ਬੀਤੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਨ ਦੀ ਯਾਦ, ਮਨ-ਬੀਹੀ ਨੂੰ ਸਰਸਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ। ਵਿਰਲੇ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਤ ਕਰਦੇ। ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਸਨ ਉਹ ਦਿਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਫੁਲਝੜੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਯਾਦਾਂ। ਚਾਹੁਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਦਿਨ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਬਾਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈ ਜਲ ਥਲ

ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਅਜ਼ਮਾਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਾਸਤੇ 25 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਉਪ ਚੋਣ ਲਈ ਇਸ ਵਾਰ ਤਿਕੋਣਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਤਿੰਨਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ 9 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਧੜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ ਦੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਤਿੰਨ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਉਪ ਚੋਣ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਚੋਣ ਤਹਿਤ 25 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਭੇਡ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ

ਰਾਹੀਂ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਗਰੋਂ ਨਤੀਜਾ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ 9 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਧੜਿਆਂ ਅਣਖੀ ਸਮਰਥਕ ਧੜਾ, ਚੱਢਾ ਸਮਰਥਕ ਧੜਾ ਤੇ ਧਨਰਾਜ ਸਿੰਘ ਧੜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ, ਸਰਜਨ ਡਾ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਧਨਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ

ਵਾਸਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੁਮਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧਨਰਾਜ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ।

ਅਣਖੀ ਸਮਰਥਕ ਧੜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਾਜ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ ਮਜੀਠੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵੀ ਹਨ। ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਡਾ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਧਨਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਗਰੀਨ ਐਵੀਨਿਊ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਮਾਰਚ ਦਾ ਦਿਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਅੱਗੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 25 ਮਾਰਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਗਭਗ 520 ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਗਭਗ 50 ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਕੂਲ ਹਨ।

ਟਰੂਡੋ ਫੇਰੀ: ਅਜੇ ਵੀ ਨਾ ਮੁੱਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਿਲੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦੀ ਭਾਰਤ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਉਠੇ ਵਿਵਾਦ ਅਜੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਟਰੂਡੋ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸਫਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਮਹੀਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟਰੂਡੋ ਨੇ 24 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਚੌਜ ਮੇਕਰਜ਼ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ

ਸੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰੂਪ 'ਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ 'ਚ ਬਣਾਇਆ ਨਕਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੀ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਕਸ਼ੇ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਅਕਸ਼ਾਈ ਚੀਨ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

File your taxes on time, Tax planning, start new business, to resolve tax related matters with IRS. Free consultation for tax matters. Translation from Punjabi to English and Notary Services.

ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਰਾਂਸਲੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph:248-982-2036

Fax:616-855-5575

Mohan Singh M.COM,

MBA (Finance), ACA
Master in Taxation.
IRS Enrolled agent,
Notary Public

Office Locations

38969 Cheshire Dr., Northville, MI 48167
38565 Joy Rd., Westland, MI 48185
744 Gramsie Rd, Shoreview, MN 55126

Email : jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com
For More Detail check our web site at :www.SinghTaxServices.com

Punjab Time

Punjabtimes1@gmail.com

OM Transportation Inc. & Nand Freight Brokerage

Plainfield, IL

Owner Operators & Company Drivers Wanted

Valid CDL Class A License For Local, Regional & OTR Work.

Van & Reefer

Manminder Heer 630-709-5331

Onkar Heer 630-396-0777

omtrans1@yahoo.com

India Palace

Restaurant - Fine Indian Cuisine

4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN (Ph:317-298-0773)

(Just North of Georgetown and Lafayette Roads)

UNDER NEW MANAGEMENT

Open Daily Lunch Buffett 11 am to 3 pm

Dinner

Monday-Friday 4:30 pm to 10 pm

Saturday Dinner 2:30 pm to 10 pm

Sunday Dinner 2:30 pm to 9:30 pm

**Banquet Hall Available
Up to 650 People**

We do private party's & catering at your home or business.

Call, Lakhvir S. Johal

Ph: 317-709-7800

www.indianpalaceindy.com

ਕੋਲੰਬਸ, ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਡੀਜ਼ਲ ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

*ਜੇ ਸੈਮੀ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਟਰੇਲਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੇਅਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ

*ਫੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਰਿਪੇਅਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ

*ਆਇਲ ਚੇਂਜ ਅਤੇ ਬਰੇਕਾਂ ਵਗੈਰਾ ਜਿਹੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਰੁਟੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ

*ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਲਪੁਰਜਿਆਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਡਾਇਗਨਾਸਟਿਕ ਟੂਲ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ

*ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਮੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਆਲਿਟੀ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ

ਯੋਗਤਾਵਾਂ:

*ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਮਕੈਨਿਕ ਵਜੋਂ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ

*ਵੈਲਿਡ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਵੇ

*ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕੀ

ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ

*ਜਲਦ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜਨ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨਾਲ

ਨਿਭ ਸਕੇ

ਡੀਜ਼ਲ ਮਕੈਨਿਕ ਵਜੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਥਾਂ ਸੈਟਲ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਹਰਦੀਪ ਫੋਨ: 856-562-0052

ਨਵਦੀਪ ਫੋਨ: 614-949-4672

ਮੌਸੀਕੀ ਦਾ ਨਾਜ਼

ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ, ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਰੂਪੀ ਇਨਸਾਨ ਸੀ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ। ਇਹ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਬਿਨਾਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਹਰ ਫਿਲਮੀ ਨਾਇਕ ਜਾਂ ਕਲਾਕਾਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੀਤ ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ ਖੁਦ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਏ ਸੈਂਕੜੇ ਗੀਤ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਅੱਜ ਵੀ ਹਰ ਉਮਰ ਵਰਗੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਦਾ ਜਨਮ (24 ਦਸੰਬਰ, 1924) ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ (ਨੇੜੇ ਮਜੀਠਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ।

ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਨੌਸ਼ਾਦ

ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਖੁਦ ਨੇ ਰਫੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਹੀ ਇਸ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਵੀ ਗਾਇਆ, ਬਸ ਕਮਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਹੀ ਗਾਇਆ, ਪਰ ਕੋਕਣੀ, ਭੋਜਪੁਰੀ, ਬੰਗਲਾ, ਮਰਾਠੀ, ਸਿੰਧੀ, ਮੈਥਲੀ, ਤੇਲਗੂ, ਕੰਨੜ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ, ਸਿੰਗਲੀ ਤੇ ਡੱਚ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਅਜਿਹਾ ਐਜਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਾਇਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 1941 ਤੋਂ 1944 ਤਕ ਲਾਹੌਰ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਗੁਲ ਬਲੋਚ' ਲਈ ਜੀਨਤ ਬੇਗਮ ਨਾਲ ਦੋਗਾਣਾ ਗਾਇਆ। ਬੋਲ ਸਨ 'ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ਹੀਰੀਏ ਨੀ, ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਨੇ ਬੜਾ ਸਤਾਇਆ'। 1944 ਵਿਚ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਆ ਗਏ ਤੇ ਇਥੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਫਿਲਮ 'ਗਾਉਂ ਕੀ ਗੋਰੀ' ਲਈ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

1950 ਤੋਂ 1960 ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੌਸ਼ਾਦ ਅਲੀ ਅਤੇ ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਮਰ ਗੀਤ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਲਮ 'ਬੈਂਜੂ ਬਾਵਰਾ' ਦੇ ਦੋ ਮਕਬੂਲ ਸੈਮੀ-ਕਲਾਸੀਕਲ ਗੀਤਾਂ 'ਓ ਦੁਨੀਆ ਕੇ ਰਖਵਾਲੇ' ਤੇ 'ਮਨ ਤਰਪਤ ਹਰੀ ਦਰਸਨ ਕੋ ਆਜ' ਗਾ ਕੇ ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਮੁਗਲ-ਏ-ਆਜ਼ਮ', 'ਪਹਿਲੇ ਆਪ', 'ਅਨਮੋਲ ਘੜੀ', 'ਦੁਲਾਰੀ', 'ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ', 'ਦੀਦਾਰ', 'ਦੀਵਾਨਾ', 'ਉਤਨ ਖਟੋਲਾ' ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਨਯਾ ਦੌਰ', 'ਤੁਮਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਾ', 'ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੀ ਕਲੀ', 'ਪ੍ਰਫੈਸਰ', 'ਜੰਗਲੀ', 'ਕਾਲਾ ਪਾਨੀ', 'ਤੇਰੇ ਘਰ ਕੇ ਸਾਮਨੇ' ਤੇ 'ਗਾਈਡ' ਦੇ ਮਕਬੂਲ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਭੁੱਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਛੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ

ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਐਵਾਰਡ, 1977 ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਫਿਲਮ ਐਵਾਰਡ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਬੰਗਾਲੀ ਫਿਲਮ ਜਰਨਲਿਸਟਸ ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤੇ। 1967 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰੀ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦੀ ਸਿਨਮਾ ਦੀ ਮਹਾਨ ਆਵਾਜ਼' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ।

ਰਫੀ ਦੇ ਗਾਏ 'ਨੀਲ ਕਮਲ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਗੀਤ 'ਬਾਬੂਲ ਕੀ ਦੁਆਏ' ਲੋਤੀ ਜਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਗੀਤ ਬਾਰੇ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੰਤਕਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ: "ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸੱਚੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।" ਰਫੀ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਗੀਤ 'ਸ਼ਾਮ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਉਦਾਸ ਹੈ ਦੋਸਤ, ਤੂੰ ਕਹੀਂ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੈ ਦੋਸਤ' (ਫਿਲਮ 'ਆਸ-ਪਾਸ', ਸੰਗੀਤ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ) ਗਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਖਾਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਨੋਂ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਵੀ ਖੂਬ ਰੋਇਆ ਸੀ; ਉਸ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਈ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਇਕੱਠ ਆਪਣੀਆਂ ਛਤਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੋਲਦੇ ਸਨ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਚਿਹਰਾ। ਐਚ ਐਮ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਐਲਬਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਐਲਬਮ ਦੇ ਕਵਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਦਾਸ ਤਸਵੀਰ ਛਾਪਣੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਸਵੀਰ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੀਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਗਾਇਆ।

ਗਾਇਕਾ ਉਸ਼ਾ ਤਿਮਬੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੰਸਰਟ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ਿਦਿਆਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਸਨ। ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਭਾਵੇਂ ਖੁਦ ਗਾਇਕ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ 'ਸ਼ਰਾਰਤ' ਤੇ 'ਰਾਗਿਨੀ' ਵਿਚ ਅਭਿਨੇਤਾ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗਾਏ। ਇੰਤਕਾਲ ਵੇਲੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਰਫੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਬੈਠ ਕੇ ਹੰਝੂ ਵਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਅਨੂਠੀ ਅਕੀਦਤ ਸੀ।

ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਦੀ ਇਕ ਦੁਰਲੱਭ ਤਸਵੀਰ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2018 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-318

ਨੀਂ ਦਾਦੀ ਫਿਰ ਬੁਣ ਲਈ ਮੰਜਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੀਏ ਲਾਡੀ।
ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਨੇ, ਤੂੰ ਏਂ ਰਖਵਾਲੀ ਸਾਡੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-316

ਪੰਜੀਂ ਸਾਲੀਂ ਰੰਗ ਬਦਲਦੇ
ਪਰ ਕਦੇ ਨਾ ਫੰਗ ਬਦਲਦੇ।
ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸੀ ਰੋਲਾ ਪਾਂਦੇ
ਕੁਰਸੀ ਮਿਲੀ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਨੇ ਜਾਂਦੇ।
ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਹੈ ਔਰਤ
ਹੱਕ ਮੰਗੇ ਤਾਂ 'ਸ਼ੈਤਾਨ' ਹੈ ਔਰਤ।
ਘੜੀਏ ਇਹਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਓ
ਨਾਲ ਲਾਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾਓ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਹੈ ਖਾਲੀ,
ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੁਣ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਵੇ।
ਮੰਤਰੀਆਂ, ਸੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਬਬੇਰੀ,
ਬੋਨੂੰ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਰਜਾਵੇ?
ਉਪਰੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਾਨੂੰ
ਮਾਰ ਮਾਰ ਡੰਡੇ ਭਜਾਓ,
ਹੱਕ ਮੰਗਣ ਦਾ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ
ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਓ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਰਾਜਿਆ ਰਾਜ ਕਰੇਦਿਆ
ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਪਾਰ।
ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿੱਤ
ਲਾਠੀ ਗੋਲੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਵਾਰ।
ਧੀ ਧਿਆਣੀ ਅਬਲਾ ਨਾਰੀ
ਕੁੱਟ ਸੁੱਟੇ ਤੂੰ ਸੁੱਚੇ ਬਾਜ਼ਾਰ।
ਰੱਖ ਕੇ ਤੈਂ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ
ਪਹਿਰਾ ਲਾ ਲਿਆ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ।
ਰਾਖਿਆਂ ਦੇ ਧੀ ਭੈਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ
ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਜਰੂਰ ਵਿਚਾਰ।

-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ
ਫੋਨ: 91-94176-49275

ਬੜਾ ਨਾ-ਸੁਕਰਾ ਕੰਮ ਪੁਲਿਸ ਦਾ,

ਹਰਦਮ ਸੂਲੀ ਟੰਗੇ ਰਹਿਣਾ।
ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਸਦਾ ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਜੀ ਕਹਿਣਾ।
ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੋਕੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜਦੇ,
ਤਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ।
ਹੱਥ ਡੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲੰਮੇ ਪਾਉਂਦੇ,
ਫਿਰ ਨਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਨਾਰੀ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਬੰਗਾ

ਆਖਰ ਔਰਤ ਸੋਚਦੀ ਹੋਊ
ਕਿਥੇ ਜਨਮ ਲਿਆ,
ਨਾ ਘਰ, ਨਾ ਬਾਹਰ
ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਤਿਕਾਰ।
ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਾਲਾ
ਜਾਤ-ਪਾਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ,
ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਇਆ ਸਭਿਆਚਾਰ।
ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਵੀ
ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾ ਚੰਗੀ।
ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸੀਏ ਦਿਲ ਦੇ ਦੁਖਤੇ
ਸਿਆਸਤ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ ਦੰਭੀ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਫੋਨ: 91-98784-69639

ਰੱਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ
ਗੁੱਸਾ ਰੱਬ 'ਤੇ ਉਤਾਰੇ ਨਾ।
'ਜਿਤ ਜੰਮੇ ਰਾਜਾ' ਉਤੇ
ਇਤਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਚਿਤਾਰੇ ਨਾ।
ਔਰਤ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਸੀਟੀ ਜਾਂਦੀ
ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਚੱਲੇ।
ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਕਹਿਰ
ਆਮ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਝੱਲੇ।

-ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਤੂਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅੱਜ ਵੀ
ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਖਾਸਾ ਇਕ ਹੀ ਹੈ।
ਹੱਕ ਮੰਗੇ ਜੋ ਆਪਣਾ
ਤੀਵੀਂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੰਦਾ
ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਰਾਖੇ ਡੰਡੇ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੇ।
ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੜ੍ਹ ਘੜੀਸਦੇ
ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲਾਂ, ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੇ
ਬਣਾ ਬਣਾ ਡੰਡੂ
ਹੱਡ ਪੱਸਣੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪਾਉਂਦੇ
ਖਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਕੁੱਟਾਂ
ਕਦੇ ਨਾ ਕਮਰ ਸਿੰਧੀ ਹੁੰਦੀ।
ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਰਿਸਦੇ ਰਹਿਣ
ਬਣਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਰ ਜੂਝਣ ਲਈ।

-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਿਵਾਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ 'ਰਿਆਸਤ' ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਕਈ ਅਰਧ-ਸੁਤੰਤਰ, ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਸਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਰਿਆਸਤ ਸ਼ਬਦ ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ। ਇਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਜ ਸਨ: ਪਟਿਆਲਾ, ਜੀਂਦ, ਨਾਭਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਆਦਿ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਿਆਸਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥਾਵਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ' ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਪਿੱਠੂ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ, ਜਾਬਰ, ਲੋਟੂ ਅਤੇ ਵਿਲਾਸੀ

ਜੀਵਨ ਭੋਗ ਰਹੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਕੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਢਿਆ ਸੀ। ਰਿਆਸਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਜਵਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 600 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਰਿਆਸਤੀ ਸੀ। ਕਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਿਆਸਤ ਜਾਂ ਰਿਆਸਤੀ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ-ਰਿਆਸਤ ਖਾਂ, ਰਾਬੀਆ ਰਿਆਸਤ ਕਾਦਰੀ, ਵਾਹਿਦ ਰਿਆਸਤੀ। ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਰਿਆਸਤੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਇਕੋ ਇਕ ਰਿਆਸਤ ਸੀ।

ਰਾਜਾਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਜ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਵੀ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਹਾਂ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਰਿਆਸਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸਦਰ-ਏ-ਰਿਆਸਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਦਰ-ਏ-ਰਿਆਸਤ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਰਾਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਆਸਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: ਰਜਵਾੜਾ, ਰਾਜ; ਨੇਤਾਗਿਰੀ, ਅਧਿਕਾਰ; ਹਕੂਮਤ, ਸਰਕਾਰ; ਰਾਜ-ਖੇਤਰ, ਸਲਤਨਤ;

ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਰਿਆਸਤ

ਜਗੀਰ, ਮਿਲਖ, ਵੱਡੀ ਮਲਕੀਅਤ ਆਦਿ।

ਰਿਆਸਤ ਸ਼ਬਦ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਸਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਹਿਬਰੂ, ਅਰਬੀ, ਆਰਮੇਕ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਮੀ ਧਾਤੂ ਹੈ 'ਰਾਸ' (ਰਾ ਅਲਿਫ ਸੀਨ) ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ 'ਸ' ਧੁਨੀ 'ਸ਼' ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਰਾਸ' ਦਾ ਰੁਪਾਂਤਰ

ਸਨਮੁਖ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਉਹ (ਆਤਮਕ) ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਉਸ ਦੀ ਰਾਸਿ-ਪੂੰਜੀ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਦੀ ਫਾਹੀ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਤੋਂ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਇਸ ਅਰਥਾਪਣ ਵਿਚ ਸਰਮਾਇਆ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਫਾਰਸੀ ਵਲੋਂ ਪੂੰਜੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੀ ਸਮਾਨਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮਾਇਆ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸਰ+ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰ ਤਾਂ ਸਿਰ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਾਲੇ ਮਾਯਾ (ਧਨ ਦੌਲਤ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਜਾਤੀ ਹੈ। 'ਰਾਸ-ਪੂੰਜੀ' ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਸ ਸ਼ਬਦ ਝਲਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਖੜ-ਪੱਤ੍ਰ ਵਿਚ ਖੜ ਫਾਰਸੀ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਪੱਤ੍ਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਲੋਂ। ਸਿਰ ਦਾ ਭਾਵ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਲਈ ਕੈਪੀਟਲ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਲਾਤੀਨੀ ਕੈਪਟ (Caput) ਦਾ ਵਿਕਸਿਤ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਸਿਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਰਾਸਮਾਲ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਰਾਸਮਾਲਿਯ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਹੈ। ਅੰਤਰੀਪ ਅਰਥਾਤ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਨੂੰ ਵਧੇ ਹੋਏ ਭਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਸ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕੰਨਿਆਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਰਾਸਕੁਮਾਰੀ ਵੀ ਆਖਿਆ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਧਰਤੀ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਿਰਾ ਘੁਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ Headland ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

ਰਾਸ ਤੋਂ ਹੀ ਰਈਸ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮਾਅਨੇ ਹਨ: ਮੁਖੀਆ, ਆਗੂ, ਮੁਹਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਚੋਧਰੀ, ਕਪਤਾਨ। ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ-ਫੌਜੀ-ਆਰਥਕ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੇ ਚੋਧਰੀ, ਆਗੂ, ਸਰਦਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ

ਵਿਚ ਅਮੀਰ, ਧਨੀ, ਐਸ਼-ਪ੍ਰਸਤ ਦੇ ਭਾਵ ਵੀ ਸਮਾ ਗਏ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਰਈਸ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਂ ਦੀ 'ਰਈਸ' ਨਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰੂਹ ਪਕੜ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਸਰਦਾਰ ਅਰਥਾਤ ਸਿਰ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਜੋਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ: ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸਣ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀ ਸਿਰ-ਕੱਢਵਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਧੌਸ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਮੀਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿਰ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਖਰਲਾ ਅੰਗ ਹੈ। ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ-ਆਰਥਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰਈਸ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਸੋ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਸਿਰੇ ਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਹੈ, ਮੁਖੀਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅਮੀਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ ਅਮੀਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੀ ਦੋ ਅਰਥ ਹਨ-ਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਧਨੀ। ਸਰਦਾਰ ਭਾਵੇਂ ਮੁਖੀਏ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਮਹਾਤਤ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਰਦਾਰ ਅਮੀਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਇਸ਼ਰਤ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਰਈਸ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਗਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਕਮ ਨਾ ਵੀ ਹੋਣ, ਵਿੰਗੋ-ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਕੂਮਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 'ਰਾਸ' ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਰਿਆਸਤ ਤੋਂ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਰਿਆਸਤ ਰਈਸ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਖੇਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਭਾਵਵਾਚਕ ਨਾਂਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਆਸਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੀ ਰਈਸੀ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਯਾਨਿ ਐਸੋ-ਇਸ਼ਰਤ, ਅਮੀਰੀ, ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਂਕਤ ਆਦਿ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਘੱਟ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਿਆਸਤ ਸ਼ਬਦ ਸਿਆਸਤ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਬਣਦਾ ਹੋਇਆ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਵਿਚ ਰੈਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਬਰਾਸਤਾ ਇਤਾਲਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਰੇਸ ਵਜੋਂ ਦਾਖਿਲ ਹੋਇਆ। ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੁਖ, ਮੁਖੀ, ਧਨਾਢ ਜਿਹੇ ਅਰਥਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਨਸਲ, ਕੁਲ ਜਿਹੇ ਅਰਥ ਰੇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਸਮਾ ਗਏ?" ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, "ਜੋ ਪ੍ਰਮੁਖ ਹੈ, ਉਹ ਮੁਖੀ ਹੈ, ਮੁਖੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮੂਲ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਮੂਲਸ਼੍ਰੋਤ ਹੈ। ਉਹੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਉਹੀ ਆਦਿ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰੰਭ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਸ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੇਸ ਵਿਚ ਅਰੰਭ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੂਲ ਜਿਹੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਗੁਜਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਸਲ, ਕੁੱਲ ਜਿਹੇ ਅਰਥ ਸਥਾਪਤ ਹੋਏ।"

ਮੈਂ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਉਘੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਿਰੁਕਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਨਾਤੋਲੀ ਲਿਬਰਮੈਨ ਨੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤਾਰਕਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਿਰੁਕਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ Gianfranco Contini ਦੇ 1959 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਘੋੜਸਾਲ (Stud) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸ਼ਬਦ Haras ਹੈ। ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਇਤਾਲਵੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਤਾਲਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ 'ਹ' ਧੁਨੀ ਵਾਲਾ ਅੱਖਰ ਐਚ (H) ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਤਾਲਵੀ ਵਿਚ ਰੈਜ਼

ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਰੇਸ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਹੋਰ ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਗਭਗ ਇਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਘੋੜੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਵਿਚ ਨਸਲ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਨਸਲ ਦੇ ਭਾਵ ਆ ਗਏ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜੇ ਗਏ।

ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਸਮੇਸੇ ਨੂੰ ਸਟਰੀਟ ਫੂਡ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਪਰ ਇਹ ਸਟਰੀਟ ਫੂਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਸਮੇਸਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮੇਸਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬਹੁਤੇ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ
ਫੋਨ: 91-94176-00014

ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮੇਸਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਨਮਕੀਨ ਪਕਵਾਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਸਮੇਸਾ ਈਰਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਕੋਣਾ ਕਦੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਸਾ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਸਮੇਸੇ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ 11ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਫਾਰਸੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਬੂਲ-ਫਜ਼ਲ ਬੇਹਾਕੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਜ਼ਨਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਮਕੀਨ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੀਮਾ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਮੇਵੇ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸਮੇਸਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ

ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਖਸਤਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸਮੇਸੇ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਮੇਸਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਜਰਦਿਆਂ ਪਹੁੰਚਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਬਦਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸਮੇਸੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਮੇਸਾ ਤਾਜਿਕਸਤਾਨ ਅਤੇ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬਦਲਾਓਂ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਖਾਣਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਸ਼ਪੇਫ ਪੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਪਕਵਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕਾਇਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਲ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੁਕੇ ਮੇਵੇ ਅਤੇ ਫਲ ਦੀ ਥਾਂ ਬੱਕਰੇ ਜਾਂ ਭੇਡ ਦੇ ਮਾਸ ਨੇ ਲੈ ਲਈ, ਜੋ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਪਿਆਜ ਅਤੇ ਲੂਣ ਮਿਲਾ ਕੇ

ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸਦੀਆਂ ਪਿਛੋਂ ਸਮੇਸੇ ਨੇ ਹਿੰਦੂਕਸ਼ ਦੇ ਬਰਫੀਲੇ ਰਸਤਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਪੰਤ

ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਸਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਕਵਾਨ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮੇਸੇ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਦੇ ਹਿਸਾਬ

ਨਾਲ ਅਪਨਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਾਸਟ ਫੂਡ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਮੇਸੇ ਵਿਚ ਧਨੀਆ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ, ਜੀਰਾ, ਅਦਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ-ਕੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਮੀਟ ਦੀ ਥਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਜੋ ਸਮੇਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਲੂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਰਚ ਅਤੇ ਸੁਆਦ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਾਲੇ ਭਰ ਕੇ ਸਮੇਸੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 16ਵੀਂ ਸਦੀ

ਵਿਚ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਲੂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਸੇ ਵਿਚ ਆਲੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮੇਸੇ ਵਿਚ ਬਦਲਾਓਂ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਓ, ਸਮੇਸੇ ਦਾ ਹਰ ਥਾਂ ਅਲੱਗ ਹੀ ਰੂਪ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਮੇਸੇ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਵੀ ਵੱਡਾ-ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਸਾ ਸਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਜਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਾ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਗਲਕ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭੋਜ ਵਿਚ ਪਰੋਸੇ ਗਏ ਸਮੇਸੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀਮਾ ਅਤੇ ਮਟਰ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਪਤਲੀ ਪਰਤ ਵਾਲੀ ਪੇਸਟਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਨੀਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸਮੇਸਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਜੂ, ਕਿਸਮਿਸ਼ ਵਗੈਰਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੰਗਾਲੀ ਲੋਕ ਸਮੇਸੇ ਵਰਗੀ ਮਿਠਾਈ ਲਬੰਗ ਲਤਿਕਾ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਾਵੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸਮੇਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਈ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਚਾਕਲੇਟ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸਮੇਸਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਕੈਲਰੀ ਵਾਲੇ ਸਮੇਸੇ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਫ ਨਾਲ ਵੀ ਸਮੇਸਾ ਬਣਨ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਸਮੇਸੇ ਦਾ ਸਫਰ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਵੀ ਸਮੇਸਾ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗਏ, ਸਮੇਸਾ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ)

‘ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ’ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਬਦ ‘ਗੁਰ’ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਗੁਰੂ, ਭਾਵ ਅਧਿਆਪਕ, ਸ਼ਿਕਸ਼ਕ ਜਾਂ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਮਾਤ੍ਰੇ ਦਾ ਫਰਕ ਦੱਸ ਕੇ ਸਹੀ ਰਾਹ ਚੁਣਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ‘ਗੁਰ’ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਟਕਸਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਜਾਂ ਗੁਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਦੋਹਾਂ ਦਾ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-634-2310

ਟਕਸਾਲੀ ਮੂਲ ਇਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੂਰੋਂ ਪਾਰੋਂ ਚਾਨਣ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਧਾਤੁ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਵਿਧੀ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਟੋਟਕਾ ਹੈ। ਗੁਰ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵੀ-ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਆਮ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਅਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਤਰੀਕਾ, ਸੂਤਰ, ਘੁੰਡੀ, ਫਾਰਮੂਲਾ ਜਾਂ ਤਰਕੀਬੀ ਫੰਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਔਖੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਵੇਂ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਰਸਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਹੀ ਤੇ ਆਸਾਨ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸੂਤਰ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਕਾਢ ਜਾਂ ਤਰਕੀਬ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜੋ ਸਮਝ, ਘਾਲਣਾ, ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਇਕ ਨੇ ਹੀ ਘੜਿਆ ਜਾਂ ਜਾਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਵ ਇਹ ਉਹ ਨਵੀਂ ਕਾਰਾਮਤ ਵਿਧੀ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਅਨੁਭਵੀ, ਪ੍ਰਬੀਨ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸਮ-ਅਰਥੀ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਗੁਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਸ਼ਬਦ ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਗੁਰ ਚਲੰਤ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਟੋਟਕੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਦਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ, “ਮੈਂ ਵਿਆਜ ਦੇ ਸਵਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰ ਕੰਨ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਹੁਣ ਔਖੇ ਤੋਂ ਔਖਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੀ ਮਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਹੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।” ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪਲੰਬਰ ਨੇ ਇਹ ਵਾਕ ਬੋਲ ਕੇ ਗੁਰ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤੇ, “ਬਹੁਤੇ ਕਾਰੀਗਰ ਜੰਗ ਲੱਗੇ ਨਲਕੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵੇਲੇ ਤੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸਤਾਦ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਗੁਰ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਪੁਰਾਣੇ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਜੰਗ ਖਾਧੇ ਜੋੜ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।” ਇੰਜ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਅਨੁਭਵ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਆਸਾਨ ਵਿਧੀ ਜਾਂ ਚਾਲ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵੱਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।

‘ਪ੍ਰਸਾਦਿ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਸਦਕਾ ਮਿਲੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੋਈ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਇਕ ਦਾਤ ਜਾਂ ਦੇਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦੂਜੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਕਤਾਹ ਦੀ ਦੇਣ, ਦਾਤ ਜਾਂ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਗੁਰ ਦੀ

ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੱਚ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਥਾਂ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੋਚ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਪਾਠਕ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਵੀ ਹੋਣ ਪਰ ਡਾ. ਸਮਰਾਓ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ, ਲੇਖ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਿਸ਼ਤ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਬਦੌਲਤ, ਭਾਵ ਨਿਵੇਕਲੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਤ ਵਲ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਭਰਿਆ ਸੰਕੇਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੱਧਕਾਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਉਸਤਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਆਭਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਮੰਗਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਖੋਜ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਜਾਂ ਰੈਫਰੈਂਸ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਲਾ ਅਕਸਰ ਇੰਦਾਂ ਹੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਭਾਵ ਆਧਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਗਣਿਤ-ਆਧਾਰਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਕਰੀਬ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਟੀਕਾਕਾਰ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਦਵੰਧ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਸਾਫ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਆਪ ਜਾਣੀ-ਜਾਣ ਤੇ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸਨ, ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਆਏ ਪਾਂਧੇ ਤੇ ਮੋਲਵੀ-ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਤਰਕਹੀਣ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ‘ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ’ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਧੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ, ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਰਚ ਸਕਦੇ ਸਨ?

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਆਪ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਇਸ ਦੁਵਿਧਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧੰਨਵਾਦ ਆਪ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਕਿਰਦਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਦਲੀਲਾਂ ਘੜਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਦਾਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਗੁਰੂ ‘ਰੱਬ’ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਪਰਮਾਤਮਾ’ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਈ ਸੰਦੇਹਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਰੂਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਲਈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਉਹ ਜਰੂਰ ਕਈ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ

ਦੀਆਂ ਕਈ ਉਘੀਆਂ ਰਹਾਨੀ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਸਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹੋਣ।

ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਇਕ ਸੰਤਾਂ ਸੂਫੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਤਕ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਲਗਦੀ ਵੇਖ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੱਤ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਣਉਪਚਾਰਕ ਗੁਰੂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਗਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ‘ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ’ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਪਚਾਰਕ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੋਮੇ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸਿੱਖਾਂ) ਨੂੰ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਨਾਨਕ) ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਉਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਗੁਰ’ ਦੇ

ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਇਕ ਸੰਤਾਂ ਸੂਫੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਤਕ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਲਗਦੀ ਵੇਖ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੱਤ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਣਉਪਚਾਰਕ ਗੁਰੂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਗਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਅਰਥ ਕੇਵਲ ‘ਗੁਰੂ’ ਦੱਸ ਕੇ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਕ ਨਿਰਮੂਲ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ!

ਇਹ ਓਹੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੈਭ ਤੀਕ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੇ ਆਪੋ ਜਾਣੈ ਅਗੈ ਗਇਆ ਨਾ ਸੋਹੈ॥’ ਇਸ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੀ ਸੋਚ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਉਤਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵੇ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵੇਰਵੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਆਏ ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਮੋਲਵੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤਰਕਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਕੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਾਰੇ ਮੁਢਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਘੜਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸੂਤਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸਹਿਜ-ਬੁੱਧੀ ਭਾਵ ਗਣਿਤੀ ਤਰਕ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮ-ਸਤਿ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਪਛਾਣਨ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਵੀ ਇਹੀ ਸੂਤਰ ਵਰਤਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਇਸ ਤਰਕਪੂਰਣ ਸੂਤਰ ਭਾਵ ਗਣਿਤ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਢੰਗ ਦਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੇ ਇੰਦਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਗੁਰ ਦੇ

ਅਸਲ ਅਰਥ ਗੁਰੂ (ਅਧਿਆਪਕ) ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਰਕੀਬ ਭਾਵ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਸਾਇਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੰਦਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਗੁਰ’ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰ, ਭਾਵ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਤਰਕੀਬ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ‘ਗੁਰੂ’ ਭਾਵ ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰ ਦਾ ਸੂਤਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ, ਮਸਲਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ‘ਗੁਰੂ’ ਦਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇ-ਵਜ੍ਹਾ ਉਠਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਰਥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ‘ਤੇ ਸਹੀ ਵੀ ਉਤਰਦੇ ਹਨ? ਹਾਂ, ਠੀਕ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, “ਪਰਮ-ਸਤਿ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਡਿਆਈਆਂ (ਗੁਣਾਂ) ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਗਣਿਤੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਤਰਕਪੂਰਣ ਢੰਗ ਭਾਵ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਨਾਪ-ਤੋਲ ਦੇ ‘ਗੁਰ’ ਸਦਕਾ ਸੰਭਵ ਹੋਈ ਹੈ।”

ਪਰ ਲਕੀਰ ਨਾਲੋਂ ਸਹਿਜੇ ਨਾ ਟੁੱਟਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਗੁਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਹੁਣ ਗਣਿਤੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਰੇਤੁਕਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਵਿਚ ਗਣਿਤ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ? ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਗਣਿਤ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਵੀ ਉਹ ‘ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰ੍ਹਾਂ’ ਕਰਦਿਆਂ ਬੇਹਿਸਾਬਾ ਤੋਲੀ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਗਣਿਤ ਦਾ ਕੀ ਸਬੰਧ? ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਣਿਤੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਅਰਥ ਗਣਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਵਹੀ-ਖਾਤੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਰੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗਣਿਤ ਵਿਧੀ ਦਾ ਭਾਵ ਗਣਿਤੀ ਤਰਕ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਅਸੂਲ ਸਭ ਵਿਚਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕੁਝ ਅਸੂਲ ਇਹ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਨਾ ਕਰ ਲਈਏ, ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਉਹ ਕੱਚਾ ਵਿਚਾਰ ਭਾਵ ਹੁਮੈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਇਕ ਕੱਚਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਇਸ ਨੂੰ ਉਗਲਾਂ ‘ਤੇ ਗਿਣ ਕੇ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਨਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੱਚੇ ਇੰਦਾਂ ਗਿਣ ਕੇ ਹੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲੱਭਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਪਰਖ-ਪੜਚੋਲ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਇਕ ਤੱਥ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਮੁੜ-ਸਾਬਤ ਕੀਤਿਆਂ ਅਗਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਦੁਣੀ ਚਾਰ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸਭ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾ ਸਹੀ ਮੰਨ ਕੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੱਚੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸੱਚ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਗਲਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਦੋ ਦੁਣੀ ਚਾਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਦੁਣੀ ਛੇ ਤੇ ਚਾਰ ਦੁਣੀ ਅੱਠ ਆਦਿ ਦੁਣੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਤਰ ਵੀ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਗਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਗਲਤ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤਿੰਨ ਤੇ ਚਾਰ ਸੱਤ ਦੱਸ ਕੇ ਅੱਠ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪਚਵੇਂਜਾ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਗੁਣਾ ਦਾ ਸੂਤਰ ਗਲਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦਾ ਹੱਲ ਸਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੂਤਰ ਇਕ ਸੰਖਿਆ-ਲੜੀ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੂਜੀ ਸੰਖਿਆ-ਲੜੀ ‘ਤੇ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਵ ਜੇ 4, 5, 6 ਦਾ ਮੱਧ-ਮਾਨ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਅੰਕ 5 ਹੈ ਤਾਂ 7, 8, 9 ਦਾ ਮੱਧ-ਮਾਨ ਵੀ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਅੰਕ 8 ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਹੀ ਵਿਧੀ ਤੇ ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਾਰੇ ਉਤਰ ਸਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਪੰਜ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜੋੜੋ, ਉਤਰ ਓਹੀ ਪੰਜ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਈ ਗਣਿਤੀ ਅਸੂਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਤਾਰਕਿਕ ਵਿਧੀ ਦੇ ਬੰਮ ਹਨ ਜੋ ਜੀਵਨ, ਸਮਾਜ, ਵਿਚਾਰ, ਗੋਸ਼ਟੀ, ਗਿਆਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਣਿਤ ‘ਚ ਜਮ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮ-ਸਤਿ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਕਹੀਏ ਕਿ ਉਹ ਸੱਤ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੱਲ ਵੀ ਸੱਤ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਸੱਤ ਰਹੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਅਜੂਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜੂਨੀ ਹੀ ਰਹੇਗਾ, ਦੇਹ-ਧਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਸਦਾ ਸਤਿ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਅਜੂਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜੂਨੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ਦੇਹ-ਧਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਅਕਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮੂਰਤਿ ਭਾਵ ਆਕ੍ਰਿਤੀ। ਜੇ ਉਹ ਨਿਰਭਉ ਹੈ ਤਾਂ ਸੈਭ (ਆਪ-ਪ੍ਰਗਟਿਆ) ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਉਮੈ ਭਾਵ ਮਨਮੱਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਣਿਤੀ ਤਰਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜੇ ਉਹ ਬੇਨਤੀਆਂ, ਚੜ੍ਹਾਵਿਆਂ ਤੇ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ‘ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰਵੈਰ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਵੈਰ-ਸਮਾਨ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪਰਖ-ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਪੂਜਾ-ਪਾਠੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਰ ਵਰਖਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਕਾਰ ਖੱਡ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਤਿਤ ਕਾਰ ਚਾਲਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੂਜਾ-ਪਾਠੀ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅੱਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅਰਦਾਸਾਂ ਨਾਲ ਮੰਗੇ ਵੀ ਗਏ ਹੋਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਗਣਿਤੀ-ਤਰਕ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹਉਮੈ-ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਵਿਧੀ ਵਿਖਿਆਤ, ਭਾਵ ਸਹੀ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਪਰਮ ਸਤਿ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਰਮ ਸਤਿ ਦਾ ਗੁਣ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕਥਨ, ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਅਤੇ ਸਰਬਜਨਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸੂਤਰ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ‘ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰੁਚੀ ਅਪਨਾ ਕੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। ਮੰਨੋ ਨਾ ਮੰਨੋ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ, ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਦੀਆਂ ਮੁਹਰਲੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਣਕਿਆਸੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਪੱਧਰੀ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਦਾ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

ਵੈਸਾਖ ਭਲਾ ਸਾਖਾ ਵੇਸ ਕਰੇ

ਬਾਰਹਮਾਹ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਗਰਮੀ ਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਵਿਸਾਖ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਇਹ ਗਰਮੀ ਕਣਕ ਦੇ ਪੱਕਣ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ੇ ਨਿੱਘ ਸਦਕਾ ਕਣਕ ਸੋਨੇ ਰੰਗੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਟਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਦਾਣੇ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਣਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਸੋਨਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਕਣਕ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨਿਰਬਾਹ ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸ਼ੁਕਰ-ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਸਾਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਠੰਡ ਦਾ ਮੌਸਮ ਲਮਕ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਵਿਸਾਖ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਣਕ ਦਾ ਝਾੜ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ
ਫੋਨ: 91-98152-53245

ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਹੀ ਤਿੜਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਖੇਤ ਹਰਿਆਵਲ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਿਸਾਖ ਅੱਗੇ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਬਦਲਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਖਿੜੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪਰਾਗਾ ਵਿਸਾਖ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਗਿਨਵਿਲੇ ਦੀ ਬਹਾਰ ਤਾਂ ਵੇਖਣ ਲਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੋਦੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਡੇਲੀਏ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਅਕਾਰੀ ਫੁੱਲ ਬਗੀਚਿਆਂ ਦੀ ਬਹਾਰ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਖਲੋ-ਖਲੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗਰਮੀ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਖਿੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਥੋੜੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵੱਡੇ ਰੁੱਖ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਲਮੋਹਰ ਆਪਣੇ ਲਾਲ ਸੂਹੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਨੀਲੀ ਪਿੱਠ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੱਗ-ਰੰਗੇ ਫੁੱਲ ਜੇਠ-ਹਾੜ ਵਿਚ ਵੀ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਆਡਾ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਨਾਰ ਦੇ ਲਾਲ ਸੂਹੇ ਫੁੱਲ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਅਮਲਤਾਸ, ਗੁਲਮੋਹਰ, ਕਚਨਾਰ, ਪੰਕੇਸ਼ੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਰੁੱਖ ਘੱਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਇਹ ਰੁੱਖ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੜੇ ਘੱਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨੀਲੀ ਗੁਲਮੋਹਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ-ਖੁੰਹਦੀਆਂ ਡੋਡੀਆਂ ਵੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਖਿੜਨ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਕਾਰ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰ-ਖਿੜੀ (ਫੋਟੋ-ਲੀਕਾ) ਵੀ ਕਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵਧਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਡੋਡੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਚਹਿਕਣਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਸਮਾਨੀਂ ਚੁੰਗੀਆਂ ਭਰਨਾ ਘਟਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਪੱਤਿਆਂ ਭਰੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਕੋਇਲ ਦੀ ਕੂ-ਕੂ ਵੀ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ। ਵਿਸਾਖ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਬ੍ਰਿਹਾ-ਕੁੱਠੀ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਇਲ ਆਪਣੀ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਅੰਬਰਾਂ ਤੱਕ ਪੁਰਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਤੜਪ-ਤੜਪ ਕੇ, ਲੁੱਛ-ਲੁੱਛ ਕੇ ਕੂਕਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਦਨਾ ਭਰੀ ਹੂਕ ਅੱਧੀ-ਅੱਧੀ ਰਾਤੀਂ ਵੀ ਸੁਣ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਿਸਾਖ ਦੇਸੀ ਸਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਹੀਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਵੀ ਹੈ; ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਮਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਚੰਨ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਵਿਸਾਖ ਦੇਸੀ ਸਾਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਗਰਮੀ ਪੈਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਣਕਾਂ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਵਾਢੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰੀੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝਦੀ ਹੈ। ਅੰਬੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਇਲ ਕੂ ਕੂ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਾਲ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ: ਸੂਰਜ ਵਰ੍ਹਾ ਅਤੇ ਚੰਨ-ਵਰ੍ਹਾ। ਸੂਰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਡੇ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ-ਵਿਸਾਖੀ ਅਤੇ ਮਾਘੀ। ਮਾਘੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੇ ਤਿਉਹਾਰ ਹਨ-ਦੁਸਹਿਰਾ, ਦੀਵਾਲੀ, ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ, ਹੋਲੀ ਆਦਿ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਕਾਜਾਂ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਜਾਰਜੀਅਨ ਕੈਲੰਡਰ ਸਰਵ-ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਲਈ ਦੇਸੀ ਭਾਵ ਚੰਨ ਕੈਲੰਡਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਚੇਤਰ ਮਹੀਨੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਵਿਸਾਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਨਵਰਤਨ ਕਪੂਰ ਅਨੁਸਾਰ “ਚੰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਅਰੰਭ ਚੇਤ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਦਾ ਵਿਸਾਖ ਤੋਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਖ-ਸੁਖ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਹਰਲੇ ਅੱਖਰ (ਚੰਨ=ਚੇਤ; ਵਿਕਰਮੀ=ਵਸਾਖ) ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਮਹੱਤਵ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ।” ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਮੇਖ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਵਾਂਗ ਬਿਕਰਮੀ ਸਾਲ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦਿਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਉਥੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵੀ ਹਨ। ਵਿਸਾਖ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਉਤਰਾਯਣ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰਸ ਚੂਸਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਗਨੀ ਅਤੇ ਜਲ-ਤੱਤ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਦੀਆਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨੇ ਤੀਰਥ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਵਿਸਾਖ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 15 ਅਪਰੈਲ 1469 (ਵਿਸਾਖ ਸੁਦੀ 3, 1526) ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸਾਖੀ ਲਈ ‘ਵਸੋਆ’ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੀ 27ਵੀਂ ਪਾਉਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ ਘਰ-ਘਰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਸਾਲ
ਹੋਵੈ ਕੀਰਤਨ ਸਦਾ ਵਿਸੋਆ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ‘ਵਿਸੋਏ’ ਭਾਵ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ

ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਪੰਡਿਤਾਂ-ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਣਕ, ਚੌਲ ਆਦਿ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਸਾਖੀ ਅਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਇਆ ਕਰਨ। ਸੰਨ 1699 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵੀ ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਲਈ

ਉਚੇਚੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਾਏ ਪਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਨਾ ਬੇ-ਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਤਾਕਤਵਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਉਚ-ਨੀਚ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਿਟਾ ਕੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਿਵੇਕਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਮਿਟਾ ਕੇ ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਇਤਿਹਾਸਕ ਚੈਪਟਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਿਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਸਤਾਰ ਦਿਵਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਖੇਤੀ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੇ ਪੱਕਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪਾਲੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਈ ਫਸਲ ਜਦੋਂ ਸਿਰੇ ਲੱਗਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੀ

ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਵਿਸਾਖੀ ਤੱਕ ਕਣਕ ਨਾ ਵੀ ਪੱਕੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਾਤਰੀ ਛੁਹਾ ਕੇ ਵਾਢੀ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸਾਖ ਮਹੀਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਿਉਹਾਰ, ਪੁਰਬ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਰਥਾਇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਵੈਸਾਖ ਭਲਾ ਸਾਖਾ ਵੇਸ ਕਰੇ॥

ਧਨ ਦੇਖੇ ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ

ਆਵਹੁ ਦਇਆ ਕਰੇ॥

ਘਰ ਆਉ ਪਿਆਰੇ ਦੁਤਰ ਤਾਰੇ

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਵੁ ਨ ਮੋਲੇ॥

ਕੀਮਤ ਕਉਣ ਕਰੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵਾਂ

ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਵੈ ਵੋਲੇ॥

ਦੂਰ ਨ ਜਾਨਾ ਅੰਤਰਿ ਮਾਨਾ

ਹਰਿ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਛਾਨਾ॥

ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਵੈ

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥

ਕਮਾਲ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ, ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਬ੍ਰਿਹਾ ਹੰਢਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਲੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵਾਧੇ-ਘਾਟੇ ਦਾ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕਾਦਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਭਲੇ-ਭਲਾ ਹੈ। ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਭਲਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਨਿਰ-ਵਸਤਰ ਟਹਿਣੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਕੱਜਣ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਾਰਹਮਾਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਦਰਤ-ਵਰਣਨ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਘੜੀ, ਹਰ ਪਲ, ਹਰ ਮਹੀਨਾ ਉਸ ਕਾਦਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕੁਦਰਤ ਆਪਣੇ ਖੁਸ਼-ਨੁਮਾ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਖੇਡੇ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਉਹ ਮਹੀਨੇ, ਉਹ ਦਿਨ, ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਵੱਧ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਚੇਤ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਸਾਖ ਦੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ-ਚਿਤਰਣ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ, ਪਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਹੌਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਵਿਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਫਸਲਾਂ ਪੱਕ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜਿਣਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗੱਲ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਚੱਲਣੀ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਕਾਇ ਕਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਪਤੀ ਹੀ ਕੀਮਤ ਨਾ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਸੁਆਣੀ ਕੌਡੀ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁ-ਮੁੱਲੀ ਤਾਂ ਕੀ, ਅਣਮੁੱਲੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ‘ਹਰਿ’ ਅਤੇ ‘ਪਿਆਰਾ’ ਲਫਜ਼ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਰਹਮਾਹ ਮਾਝ ਅਤੇ ਤੁਖਾਰੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਲੱਖਣ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪੂਜਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ, ਪਿਆਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ; ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ, ਦਿਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਪੂਜਾ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਪਸੀਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਦੇ ਅਡੰਬਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਸਨ ਤਾਂ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸੁਰਤਿ ਅਤੇ ਸਬਦਿ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਮਹਾਂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਭਾਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਰੂਪ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਿਆਰ

ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਨ ਵੀ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਆਤਮ-ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ।

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਕਿਵੇਂ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਰਮੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਛਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਅਗਾਊਂ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਵਿਸਾਖ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਰੁੱਖਾਂ ਬੂਟਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਚੌਣਕ ਆਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਰੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਹਰਿਆਵਲ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੁਦਰਤੀ ਵਧਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਪਈ ਬਰਫ ਪਿਘਲਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ-ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਛੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਸਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਨਾਹੁਣ-ਧੋਣ ਅਤੇ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਬਾਗਾਂ 'ਤੇ ਬਹਾਰ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਚਹਿਚਹਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਢੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗਰਮੀ ਵੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟਾ-ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਲਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁੜ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਫਸਲ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਂਭੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਲਾ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁੜ ਬੜਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ੱਕਰ ਜਾਂ ਕੱਕੇ ਘੋਲ ਕੇ ਪੀਤਾ ਸ਼ਰਬਤ ਠੰਡਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੌਅ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸੱਤੂ, ਸ਼ਰਬਤ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸਭ ਗਰਮੀ ਉਡਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਟ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਣਕ ਵੱਢਣ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਸੁੰਨਾ-ਸੁੰਨਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਬੋਜ ਜਾਂ ਰਾਈ ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਵਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲਾਈਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਵੱਢਣ ਤੱਕ ਕਾਫੀ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਆਪਣੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੱਠਿਆਂ ਦੇ ਗਾਢੇ, ਕਮਾਦ, ਸੱਠੀ ਮੱਕੀ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਵਲ ਬਖਸ਼ੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਣਕਾਂ ਦੀ ਵਾਢੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮਹੀਨਾ ਬੜਾ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ ਤਾਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਣਕ ਦੀ ਵਢਾਈ ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਰਜ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ। ਕਣਕ ਹੱਥੀਂ ਵੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਰੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਖੱਬੜਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ ਕੇ ਸਾਂਭੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਡ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਉਪਰੰਤ, ਉਸ 'ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਤੇ ਫਲ੍ਹੇ ਫੇਰ ਕੇ ਗਾਹੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਤੇ ਤੂੜੀ ਅਲੱਗ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਵਿਸਾਖ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਕੋਈ ਦਿਨ-ਦਿਹਾਰ ਜਾਂ ਤਿਉਹਾਰ ਘੱਟ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਭਾਵੇਂ ਖੁਦ ਕਈ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਿਆਨ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਬੇ-ਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਕਈ ਖੁਦੀਆਂ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਣਕ ਤੋਂ ਬਾਦ ਝੋਨੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕਣਕ ਦੇ ਵੱਢ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਅੱਗ ਅਤੇ ਧੂੰਏਂ ਦੇ ਬੱਦਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੱਗ ਨਾਲ ਸੜਕ-ਬੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਉਗੇ ਰੁੱਖ-ਬੂਟੇ ਸੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਝੁਲਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਸੜ-ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਪਾਸੇ ਸੁਆਹ ਹੀ ਸੁਆਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਹਨੇਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਡ ਕੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਸਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਧੂੰਦਲਾ-ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਕਈ ਵਾਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਚੁਕੀ ਹੈ ਪਰ ਸਖਤ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਚਲਨ ਰੁਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਹਿਰ ਵੀ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਖਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅੱਲ੍ਹਾ ਹੂ ਵਾਲੀ ਵੰਝਲੀ ਵਜਾ ਕੇ...

ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੰਗਤ

2

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇ-ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਗਾਇਨ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਵਜਦ ਵਿਚ ਉਹ ਗਈ ਰਾਤ ਤੱਕ ਗਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰੇ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪਤੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਦਿਖਾਇਆ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੋਠੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਪਵਿਤਰ ਇਬਾਦਤਗਾਹ ਵਾਂਗ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਤਰ, ਕਾਮੂ ਅਤੇ ਲਾਰੰਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅਚੰਭਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਸਾਹਿਤਕ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ
ਫੋਨ: 647-982-6091

ਸੁਹਜ ਬਾਰੇ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਨੇ ਵੀ ਸਹੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਗਾਇਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਸਬੰਧੀ ਗਾਰਗੀ ਦੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿਤਰ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਵੀ ਜ਼ਰਾ ਵੇਖੋ:

ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ, “ਜਦ ਮੈਂ ‘ਆ ਮਿਲ ਮੇਰਿਆ ਰਾਝਣਾ, ਲੁੱਟੀ ਹੀਰ ਵੇ ਗਮਾਂ ਨੇ’ ਗਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਤੇ ਤੜਫ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ...ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮੇਰੇ ਫਿੱਡ ਵਿਚੋਂ, ਮੇਰੇ ਲਹੂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ...ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਵਜੂਦ ਇਸ ਵਿਚ ਭਿਜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ...”

ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਇਸੇ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਏ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਗਾਇਕ ਸਾਈਂ ਅਖਤਰ ਹੁਸੈਨ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ

‘ਦਿਲਾ ਭੁੱਲ ਜਾਣਿਆਂ ਦੇ,
ਅੱਖਾਂ ਹੋਰ ਲਾਵੀਂ ਨਾ’
ਬੋਲਾਂ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਬੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸਾਹ ਦੇ
‘ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ
ਕਰ ਬਈਆ ਬਈਆ’

ਵਾਲੀ ਕਾਫੀ ਦਾ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਅਲੌਕਿਕ ਗਾਇਨ ਜਿਹਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਆਦਮੀ ਧੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਈਂ ਦੇ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਤੁਆਰਫ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਰਫ਼ਪਾਲ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਰਾਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਗੀਤ ਹਨ ਪਰ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸਾਈਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਏ ਪੰਜਾਬੀ ਟੱਪਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਈਂ ਦੇ ਟੱਪਿਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਜ਼ ਜ਼ਰਾ ਵੇਖੋ:

ਰੱਬ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾ ਬੈਠਾ
ਬਦਲੇ ਇਕ ਦਮ ਦੇ
ਗਲ ਦੁਨੀਆਂ ਪਾ ਬੈਠਾ!
ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਜ਼ਰਾ ਹੋਰ ਵੇਖੋ:
ਆਰੀ ਉਤੇ ਆਰੀ ਉ
ਇਕੋ ਜਿੰਦ ਯੂਸਫ ਦੀ
ਸਾਰਾ ਮਿਸਰ ਵਧਾਰੀ ਉ।

ਕੋਈ ਤਾਣੀ ਤਣੀ ਹੋਈ ਏ
ਯਾਰੀ ਨਾ ਤੋੜ ਚੰਨ ਵੇ
ਵਾਹਵਾ ਰੋਣਕ ਬਣੀ ਹੋਈ ਏ!

ਬਾਲੀ ਵਿਚ ਪਾਨ ਪਿਆ
ਇਕ ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਬਦਲੀ
ਸਾਰਾ ਬਦਲ ਜਹਾਨ ਗਿਆ!

‘ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੰਗਤ’ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕੜੀ ਵਿਚ ਵੀ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਖੈਰ-ਖਵਾਹ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਖੂਬ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਾਇਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਬਸਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿੱਪਲਾਂ-ਬੋਹੜਾਂ ਹੇਠ ਛਿੜਦੀਆਂ ਸੰਗੀਤ-ਸੁਰਾਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਪਾਠਕ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੜ੍ਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਹੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੇ
ਆਸ਼ਕ ਤੇ ਦਰਿਆ
ਕਈ ਮੋੜਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੇ!
ਹੱਥ ਜੋੜਾ ਲਾਲਾਂ ਦਾ
ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸੁਣਨੇ
ਇਹ ਕੰਮ ਲੱਜ ਪਾਲਾਂ ਦਾ!

ਮਾਹੀ ਸੱਚ ਫੁਰਮਾਇਆ ਏ
ਅਸਾਂ ਗੁਨਹਾਗਰਾਂ ਉਤੇ
ਓਹਦੀ ਕੰਬਲੀ ਦਾ ਸਾਇਆ ਏ...
ਕਾਲੀ ਕੰਬਲੀ ਦਾ ਸਾਇਆ ਏ।

ਸਾਈਂ ਜੀ ਦੇ ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਕਹਿਕਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿੰਦਤ ਹੈ, ਤਰਲਾ ਹੈ, ਲੋਚਾ ਹੈ; ਐਨ ਉਹੀ ਲੋਚਾ ਜੋ ਹੀਰ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਰਾਝੇ ਯਾਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਹੀ ਪਵਿਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਲੋਚਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗੀਤ ਦੇ ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਈਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਕੁਮਾਰ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠਾ:

ਕੌਨ ਕਹਿਤਾ ਹੈ ਆਕਾਸ਼ ਮੇਂ
ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤਾ
ਏਕ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਤਬੀਅਤ ਸੇ ਉਛਾਲੇ ਯਾਰੇ।
ਸਾਈਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚਲਾ ਉਹੀ ਜਜ਼ਬਾ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਅੰਦਰ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੱਕਿਓਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾੜ ਹੀ ਹੈ!
ਦਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਟੱਪਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਗਾਇਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਲਖਵਿੰਦਰ ਵਡਾਲੀ ਦੇ ਸਾਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੇ ਟੱਪਿਆਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ ਉਭਰ ਆਇਆ; ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਟੱਪਾ ਸੀ:

ਕੋਈ ਕੱਤਨੀ ਆਂ ਰੂੰ ਮਾਹੀਆ
ਇਕ ਚੰਗਾ ਤੂੰ ਲੱਗਨੈ
ਸਾਨੂੰ ਦੂਜਾ ਵੀ ਤੂੰ ਮਾਹੀਆ!
ਇਸ ਟੱਪੇ ਦੇ ਬੋਲ ਬੇਹਦ ਪਿਆਰੇ ਹਨ, ਤੇ ਫਿਰ ਨੌਜਵਾਨ ਗਾਇਕ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਦਾ ਚੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੂਹ ਦੇ ਪੂਰੇ ਤਾਣ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਟੱਪੇ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਗਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਫਰੀਹਾ ਪਰਵੇਜ਼ ਦਾ ਗੀਤ ਚੇਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ:

ਵੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲੜ ਲੱਗੀ ਆਂ
ਵੇ ਰਾਝਣਾ...
ਤੇ ਤੂੰ ਕਰਨਾ ਏਂ ਨੱਗੀਆਂ!
ਵੇ ਰਾਝਣਾ...।

ਇਹ ਗੀਤ ਸੁਣਦਿਆਂ ਆਦਮੀ ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਛੁਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਗਾਇਨ ਅਤੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦੀਆਂ ਕਰਤਾਰੀ ਸਿਖਰਾਂ! ਉਂਜ, ਟੱਪਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਮਸਲਨ:

ਚਿੱਟਾ ਕੁੱਕੜ ਬਨੇਰੇ ‘ਤੇ
ਕਾਸ਼ਨੀ ਦੁਪੱਟੇ ਵਾਲੀਏ
ਮੁੰਡਾ ਆਸ਼ਕ ਤੇਰੇ ‘ਤੇ।
ਪੰਜਾਬੀ ਟੱਪੇ ਦਰਅਸਲ ਸਾਈਂ ਜੀ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਉਸਤਾਦ ਤੁਫੈਲ ਨਿਆਜ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਬਣ ਸਮਰ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਗਾਏ ਸਨ। ਸਾਈਂ ਅਖਤਰ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਰੰਗ ਹੈ; ਸੁਰ ਸਹਿਜ ਤੇ ਧੀਮੀ ਹੈ ਪਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਅਨੰਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦ ਟੱਪੇ:

ਇਕ ਬੂਟਾ ਏ ਕਾਈਏ ਦਾ
ਲੱਖਾਂ ਇਬਾਦਤਾਂ ਨੇ
ਮੂੰਹ ਤੱਕ ਲੈਣਾ ਮਾਹੀਏ ਦਾ!

(ਸੋਹਣਿਆਂ ਵੇ)
ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਹਾਂ ਕਰ ਦੇ
ਜਿੰਦ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਕੀਤੀ

ਵੇ ਤੂੰ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਕਰ ਦੇ।

(ਸੋਹਣਿਆਂ ਵੇ) ਪਾਣੀ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ
ਹਾਰ ਮੈਂ ਪਾ ਦੇਵਾਂ
ਵੇ ਗਲ ਗੋਰੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਦਾ!
ਹਾਏ ਵੇ, ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਗੜਵੀ ਦਾ
ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੀਆਂ
ਦਿਲ ਮਾਲਕ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ!

ਪੀਲੇ ਫੁੱਲ ਵਿਚ ਖੇਤਾਂ ਦੇ
ਇਸ਼ਕੇ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਚੰਨਾ
ਅਸਾਂ ਰਲ ਮਿਲ ਸੇਕਾਂਗੇ!

ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ...
ਲੰਮਾ ਗੰਨਾ ਏ ਕਮਾਦੇ ਦਾ
ਤੇਰਾ ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਲੱਗਾ
ਜਿਵੇਂ ਨਸ਼ਾ ਸ਼ਰਾਬੇ ਦਾ!
ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬੁਲੰਦ ਗਾਇਕ ਅਤਾਉਲਾ ਖਾਨ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਖਤਰ ਅਤੇ ਤੁਫੈਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੀਤ ਗਾਏ, ਜਿਵੇਂ:
ਚੰਨ ਕਿੱਥਾ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਰਾਤ ਵੇ

ਕੋਠੇ ‘ਤੇ ਪਿਰ ਕੋਠੜਾ
ਵੇ ਕੋਠੇ ਸੁੱਕਦੀਆਂ ਤੋਰੀਆਂ
ਕਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਜਾਗ ਕੇ
ਮੈਂ ਨੱਪੀਆਂ ਤੋਰੀਆਂ ਚੋਰੀਆਂ!
ਕੋਠੇ ‘ਤੇ ਪਿਰ ਕੋਠੜਾ
ਕੋਠੇ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਰੀਆਂ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਆ ਮਾਹੀ ਵੇ
ਤੂੰ ਜਿਤਿਓ ਤੇ ਮੈਂ ਹਾਰੀ ਆਂ!
ਉਸ ਦੇ ਗਾਏ ਟੱਪਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜਾ ਦਮ

ਸੀ:

ਮੇਰਿਆ ਵੇ ਹਾਣੀਆ
ਕੱਦ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਏ
ਕਾਲੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਵਿਚ
ਮੁੱਖ ਚੰਨ ਦਾ ਟੋਟਾ ਏ!
ਹਾਂ ਸੱਚ, ਮਸੱਰਤ ਨਜ਼ੀਰ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ
ਹੀ ਭੁੱਲ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਗੀਤ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਂਦਾ
ਮੇਰੀ ਚਾਲ ਵਿੰਹਦਾ ਆਈਂ
ਚੀਰੇ ਵਾਲਿਆ ਵੇਖਦਾ ਆਈਂ ਵੇ...

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਦਾ ਨ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਲੈਅ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਲਾਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਤਕੜਾ ਜਲਵਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਸੱਰਤ ਨਜ਼ੀਰ ਦੇ ਗਾਏ ਟੱਪਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਲਾ ਦੀ ਜਾਨ ਹੈ:

ਯਾਰੀ ਖੇਡ ਏ ਲਕੀਰਾਂ ਦੀ
ਗੱਡੀ ਆਈ ਟੋਸਨ ‘ਤੇ
ਅੱਖ ਭਿੱਜ ਗਈ ਵੀਰਾਂ ਦੀ!

ਪਿੱਪਲੀ ਦੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਨੀ
ਆਪੇ ਹੱਥੀਂ ਡੋਲੀ ਤੋਰ ਕੇ
ਆਪੇ ਕਰਨ ਦੁਆਵਾਂ ਨੀ!

ਕੁੰਡਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਬਾਲੀ ਨੂੰ
ਹੱਥਾਂ ਉਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲੱਗ ਗਈ
ਨੀ ਇਕ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਨੂੰ!

ਮਸੱਰਤ ਨਜ਼ੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਮੜਕ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਜਾਨ ਵੀ, ਪਰ ਸਾਈਂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਵੱਡਾ ਮੁਕਾਮ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਸਾਈਂ ਜ਼ਹੂਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਵੇਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਾਈਂ ਨੇ ਚਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਲਾਤਮਿਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਗਾਇਨ ਦੀ ਸਿਖਰ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ‘ਲੋਕ ਵਿਰਸਾ’ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਈਂ

ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਆਖ ਕੇ ਨੈਟ ‘ਤੇ ਪਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤੂੰਬਾ, ਗਲ ਵਿਚ ਮੋਟੇ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਅਤੇ ਪੈਰੀਂ ਘੁੰਗਰੂ ਪਾ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਵਿਚ ‘ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੱਲ੍ਹਾ... ਬੋਲ ਓਇ ਬੰਦਿਆ’ ਆਖ ਅਲਾਪ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਘੁੰਗਰੂ ਖੜਕਾਉਂਦਿਆਂ ਅਨੇਖੇ ਵਜਦ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਨੱਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਮਾਣ ਨਾ ਕਰੀਏ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰੀਏ...
ਐਵੇਂ ਨਾ ਜਿੰਦੜੀ ਓਇ ਰੋਲ...

ਇਹ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆਂ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ
ਤੇ ਆਖਰ ਨੂੰ ਮਰ ਜਾਣਾ
ਬੂਠੀ ਦੌਲਤ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲੀ
ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ
ਬੂਠੀ ਆਕੜ ਤੇ ਬੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ
ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਬੋਲ...
ਓਇ ਬੰਦਿਆ...।

ਦੇ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਭੂਆ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕੁੱਕੀ ਸੇਠ ਨੇ ਸਾਈਂ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮੈਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ। ਸਾਈਂ ਦੇ

‘ਘੜਾ ਵੱਜਦਾ, ਕਿੰਗ ਵੱਜਦੀ,
ਜ਼ਰਾ ਚਿਮਟਾ ਵੱਜਦਾ ਸੁਣ ਜਿੰਦੜੀ’
ਬੋਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੁਝ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਲੱਗੀ; ਤੇ ਫਿਰ ਲੱਗਿਆ, ਬੰਦਾ ਹੋਰ ਸੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵਖਰੇਵੇਂ ਨਾਲ ਅਤਾਉਲਾ ਖਾਨ ਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ!...ਇਤਫਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਅਤਾਉਲਾ ਖਾਨ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਤੁਆਰਫ ਵੀ 30-35 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਕੀ ਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਕੁਵੈਤ ਤੋਂ ਉਹ ਪਟਿਆਲੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਅਤਾਉਲਾ ਖਾਨ ਤੇ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਅਤਾਉਲਾ ਖਾਨ ਠੀਕ ਸੀ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕੀ ਸੀ। ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਪਵਿਤਰ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਤੇ ਉਚਾਰਨ ਜਿਹੀ ਗੂੰਜ ਆਈ ਸੀ। ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਤਿ ਬਲਵਾਨ ਸੁਰ ਮੈਨੂੰ ਸਾਈਂ ਦੇ ਅਲਾਪ ਅੰਦਰ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਲ ਗੋਗਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਇਨਸਾਨੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਆਯਾਮ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰ/ਜੰਗਲੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਇਸ ਗਾਇਨ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਡੁੱਲ੍ਹ ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਅਤਾਉਲਾ ਖਾਨ ਦੀ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਾਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਪੀ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਖਾ ਕਬਾਬ ਵੇ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ
ਹੇਠਾਂ ਬਾਲ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ।
ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ ਭੰਨ ਘਰ ਰੱਬ ਦਾ
ਠੱਗ ਲੈ ਤੂੰ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਠੱਗ ਨੂੰ।

ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਦੌਲਤਾਂ ਬੇਗਾਨੀਆਂ
ਹੰਝੂ ਨਾ ਐਵੇਂ ਰੋਲ ਬਾਬਲਾ।
ਅੱਲ੍ਹਾ ਹੂ ਵਾਲੀ ਵੰਝਲੀ ਵਜਾ ਕੇ
ਰਾਝੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕੱਢ ਲਈ!
ਉਸ ਦਾ ਗੀਤ:
ਦਿਲਾ ਕਮਲਿਆ ਦੱਸ ਤੂੰ ਕੀ ਖੱਟਿਆ
ਤੈਨੂੰ ਯਾਰ ਦੀ ਜੁਦਾਈ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ
ਬੋਲਾਂ ਵਾਲਾ ਉਸਤਾਦ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ
ਜੱਟ ਦੇ

ਦੱਸ ਮੈਂ ਕੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚੋਂ ਖੱਟਿਆ
ਤੇਰੇ ਨੀ ਕਰਾਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੱਟਿਆ।

ਇਸ਼ਕ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ
ਨਰਦਾਂ ਖਿਲਾਰ ਕੇ

ਜਿੱਤ ਗਈ ਏਂ ਤੂੰ ਤੇ ਅਸੀਂ
ਬਹਿ ਗਏ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ ਕੇ

ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਕਲਾਸਿਕ ਦੀ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜੋ ਗੀਤ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਈਂ ਕੋਲੋਂ ਉਹ ਗੱਲ ਬਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਈਂ ਸਾਈਂ ਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਸਾਈਂ ਲਾਲੀ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਘਰੇ ਲਾਲੀ ਬਾਬਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਵੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਈਂ ਅਖਤਰ ਅਤੇ ਤੁਫੈਲ ਨਿਆਜ਼ੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਥੇ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਗਿੱਲ ਨੇ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਮਹਿਫਿਲ ਸਮੇਂ ਦੋਹਾਂ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਮੌਕੇ ਲਿਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਰਿਕਾਰਡ ਸੁਣਵਾਏ ਸਨ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਾਈਂ ਅਖਤਰ ਦੇ ਗਾਇਨ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦੀ ਤਮਹੀਦ ਬੰਨ੍ਹਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ਆਰਫੀਅਸ ਦੀ ਮਿਥ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਦੋਹਾਂ ਧੁਨੰਤਰ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਦੋਸਤ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਕਿ ਸਾਈਂ ਅਖਤਰ ਵਰਗੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਬੰਦੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਿਰ ਤੋੜ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਲਾਲੀ ਬਾਬਾ ਰਵਾਇਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰੀ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਟੋਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੇਣ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ।

ਮਹਿਬੂਬ ਹੱਸੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦਾ ਰੁਖ ਸੰਗੀਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਟੇ ਤੇ ਫਿਰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕਵੀ ਰਿਬੋ ਵੱਲ ਮੋੜ ਲਿਆ ਸੀ।

ਨੁਸਰਤ ਫਤਿਹ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ‘ਸਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ’ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿੰਦਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਜੋਗੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ’ ਵਾਲੀ ਕੱਵਾਲੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗਾਇਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਚੋਟੀਆਂ ਸਰ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਜੋ ਕੋਤਕ ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਗਾਇਨ ਦੌਰਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੇਖਿਆਂ-ਸੁਣਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਜਾਹਰ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਸੀਹਤ, ਭਾਵ ਅਪੋਲੋਨੀਅਨ ਸਪਿਰਟ ਅਤੇ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਤੋੜਦਿਆਂ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਡਾਇਓਨੀਸੀਅਨ ਸਿੱਕ ਦਾ ਅਨੂਠਾ ਸੰਗਮ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਗੀਤ ਅੰਦਰ ‘ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੀ ਲੈਅ’ ਮਨਮੋਹਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਹੈ, ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਧ ਡਾਇਓਨੀਸੀਅਨ ਵੇਗ ਵਿਚ ਨੱਚ-ਗਾ ਕੇ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਚਰਚਿਤ ‘ਮੇਲਾ’ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਯਾਦ ਆ ਰਹੇ ਹਨ:

ਏਥੇ ਬੈਠ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ
ਜੋ ਬੀਜੇਗਾ ਵੱਢਣਾ ਪੈਣਾ
ਓੜਕ ਜਾਣਾ ਈ ਮਰ ਓਏ
ਚੱਲ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਚੱਲੀਏ...
ਇਹ ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਘਰ ਓਇ
ਚੱਲ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਚੱਲੀਏ...।

ਇਹ ਗੀਤ ਮਹਿਬੂਬ ਗਾਇਕ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਸਮੇਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗਾ ਅਕਰਮ ਰਾਹੀਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੀ ਲੈਅ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ‘ਸੈਫਲ ਮਲੂਕ’ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਮੀਆਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਾਇਦ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ। ਅਸੰਖ ਤਾਰਿਆਂ, ਧਰਤੀਆਂ ਤੇ ਸੂਰਜਾਂ ਦੀ ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਤੋਂ ਖੋਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਧੜਕਣ ਵਿਚ ਓੜਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਫੁਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਰੂਹ 'ਚ ਵਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸਦੀ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧੜਕਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਹੋਰਨਾਂ

ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਤਬਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਤੇ ਹੋਏ ਛੱਡ ਕੇ ਮਲਕਤੋਂ ਜਿਹੇ ਇਸ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਮੈਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਕਿਹੜੀ ਘੜੀ, ਕਿਹੜੇ ਦਿਨ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੌੜ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਤੁਰ ਰਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਨਮ ਮਿਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਾਪਰ ਰਹੇ 'ਹੁਣ' ਨਾਲ ਵਾਸਤਾ ਸੀ। ਬੀਤ ਗਏ ਜਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਧੁੰਦਲੇ ਜਿਹੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਜਿੰਨੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਛੇ ਕੋਹਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੜੇ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਕੱਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਸੀ- ਪੜ੍ਹਨਾ, ਸਾਡੀ ਤਕਦੀਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਾਡਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਕਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਦੋ ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਇਕ ਵਿਚ ਡੰਗਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹੀ ਚਾਰਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪ ਤੇ ਸਾਡਾ ਨਿੱਕਾ ਮੋਟਾ ਸਾਮਾਨ। ਬੱਸ ਏਹੋ ਸਾਡੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਭਰਾ ਸਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ। ਪੰਜਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤਕ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਦਸਵੀਂ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰੋਂ ਦੌੜ ਗਏ ਅਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜਾ ਭਰਤੀ ਹੋਏ। ਉਦੋਂ ਦੂਜਾ ਮਹਾਂ ਯੁੱਧ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਦਮਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਾਂ

ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਬਚਪਨ

‘ਉਡਣੇ ਸਿੱਖ’ ਵਜੋਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਦੌੜਾਕ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਂਜ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਹ ਰਚਨਾ-ਕਾਰਜ ਮਰਹੂਮ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਪਾਸ਼ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਉਤਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਫਿਲਮ ‘ਭਾਗ ਮਿਲਖਾ ਭਾਗ’ ਵੀ ਬਣ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਉਸ ਦੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਨੀਮ ਪਾਗਲ ਜਿਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਤੇ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉਡ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਅੱਖੇ ਸੋਖੇ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ

ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ

ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਉਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਪਰ ਮੇਰਾ ਵੀ ਅਸਮਾਨ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੁੱਖਾਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਵਹਿਸੀ ਗਿਰਝ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਉਡਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਕੂਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਚਦੇ ਰਹੇ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੋ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸਕੂਲ ਸੀ। ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋ ਕੁ ਸੌ ਘਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੌ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤੜਕੇ ਚਾਰ ਕੁ ਵਜੇ ਉਨ ਕੇ ਅਸੀਂ

ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਘੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਕੋਹਰਾ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਵਿਚ ਜੰਮ ਜਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਸੰਘਣੀਆਂ ਧੁੰਦਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਗਡੰਡੀ ਲੱਭ ਕੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ। ਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋੜ ਦੇ ਤਪਦੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਭੁੱਜ ਕੇ ਖਿੱਲਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਪਦੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਉੱਤੇ ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਛਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਖਾਤਰ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਗਰਮ ਗਰਮ ਰੋੜੇ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕਵੇਂ ਪੱਥੀਂ ਦੌੜਨਾ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਛਾਂ ਲੱਭਣੀ, ਉਥੇ ਚੌਫਾਲ ਡਿੱਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸਪੋਰਟਸਮੈਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਦੋ ਸਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਖਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਦੇ ਨਾ ਸਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜ ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ।

ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਰਦੂ ਦੀ ਇਕੋ ਕਹਾਣੀ ਯਾਦ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹੀ ਕਹਾਣੀ ਕੱਢ ਕੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜੇ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਵਾਂਗ ਸੁਣਾ ਦੇਣੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਬੜਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈ।

ਫਿਰ 1947 ਦਾ ਕਹਿਰ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਵਾਪਰਿਆ। ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਚਾਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਰਹੇ- ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਫਸਾਦਾਂ ਦੇ ਪੁੜਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸੋਹਲ ਰਿਸਤੇ ਕੁਚਲੇ ਗਏ। ਧਰਤੀ ਬੇਵਸ ਜਿਹੀ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਤੱਕਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ

ਉੱਤੇ ਹੱਸਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਘਰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ। ਮਾਂਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਤੇ ਵੀਰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ। ਇਸੇ ਘਟਨਾ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਕਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਦਾਸੀ ਉਮਰ ਭਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਰੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੇਰੀ ਗਵਾਹੀ ਚੰਚਲਤਾ ਲਈ ਰੋਣ 'ਤੇ ਚਿੱਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ਼ (ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ): ਕਾਮਯਾਬੀ ਤਕ ਕੋਈ ਸ਼ਾਹੀ ਸੜਕ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਸੰਸਾਰ

ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਧੀਆਂ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ

ਪੱਧਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੜਕ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕਠਿਨ ਤਪੱਸਿਆ ਬਗ਼ੈਰ ਜਿਵੇਂ ਜੇਗ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਬਿਨਾਂ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਦੌੜਨਾ ਅਜਿਹੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਸਾਧਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਖਾਤਰ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਐਸੋ-ਆਰਾਮ, ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਉਪਜੀ ਬੇ-ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤ 'ਚੋਂ ਜਨਮੀ ਹੈਂਕੜ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ ਸਾਢੇ ਕੁ ਚਾਰ ਸੌ ਗਜ਼ ਦੌੜਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ 11 ਸਾਲ ਲੱਗੇ ਅਤੇ 35 ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਬਿੜਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਤੀ, ਸਿਰਲੱਥ ਅਤੇ ਸਾਧ ਬਣੇ ਬਿਨਾ ਸੰਸਾਰ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦੌੜਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਭਗਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੌੜ ਦੇ ਭਗਤ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਮੂੰਹ-ਹਨੇਰੇ ਉਨ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਜਿੱਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਦੌੜਨਾ ਮੇਰੀ ਬੇਰੋਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਨਾਗਾ ਲੰਮੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਾਲ ਵਿਚ 365 ਦਿਨ ਦੌੜਦਾ ਸਾਂ। ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਾ ਕਦੀ ਢਿੱਲ ਪਾਈ, ਨਾ ਆਲਸ ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਮੌਸਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਖਲੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ, ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਖੂਨ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਢਾਂਚਾ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅਮਲ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੌੜ ਦੇ ਇਸ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਸਟੀਲ ਵਾਂਗੂੰ ਜਾਪਦੀਆਂ। ਦੌੜਨਾ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਣ ਚੁੱਕਾ

ਅੱਲ੍ਹਾ ਹੂ ਵਾਲੀ ਵੰਝਲੀ ਵਜਾ ਕੇ...

(ਪਿਛਲੇ ਸਭੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਨੇ ਫੜਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈਰਤਅੰਗੇਜ਼ ਹੈ। ਅਕਰਮ ਰਾਹੀਂ ਮਾਈਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ

ਨਾ ਕਰ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਬੰਦਿਆ ਉਇ ਤੂੰ ਏਂ ਖਾਕ ਦੀ ਢੇਰੀ ਕੋਠੀਆਂ ਬੰਗਲੇ ਸਭ ਟੁਰ ਜਾਣੇ ਜਦੋਂ ਅੱਖ ਲੇਖਾਂ ਨੇ ਫੇਰੀ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਗਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਚੰਨ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਓ ਨਾ ਕਰ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕੱਲਾ ਆਇਓਂ ਕੱਲਿਆਂ ਈ ਜਾਣਾ ਈ ਓਏ ਬਸ ਏਨੀ ਖੇਡ ਹੈ ਤੇਰੀ

ਚਾਨਣ ਵੇਖ ਕੇ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਵੀਂ ਕਿ ਆਖਰ ਸ਼ਾਮ ਵੀ ਪੈਣੀ ਬੇਵਫਾਈ ਹੈ ਰਸਮ ਮੁਹੰਮਦ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਹਸਰ ਤੱਕ ਰਹਿਣੀ।

ਦੋ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਰਾ ਵੇਖੋ:

ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਭੈਣ ਭਰਾ ਵੀ ਹੱਥ ਪਏ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਪਿਉ ਵਿਚ ਵਿਹੜੇ ਤੇ ਉਹ ਕੱਢੇ ਕੱਢੇ ਕਰਦੇ ਭਰ ਭਰ ਬੁੱਕ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪਾਉਂਦੇ ਕਰਦੇ ਢੇਰ ਉਚੇਰਾ ਮੰਗ ਦੁਆ ਓ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਪਰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਫੇਰਾ...

ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤਾਂ ਸਸ਼ਕਤ ਹੈ ਹੀ, ਅਕਰਮ ਰਾਹੀਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ। ਸੈਫਲ ਗਾਇਨ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸਾਈਂ ਜ਼ਹੂਰ ਵਰਗਾ ਗਾਇਕ ਵੀ ਰਾਹੀਂ ਮੂਹਰੇ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਮਸਲਨ 'ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਚੈਨਲ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਮਾਨੋ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨੈਟ 'ਤੇ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਕਰਮ ਰਾਹੀਂ

ਓਇ ਚੁੱਪ ਰਵੇਂ ਤਾਂ ਮੋਤੀ ਮਿਲਸਣ, ਸਬਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਹੀਰਾ ਤੇ ਜੇ ਟੈਂ ਟੈਂ ਕਰੋ ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼, ਨਾ ਕਚਰਾ ਨਾ ਚੀਰਾ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਸਤਰ ਦਾ

ਗਾਇਨ ਸਾਈਂ ਜ਼ਹੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਹੀਂ ਦੇ ਗਰਜਵੇਂ ਉਚਾਰਨ ਮੂਹਰੇ ਸਾਈਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਮਾਂਦਾ ਪੈਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਬਿਦਾ ਪ੍ਰਵੀਨ ਪਰਪੱਕ ਗਾਇਕਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿਖਰ ਹੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਪਰ

‘ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਰੇ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਸੱਜਣਾਂ ਵੀ ਮਰ ਜਾਣਾ’ ਬੋਲਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹੀਂ ਦਾ ਤੌੜ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸੈਫਲ ਮਲੂਕ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅੰਦਰ ਬੇਹੱਦ ਮਕਬੂਲ ਜੁਗਨੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਵੀ ਹੈ। ਜੁਗਨੀ ਸਾਡੇ ਅਨੋਕੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਗਾਈ। ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਦੀ ਜੁਗਨੀ ਨੂੰ ਭਲਾਂ ਕੌਣ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਜੁਗਨੀ ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਜੋ ਕਰਤਾਰੀ ਜਲਵਾ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ਦ ਆਰਿਫ ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਮੀਸ਼ਾ ਸ਼ਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਮਸਲਾ ਇਥੇ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਉਚੇ ਮੁਕਾਮ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਲਈ ਤਾਣ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਰਿਫ ਲੁਹਾਰ ਚਿਮਟਾ ਖੜਕਾਉਂਦਿਆਂ

‘ਅਲਫ ਅੱਲ੍ਹਾ ਚੰਬੇ ਦੀ ਬੂਟੀ, ਮੇਰੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮਨ ਵਿਚ ਲਾਈ ਹੂ’ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਅਲਾਪ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਰ ਸਤਰ ‘ਤੇ ਮੀਸ਼ਾ ਸ਼ਰੀ ਜਿਸ ਦੇਵੀ ਇੰਦ੍ਰਿਆਵੀ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਮੌਜ ਨਾਲ ਦੇਹਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੌਤਕ ਵੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮੀਸ਼ਾ ਸ਼ਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਅਦਾ, ਹਾਵ-ਭਾਵ, ਸਮੁੱਚੇ ਬਦਨ ਦਾ ਰਿਦਮ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਅਚੰਭਾਜਨਕ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰੀਬ 35 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਟੈਗੋਰ ਬੀਏਟਰ ਵਿਚ ਮਲਿਕਾ ਪੁਖਰਾਜ ਦੀ ਧੀ ਤਾਹਿਰਾ ਸੱਈਅਦ ਦੇ ਤਲਿਸਮੀ ਗਾਇਨ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਹਿਰਾ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਅਹਿਮਦ ਫਰਾਜ਼ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਸੁਣਾਈ ਸੀ:

ਯੇਹ ਆਲਮ ਸ਼ੌਕ ਦਾ ਦੇਖਾ ਨਾ ਜਾਏ ਵੇਹ ਬੁੱਤ ਹੈ, ਯਾ ਖੁਦਾ ਦੇਖਾ ਨਾ ਜਾਏ। ਯੇਹ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਕੈਸੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਸੇ ਰਾਸਤਾ ਦੇਖਾ ਨਾ ਜਾਏ। ਤਾਹਿਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਿਨ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਮਲਿਕਾ ਪੁਖਰਾਜ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ‘ਚ ਬੇਗਮ ਅਖਤਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗਜ਼ਲ ਗਾਇਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਸਮਾਨ ਮੱਲੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮਲਿਕਾ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਇਕਬਾਲ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਸੁਣਾਈ: ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਇੰਤਹਾ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ ਮੇਰੀ ਸਾਦਗੀ ਦੇਖ ਮੈਂ ਕਿਆ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ। (ਚਲਦਾ)

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ

ਦੁਸ਼ਮਣ ਯਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਿਉਂ? ਫੁੱਲਾਂ ਜਿਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਨੇ ਬਈ ਖਾਰਾਂ ਕਿਉਂ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਟ ਰਹੀ ਏ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨੀ ਬੈਠੇ ਆਂ, ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬੈਠੇ ਵਾਂਗ ਬਿਮਾਰਾਂ ਕਿਉਂ? ਇੰਗਲਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੀ ਫਿਰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ‘ਤੇ ਵੱਜ ਰਹੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਕਿਉਂ?

ਸਾਡੇ ਲਈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਏ, ਫਿਰ ਇਹ ਵੈਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀਵਾਰਾਂ ਕਿਉਂ? ‘ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲਾ ਬੂਟਾ’ ਆਖੇ ਸੋਚੋ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਉੱਤੇ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਤਕਰਾਰਾਂ ਕਿਉਂ?

—ਬੂਟਾ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲਾ, ਮੋਗਾ ਫੋਨ: 91-94171-97395

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਦੀ ਨਿਗੂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਭਵਿੱਖ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਸਟੀਫਨ ਵਿਲੀਅਮ ਹਾਕਿੰਗ (8 ਜਨਵਰੀ 1942-14 ਮਾਰਚ 2018) ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਗਈ। ਦਰਅਸਲ ਜਿਸ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਨਾ ਹਿਲ-ਜੁਲ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਗਣਿਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਦੋ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ 11 ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਰਹੇ। 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 'ਦਿ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ' (ਲੰਡਨ) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪੇਸ਼ ਹਨ ਉਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼:

ਸਵਾਲ: ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹਰ 40 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਇਸੇ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਸੰਨ 2600 ਤੱਕ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਹੀ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੀ ਅਸੀਂ ਦੂਜੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਾਂਗੇ?

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ: ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖਯੁਕਤ ਪੁਲਾੜੀ ਵਾਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਤਕ ਉਡ ਸਕਾਂਗੇ ਪਰ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੀ ਸਾਡੇ ਰਹਿਣਯੋਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਥਾਂ ਹੈ। ਮੰਗਲ ਬਹੁਤ ਠੰਢਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਾਇਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਤਾਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (ਸੂਰਜ ਮੰਡਲ) ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ। ਉਂਜ, ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦੀ ਇਹ ਰਫਤਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਖਦਸ਼ਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਆਪਣਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।

ਸਵਾਲ: ਦੂਜੇ ਤਾਰੇ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਫਤਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਵਧਾ ਸਕਾਂਗੇ?

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ: ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚਾਹੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਚਲਾਕ ਹੋ ਜਾਈਏ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਯਾਤਰਾ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਰੈਪ ਡ੍ਰਾਈਵ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਕੇਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਥਕਾਉ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਇਕ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਲੱਖ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਇੰਨੀ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ; ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਨਾ

ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਸਵਾਲ: ਕੀ ਅਸੀਂ ਲੋਕ (ਵਿਕਾਸ ਤਰਤੀਬ ਤਹਿਤ) ਬਦਲਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵਾਂਗੇ?

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ: ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ 100 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਗਲੇ 20 ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਪੂਰਨ ਮੂਲਭੂਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਲਈਏ (ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਵਾਂਟਮ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸਾਪੇਖਤਾਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੈਵਿਕ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗੁੰਝਲਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਡੀ ਐਨ ਏ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਬਦਲਾਉ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੁੰਝਲਾਂ, ਆਪਣੇ ਡੀ ਐਨ ਏ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਜੈਵਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਦੀ ਮੱਠੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰ ਲਈਏ। ਮਿਸਾਲ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵਧਾ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ। ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਜੈਨੇਟਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਾਂਗੇ। ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਅਸਲੀਅਤ ਬਣੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਚਾਹੀਏ, ਜਾਂ ਨਾ। ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਬਨਸਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਤੂਆਂ 'ਤੇ ਜੈਨੇਟਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਵੀ ਅਜ਼ਮਾਏਗਾ, ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਰਬਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਨਿਯਮ ਨਾ ਬਣੇ।

ਸਵਾਲ: ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਹੋਰ ਅਵਿਕਸਿਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ?

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ: ਮੈਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੈਨੇਟਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਜੇਨ ਵਾਈਲਡ ਨਾਲ।

ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿਠਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਗੁੰਝਲਾਂ ਵਧਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰਾ ਵਰਗੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ (ਵਿਕਸਿਤ) ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜੈਵਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ

ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਰਫਤਾਰ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਵਰਗੀ ਬੁੱਧੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਗੰਡੇਏ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗੰਡੇਆ ਸੂਝ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਛੜਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਪੀਡ ਹਰ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ।

ਸਵਾਲ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੀ ਉਹ ਸਹੀ ਮਾਇਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਹੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੇਗਾ?

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ: ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰਸਾਇਣਕ ਅਣੂ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਝਵਾਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਿਜਲਈ ਸਰਕਟ (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਰਕਟ) ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਵੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਸੂਝਵਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ

ਮਿਥੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਰਬ ਕੈਨਾਮ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਗਲੇ 100 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹੱਦ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਅਖੀਰ ਜੈਨੇਟਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਜ਼ਰੀਏ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਦਿਮਾਗੀ ਸਰਗਰਮੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਰਸਾਇਣਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਸ ਨਾਲੋਂ ਮੱਠੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਰਫਤਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹਾਜ਼ਰ-ਜਵਾਬ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਨਹੀਂ।

ਦੂਜਾ ਢੰਗ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਰਕਟ ਰਫਤਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਗੁੰਝਲ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸੀ ਪੀ ਯੂ (ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਸੈਂਟਰਲ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਯੂਨਿਟ) ਨਹੀਂ, ਜੋ ਹਰ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੈਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ (ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ) ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਸੈਸਰ ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ (ਬਿਜਲਈ) ਸੂਝ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਪ੍ਰਸੈਸਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਵਾਲ: ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸਭਿਅਤਾ (ਏਲੀਅਨ) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ?

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ: ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 20 ਲੱਖ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15 ਅਰਬ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਹੋਰ ਤਾਰਾ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ। ਏਲੀਅਨ ਸਭਿਅਤਾ ਨਾਲ ਜੋ ਕਦੀ ਸਾਡਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਵਾਲ: ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਸਭਿਅਤਾ ਬਹੁਤ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸੰਪਰਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ?

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ: ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੋਈ ਵਿਕਸਿਤ ਸਭਿਅਤਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਾਲ 'ਤੇ (ਬੇਹਦ ਘੱਟ ਵਿਕਸਿਤ ਸਮਝ ਕੇ) ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਤਿ ਵਿਕਸਿਤ ਸਭਿਅਤਾ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਅਤਿਅੰਤ ਘੱਟ ਵਿਕਸਿਤ ਜੀਵਨ ਰੂਪ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ।

###

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਸੀ? ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਦਾ ਪਦਾਰਥ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ? ਇਸ ਪਿਛੇ ਕਿਹੜੀ ਊਰਜਾ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ? ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿਚ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਸਗਲ ਜੀਵ ਜੰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ, ਫਿਲਾਸਫੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਦੇ ਆ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 1942 ਵਿਚ ਕੋਬਿਨ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਵਿਖੇ ਜਨਮੇ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ

ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤਕ ਹੋਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਕੀਤੀ; ਪਰ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਪੇਖਤਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਕੁਆਂਟਮ ਮਕੈਨਿਕਸ, ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਦੀ ਇਕਮਾਤਰਤਾ, ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਾੜ, ਕਣ ਥਿਊਰੀ, ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਠੋਸ ਉਤਰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਵਿਗਿਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਆਲਮੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਿਛੇ ਹਟ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹੇਰਾ ਵੀ ਮਾਰਦਾ ਸੀ।

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ

ਭਲੀਭਾਂਤ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਤਿਤਵ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਕਸਦ ਕੀ ਸਨ (ਹਨ), ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਫਿਲਾਸਫੀ ਬਿਹਤਰ ਵੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅਜਿਹੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹਾਕਿੰਗ ਨੂੰ ਇਹ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਬਦਲਨੀ ਪੈਂਦੀ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਵਰਗਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਗਿਆਨੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਬੌਧਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੀ ਹਾਵੀ ਸਨ। ਪੱਛਮ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਸਿਖਰ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਫਲਸਫੇ ਦੀਆਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗੰਭੀਰ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਹਰਿਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-98725-91713

ਰਹੇ ਹਨ। ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਥਿਊਰੀ, ਕਣ-ਥਿਊਰੀਆਂ, ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੁਲਾੜ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ, ਐਟਮ ਅਤੇ ਸਬ-ਐਟਮਿਕ ਅਣੂ, ਬਲੈਕ ਹੋਲਜ਼ (ਸਿਆਹ ਸੁਰਾਖਾਂ) ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ, ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਪੇਸਸ਼ਿਪ, ਬਿਜਲਈ ਚੁੰਬਕੀ ਤਰੰਗਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਜੋਤਨ ਆਦਿ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਹਿਮ ਖੋਜਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਮੁੱਖ

ਡੇਰਾਵਾਦ ਦਾ ਮੱਕੜ-ਜਾਲ ਅਤੇ ਔਰਤ

ਅਜੋਕੇ ਮਸਲੇ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਡੇਰਾਵਾਦ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਜਦ ਆਸਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ 'ਸੰਤ' ਰਾਮ ਪਾਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਰਾਮ ਪਾਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਢਿੱਲ੍ਹ-ਮੱਠ ਹੀ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਖਤ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਫੋਨ: 91-99153-58584

ਰਾਮ ਪਾਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਸਨ। ਡੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਸਾਧਵੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਡੇਰਾਵਾਦ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਡੇਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹਲਚਲ ਸੁਣੀ ਗਈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਉਠਿਆ ਕਿ ਡੇਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜਦ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਦੀ ਲੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਲੋਕ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ, ਬਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ? ਸੁਣਿਆ ਇਹ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਤਾਂ ਚਲਦੇ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਡੇਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਪੂ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਆਸਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਔਰਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਡੇਰੇ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਰੂਣ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਭਰੂਣ ਲੜਕੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕਾ ਉਸ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਡੇਰੇਦਾਰ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪਰਿਵਾਰ ਡੇਰੇ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਹੋਰ ਡੇਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੁਚੀ ਕਿਉਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ

ਡੇਰਾਵਾਦ ਦੇ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਅਗਿਆਨ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਪੂਰ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਵੀ ਡੇਰਾਵਾਦ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਡੇਰਿਆਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅਗਿਆਨ ਹੈ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਕੇਵਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਬੇਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕੇਵਲ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚ ਫਸੇ ਲੋਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ 'ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣਾ। ਖੀਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਲੰਗਰ ਲਗਵਾ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਜਾਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਬੈਲੀ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਭਰਮ ਪਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਕਬਰ 'ਤੇ ਚਾਦਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ, ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣਾ, ਕੱਕੜ ਜਾਂ ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ, ਟੇਵਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਖੌਤੀ ਫਕੀਰ ਕੋਲੋਂ ਭਬੂਤੀ (ਸੁਆਹ) ਦੀ ਪੁੜੀ ਲੈਣੀ ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ।

ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬੇ ਹਰ ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ: ਮੈਂ ਜੋ ਕਹਾਂਗਾ, ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਸੰਵਾਰਨ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਗਲ

ਉਹ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੌੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਉਂਜ ਵੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੰਮਕਾਜੀ, ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਔਖੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚੋਂ ਉਠਦੀ ਹੈ, ਘਰੇਲੂ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਆਦਿ ਕੰਮਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਨਸ਼ੇਵਰ, ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਮਝਾ ਕੇ ਉਹ ਔਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦੀਆਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਬੇੜ੍ਹਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਪਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਬਰਾਂ, ਡੇਰਿਆਂ ਜਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੁਖਣਾ ਸੁੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਘਰੇਲੂ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧੀਨ ਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਮਾਂ, ਪਤਨੀ, ਨੂੰਹ, ਧੀ ਅਤੇ ਭੈਣ ਆਦਿ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ

ਫਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ

ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ

ਔਰਤਾਂ ਕੰਮਕਾਰ ਵਿਚ ਟੁੱਟ ਚੁਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਗਿਆਨ ਵੱਸ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਮਤ ਬਦਲਣ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਉਹ ਡੇਰੇ ਦੇ ਬਾਬੇ ਅੱਗੇ ਨੱਕ ਰਗੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਦੋ ਡੰਗ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਡੇਰੇ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਨ ਹਿਤ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਦਾ ਔਖਾ ਪਵਿਤਰ ਕਾਰਜ ਵੀ ਔਰਤ ਦੇ ਜਿੰਮੇ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਲੋਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨਦੇ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲੜਕੇ ਜਾਂ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਔਰਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਮਰਦ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਤਾਅਨੇ-ਮਿਹਣੇ ਮਾਰ ਕੇ ਔਰਤ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਦੁੱਭਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਗਲਾ ਬੱਚਾ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਔਰਤ ਡੇਰੇ 'ਚ ਬਾਬੇ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਜਾ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮੰਗ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਲੜਕਾ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਪੱਕੀਆਂ ਹੀ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਘਰੇਲੂ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ। ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਤਰਲੇ ਮਾਰਦਿਆਂ ਉਹ ਡੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੇਵਾ

ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਲੱਭਣੇ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਈ ਗਰੀਬ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕਈ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੜਕੀ ਜਾਂ ਲੜਕੇ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਜੋੜ ਲੱਭਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਉਹ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਖੁਦ ਤਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡੇਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਚੰਗੇ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਡ ਅਤੇ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਔਰਤ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਆਸਰਾ ਭਾਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੀ ਵਧੀਕੀ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਲਈ ਤਰਲੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ

ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਸੁਭਾਅ ਵਜੋਂ ਫਿਰਤੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੌਧਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਡੇਰੇ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦੇ ਭਰੋਸਿਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਘਰ-ਬਾਰ ਲੁਟਾਉਣ ਤਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਕਦੇ ਆਸਾ ਰਾਮ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲੜਕਾ, ਰਾਮ ਪਾਲ, ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਆਦਿ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਬੇਪਰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਕਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਬਬੇਰੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਡੇਰਾਵਾਦ ਤੋਂ ਕੋਰਾਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ 'ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਡੇਰਾਵਾਦ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਵਧਦਾ ਫੁਲਦਾ ਹੈ। ਡੇਰਾਵਾਦ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੁਣ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਡੇਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਅਖੌਤੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਸਾ ਰਾਮ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰਾ।

ਵਿਚ ਫਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: ਜੇ ਮੇਰੇ ਕਹੇ ਵਿਚ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਔਰਤ ਜਾਂ ਮਰਦ ਉਸ ਬਾਬੇ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਵਧ ਕੇਮਲਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਰਗਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ

ਸਨਮਾਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਘਰ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਔਰਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਸਰਾ ਭਾਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਧਾਗੇ-ਤਵੀਲ ਕਰਾਉਣ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁਖਣ ਅਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਚਾਟਣੇ ਛੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੁਖੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ ਬਾਗ ਦਿਖਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸਭ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਬਾਬੇ ਕੋਲ ਦੱਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਰੋਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਰ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿਚ ਆਏ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੀ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘੁਮਾ-ਫਿਰਾ ਕੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਇਸਾਈ ਚਰਚ ਦੇ ਡਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਏ ਬ੍ਰੀਫ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਟਾਈਮ' ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 122 ਉੱਤੇ ਉਹ 1981 ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੀ ਪੋਪ ਨਾਲ ਹੋਈ

ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੌਪ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਸਿਰਜਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਹੈ।

ਪੌਪ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਉਪਜੀ ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਸਮੇਤ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਬਤ ਬੀਜ ਬਣਨ ਦੀ ਤਹਿ ਤਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਗਤੀਮਾਨ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਤਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ? ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਦੀ ਮਹਾਂ-ਘਟਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਗਤੀਮਾਨ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਪੇਸ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪੜਾਅ ਸੀ। ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇਕ ਜੀਵ ਦੇ ਗਤੀਮਾਨ ਜੀਵਨ

ਯੁੱਗ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਜੀਵ ਵਾਂਗ ਅਧਿਐਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਨੇ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦੇ 1915 ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਾਪੇਖਤਾ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਮੰਨ ਕੇ ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਤੋਂ ਪਾਰਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬਿਊਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਾੜ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਬੀਜ ਰੂਪ ਤੋਂ ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਤਕ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਭੌਤਿਕਤਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਹ ਪੁਲਾੜ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋਂਦ ਵਾਂਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਭਾਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਜਾਂ ਮਹਾਂ-

ਕਵਾਓ ਤਕ ਹੋਈ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਮਾਡਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮੰਥਨ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹਰ ਪਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ 'ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੋ ਸੋਈ ਪਿੰਡੋ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਆਂਟਮ ਮਕੈਨਿਕਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਕਣਤੰਤਰ ਅਤੇ ਮਾਦਾ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 'ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਬਿਊਰੀ' ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰਿਸਦੇ ਫੱਟ

ਰਿਸਦੇ ਫੱਟ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਸਾਰਾਂ ਏਥੇ।
ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਟੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸੋਹਣੇ ਆਪਣੇ ਮਾਰਨ ਮਾਰਾਂ ਏਥੇ।
ਬਹਿ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਦਗਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਭੇਸ ਬਦਲ ਲਏ ਯਾਰਾਂ ਏਥੇ।
ਕੌਣ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਰਦਾ ਦੇਖ ਤਰੱਕੀ ਖਾਣ ਖਾਰਾਂ ਏਥੇ।
ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਦਰਦੀ ਬਣਦਾ ਆਉਣ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਡਾਰਾਂ ਏਥੇ।
ਮਤਲਬ ਦੇ ਹੁਣ ਰਿਸ਼ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨਾ ਜੁੜਨ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਏਥੇ।
ਕਿੱਥੋਂ ਹੱਕ ਸਲਾਮਤ ਮਿਲਣੇ ਲੁੱਟਣ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਏਥੇ।
ਸੱਚ ਤਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਖੁੰਜੇ ਲਾ ਕੇ ਝੂਠ ਵਿਕਦਾ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਏਥੇ।
ਸਿੱਖ 'ਆਲੀਕੋ' ਸਬਰ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲਦੀ ਨਈ ਦੁਬਾਰਾ ਏਥੇ।

-ਬਲਜਿੰਦਰ ਆਲੀਕੋ

ਫੋਨ: 91-94645-62678

ਲੋਡੀ ਡਾਕਟਰ ਪਾਲੀ ਦੀ ਬਦਲੀ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਘਰ ਦੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬਦਲੀ ਰੁਕਵਾ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਟਿਆਲੇ ਮਕਾਨ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਡੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬੱਸ 'ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਆਖਣ ਨੂੰ ਪਰਤ ਆਉਂਦੀ।

ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਖੜ-ਖੜ, ਗਰਮੀ, ਪਸੀਨਾ, ਭੀੜ ਤੇ ਕੰਡਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਹੂਦਾ ਹਰਕਤਾਂ, ਅਸੰਭਿਅ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਜੀਅ ਕਾਹਲਾ ਪੈਂਦਾ। 'ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਏ' ਸੋਚ, ਉਹ ਸਭੇ ਕੁਝ ਜ਼ਰ ਲੈਂਦੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਜੀਤ ਦੀ ਉਸ ਬੱਸ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਬੇਝੁੰਨੀ ਸੋਚੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਡਕਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉਹ ਬੜਾ ਸਾਉ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

'ਇਹ ਬੈਗ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਕਾਸੇ ਵਿਚ ਨੌਕਰ ਏ?' ਇਕ

ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ
ਫੋਨ: 91-90233-78007

ਦਿਨ ਇਕ ਭਾਈ ਨੇ ਜੀਤ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ।

'ਆਹੋ ਜੀ! ਡਾਕਟਰਨੀ ਏ, ਵੱਡੀ ਡਾਕਟਰਨੀ। ਆਂਹਦੇ ਨੇ ਪੂਰਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਤਨਖਾਹ ਲੈਂਦੀ ਏ।' ਜੀਤ ਨੇ ਟਿਕਟ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਦੱਸਿਆ।

'ਜੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਆਦਮੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਤਦੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਰੋਅਬ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।' ਨਾਲ ਦੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਅੱਧਖੜ੍ਹ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਖਿਆ।

'ਜੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਕਮਾਉਣ, ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਹਨੂੰ ਆਦਮੀ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਖ ਚੁੱਕਦੀਆਂ...ਤੇ ਆਹ ਕੁੜੀ ਡਾਕਟਰਨੀ, ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿਨਾਂ, ਦੇਖੀ ਐ, ਸਹੂਰੀ ਦੇ ਜਾਣੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੋਲ ਨੀ...' ਪਾਲੀ ਵੱਲ ਤੱਕਦਿਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ।

'ਯਾ ਰੱਬ! ਸਾਡੀ ਵੀ ਕਿਸੇ...' ਫਿਕਰਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਟਿਕਟ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਗੁਲਾਬੀ ਜਿਹੇ ਕੁੜਤੇ ਵਾਲੇ ਧੌਲੇ ਦੇ ਸੁਕੀਨ ਵੱਲ ਜੀਤ ਨੇ ਘੂਰ ਕੇ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਆਖਿਆ, 'ਕਿਉਂ ਬਈ ਓਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਿ ਲਾਹ ਦਿਆਂ ਹੁਣੇ ਈ ਭੁੱਜੇ?'

'ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੰਡਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ, ਐਵੇਂ ਕਾਹਨੂੰ ਗਰਮ ਹੁੰਦੇ ਓ'

ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਜੀਤ ਨੇ ਟਿਕਟ ਫੜਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਦਸਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇਣ ਲੱਗੀ। 'ਭਾਨ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ, ਚਲੇ ਪੈਸੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਦੇਣਾ' ਆਖ, ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਅੱਗੋਂ ਇਕ ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦਸਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਹੀ ਕੱਢਿਆ।

'ਮਾਏ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਸਾਢੇ

ਬਸ ਕੰਡਕਟਰ

ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ ਉਸੇ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਰੀਤ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਆਦਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਾਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ 'ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰ' ਵਿਚ ਸਾਧਾਰਣ ਜਿਹੀ ਜਾਪਦੀ ਗੱਲ ਉਸ ਤੁਣਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰ ਜੀਤ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਡਾਕਟਰ ਪਾਲੀ ਵਿਚੋਂ 47 ਦੇ ਰੌਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਮਾਰੀ ਗਈ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਪਾਠਕ, ਖਾਸ ਕਰ ਉਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਆਪਣੇ ਹੱਡੀਂ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਕਹਿਰ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਕ ਦਮ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦਸ ਆਨੇ ਸਾਰਾ ਭਾੜੇ ਤੇ ਐਡਾ ਸਾਰਾ ਨੋਟ ਕੱਢ ਫੜਾਉਂਦੇ ਓ। ਚੰਗਾ ਜਾਹ ਪੈਸੇ ਭਨਾ ਲਿਆ ਉਤਰ ਕੇ।' ਜੀਤ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਸਖਤ 'ਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

'ਵੇ ਪੁੱਤਾ! ਐਨੇ ਨੂੰ ਬੱਸ ਨਾ ਤੁਰ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਾ ਏ। ਤੂੰ ਬਾਕੀ ਪੈਸੇ ਮੈਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇ ਦੇਵੀਂ।' ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਤਰਲੇ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

'ਅੱਛਾ ਮਾਈ ਬੈਠ ਜਾ' ਆਖ, ਉਹ ਟਿਕਟ ਕੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਪਾਲੀ ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਮਰੀਜ਼ਾਂ, ਦਵਾਈਆਂ, ਨਰਸਾਂ, ਡਿਊਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬੱਸ ਰੱਖੜਾ, ਕਲਿਆਣ ਤੇ ਰੋਣੀ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਦੀ ਹੋਈ ਚੁੰਗੀ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।

'ਯਾਰ, ਅੱਜ ਏਧਰ ਦੀ ਚੱਲੀਂ ਨੀਲਾ ਭਵਨ ਕੰਨੀ ਦੀ।' ਜੀਤ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਬੁੜਬੁੜਾਈਆਂ ਪਰ ਹੁਣ ਤੀਕ ਤਾਂ ਬੱਸ ਮੁੜ ਕੇ ਸਿੰਧੀ ਸੜਕੇ ਵੀ ਪੈ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਫੂਲ ਸਿਨੇਮੇ ਕੋਲ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਘੰਟੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੱਸ ਰੋਕ ਲਈ ਤੇ ਤਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਏਧਰ ਉਤਰ ਜਾਓ, ਹਸਪਤਾਲ ਨੇੜੇ ਰਹੁਗਾ।'

ਪਾਲੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਉਤਰ ਗਈ। ਉਹ ਉਹਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਈ। 'ਬਚਾਰਾ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਕੰਡਕਟਰ ਏ।' ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਖਿਆਲ ਆਇਆ।

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਬੱਸ ਭਰ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੋ ਕੇ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਦੂਸਰੀ ਬੱਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਬੱਸ ਦਾ ਇਕ ਕੰਡਕਟਰ ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਗਲਮੇ ਦੇ ਬੱਟਣ ਖੋਲ੍ਹ 'ਆਵਾਰਾ' ਫਿਲਮ ਦਾ ਗਾਣਾ ਗੁਣਗੁਣਾ ਦਾ

ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਉਹਦੇ ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ। ਇਕ ਮੰਗਤੀ ਨੂੰ ਆਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਮਸਾਂ ਗਲੇਂ ਲਾਹਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਲੋਕੀ ਉਸ ਵੱਲ

ਅੱਖਾਂ ਪਾੜ-ਪਾੜ ਤੱਕਦੇ ਸਨ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਚਾਂਸ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਾਭੇ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਬੱਸ ਭਰ ਚੁਕੀ ਸੀ ਤੇ ਬਿਨਾ ਟਿਕਟੋਂ, ਵਾਧੂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਤ ਫੜ੍ਹ-ਫੜ੍ਹ ਉਤਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੀਤ ਇਕ ਪਲ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ,

'ਤੁਸੀਂ ਅਗਲੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਝੋਲਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਖਾਤਰ ਸੀਟ ਰੱਖੀ ਪਈ ਐ।'

ਕਈ ਘੂਰਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਪਾਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੀ ਤੇ ਜੀਤ ਨੇ ਝੱਟ ਬੱਸ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਦੀ ਘੰਟੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।

'ਇਹ ਤਾਂ ਵਚਾਰਾ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਕੰਡਕਟਰ ਏ।' ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਦਿਲ 'ਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ।

ਬਦਲੀ ਮੁੜ ਨਾਭੇ ਦੀ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਦੇਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਾਲੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ। ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਖੜਖੜ, ਬੱਸ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਮੋਟੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਉਹਦੇ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜੇ ਵੱਟੇ ਵੱਟੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਆਉਂਦੀ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਬੋ ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਚਕਰਾਉਣ ਲਾ ਦਿੰਦੀ।

ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਪਾਲੀ ਜਦੋਂ ਟਿਕਟ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ, 'ਨਹੀਂ ਬੀਬੀ ਰਹਿਣ ਦਿਓ' ਆਖ ਜੀਤ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਗਿਆ।

'ਨਹੀਂ ਬਈ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲੈ।' ਪਾਲੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ।

'ਕੀ ਫਰਕ ਪੈ ਚੱਲਿਆ ਏ।' ਆਖ ਉਹ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਝਗੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਸੰਗ ਲੱਗੀ ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਏ? ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗਾ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਲਈ ਸਾਢੇ ਦਸ ਆਨੇ ਭਲਾ ਕੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੇ ਸਨ!

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਜਾਣ ਕੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਦੇਰ ਨਾਲ ਗਈ, ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, 'ਅੱਜ ਪੀਪਲ ਬੱਸ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੈਪਸੂ ਰੋਡਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਕੀ ਫਜ਼ੂਲ ਗੱਲ ਏ ਕਿ ਪੈਸੇ ਹੀ ਨਾ ਲਏ ਜਾਣ।'

ਪਰ ਉਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਕਿ ਡਰਾਈਵਰ ਬੱਸ ਸਟਾਰਟ ਕਰੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕੰਡਕਟਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

'ਓਏ, ਆਉਂਦਾ ਹੁਣ, ਕਿਉਂ ਭੇਰਮੀਂ ਵੱਢੀ ਐ। ਐਡੀ ਛੇਤੀ ਜਾਣੀ ਮੀਂਹ ਆਉਂਦਾ ਏ,' ਜੀਤ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

'ਅੱਗੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਮੜਕਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਏ।' ਡਰਾਈਵਰ ਬੋਲਿਆ। 'ਚਲੇ ਬੀਬੀ, ਬੈਠੋ ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ,' ਤਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਆਖਿਆ। 'ਮੇਮ ਸਾਹਿਬਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬੱਸ ਕਿਵੇਂ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ?' ਪਿੱਛਿਓਂ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਕਲਰਕ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਬੋਲਿਆ।

ਜੀਤ ਨੇ ਘੂਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਸਭ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਬੱਸ ਤੁਰ ਪਈ। ਪਾਲੀ ਨੇ ਪੈਸੇ ਕੱਢੇ ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਖਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜੀਤ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। 'ਇਸ ਬੇਈਮਾਨੀ ਵਿਚ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਵੀ

ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਏ...ਪਰ ਕਿਹੜਾ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦਾ...ਬੈਰ, ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਧੋਖਾ ਹੀ ਹੈ ਨਾ।' ਉਹ ਸੋਚ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬੱਸ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ, ਇੱਕ ਚੈਕਰ ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਜਦੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਲੀ ਤੁਲੀਓ-ਤੁਲੀ ਹੋ ਗਈ।

'ਕਿੱਤੀ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਏ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਟਿਕਟ ਹੀ ਨਹੀਂ...ਮੈਂ ਆਖ ਦਿਆਂਗੀ ਕਿ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ।' ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ। 'ਪਰ ਬਚਾਰਾ ਫਸੇਗਾ...ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਦਿਆਂਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਲੈਣਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਪਰ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਾਂ।' ਉਹਦੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਬਹਿਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਚੈਕਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ।

'ਜੀ...ਟਿਕਟ,' ਉਹਨੇ ਆਖਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੋਬ ਵਿਚੋਂ ਟਿਕਟ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਏਹ...ਏਹ ਬੀਬੀ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਿਕਟ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਏ।'

ਟਿਕਟ ਦੇਖ ਕੇ ਚੈਕਰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਗੋਡਿਆਂ ਤੋਂ ਘਸੇ ਪਸਾਮੇ ਤੇ ਕੂਹਣੀਆਂ ਤੋਂ ਫਟੇ ਖਾਕੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੰਡਕਟਰ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਡਾਕਟਰਨੀ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਕਰਾਇਆ।

ਜੀਤ ਲੋਹਾ ਲਾਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੈਕਰ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ।

ਪਾਲੀ ਹੈਰਾਨ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ, ਸੱਠਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਖਬਰੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਰੋਟੀ ਖੁਣੇ ਵੀ ਐਵੇਂ ਰਹਿ ਕੇ ਮੇਰੇ ਟਿਕਟ ਦੇ ਪੈਸੇ ਪੂਰੇ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਈ ਤੇ ਉਹ ਡਾਢੀ ਬੇਚੈਨ ਹੋਈ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਰਦਾ ਉਦਾਸ ਜੀਤ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ।

'ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ...ਹੌਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਹੀ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਰੁਲਦਾ-ਖੁਲਦਾ ਏਧਰ ਆ ਗਿਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਕੰਡਕਟਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਤੁਹਾਡਾ ਬੈਗ ਤੇ ਟੁਟੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅਮਰਜੀਤ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ...ਤੇ...' ਅੱਗੋਂ ਉਹਦਾ ਗਲਾ ਭਰ ਆਇਆ।

ਪਾਲੀ ਡਾਢੀ ਬੇਚੈਨ ਹੋਈ, ਉਹਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਆਖੇ।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਬੱਸ ਆ ਗਈ, ਉਹ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਉਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤੇ ਪਾਲੀ ਉਹਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਡਾਢੀਆਂ ਮੋਹ ਭਿੰਜੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕਦੀ ਰਹੀ।

ਮੋਚੀਆਂ ਦਾ ਦਾਲਾਨ

ਬੱਕਾ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਮੈਂ ਬਿਟ ਬਿਟ ਤਕਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਝਾਤ ਮੁੜ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਪਾਈ ਮੇਰੀ ਤਰਫ਼।

ਉਡੀਕਦਾ ਰਿਹਾ ਮੈਂ। ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ। ਓਹ ਨਹੀਂ ਪਰਤੋ। ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਤਾਂ ਇੰਜ ਕਲਮਕੱਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਏ। ਕਿੱਥੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਮੈਨੂੰ ਨਿਖਸਮਾ ਛੱਡ ਕੇ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਦੁਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਹਮਸਾਇਆਂ ਨੂੰ? ਐਨੀ ਲੰਬੀ ਤੇ ਪੀੜੀ ਸਾਂਝ ਐਦਾ ਵੀ ਤੋੜ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਐ? ਕਿਵੇਂ, ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਵੱਡਿਆ ਇਹ ਬੇਗਾਨਾਪਨ?

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਲਓ ਸੁਣੋ। ਆਹ ਮੇਰੇ ਅੰਗਿਓ ਲੰਘਦੀ ਬੀਹੀ ਉਦੋਂ ਪੱਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਉਤਲੇ ਘਰ ਵੀ ਚਹੁੰ ਕੁ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੱਚੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ। ਮੇਰੇ ਦੇ ਬੂਹੇ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਗਲੀ ਵੱਲ। ਖੱਬੇ ਫੌਜੇ ਦਾ ਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬਰਕਤੀ ਦਾ। ਉਪਰ ਸੀ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝੀ ਛੱਤ। ਦੋਵੇਂ ਕਾਰੀਗਰ ਮੋਚੀ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਬੂਹੇ ਵੜਦਿਆਂ ਇਕ ਕੰਧ ਨਾਲ ਸੀ ਬੜਾ ਫੌਜੇ ਦਾ ਤੇ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਬਰਕਤੀ ਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਡਿਆਂ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਕੱਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਪਾਲਣ ਲਈ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਕਿੱਤਾ।

ਇਸ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਫੌਜੇ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਖੁਦਾ ਬਖਸ਼। ਬਰਕਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਜਾਲਾ। ਬੜਿਆਂ ਉਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ-ਚਮੜਾ, ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਿਲ, ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਕੂੰਡਾ, ਧਾਗੇ, ਤਿੱਲਾ, ਆਰਾਂ, ਰੰਬੀਆਂ ਆਦਿ ਪਏ ਹੁੰਦੇ। ਨਮਾਜ਼, ਨਾਸਤਾਂ ਅਤੇ ਮੱਝਾਂ ਦੇ ਕੱਖ ਕੰਡੇ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਹੋ ਬਿਸਮਿਲਾ ਆਖ ਇਹ ਆਪਣੇ ਅੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਆ ਬਹਿੰਦੇ। ਨੀਝ ਨਾਲ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਸ਼ਾਮਾਂ ਤੀਕ। ਚਮੜੇ ਨੂੰ ਸਿਲ ਉਤੇ ਕੁਟਣ ਅਤੇ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਕਲਬੂਤ ਠੋਕਣ ਦੀ ਠੱਕ ਠੱਕ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਭਾਉਂਦੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਜੋੜੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਨਾਪ ਤੇ ਸ਼ਕਲ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਮਰਦ ਤਾਂ ਖੁਦ ਮੇਰੇ ਬੂਹੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਮੋਚਾ ਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਬੜੇ ਗੌਰ ਨਾਲ ਪੈਰ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਜਾਂਚੇ ਜਾਂਦੇ। ਫਿਰ ਗਾਹਕ ਸਾਈ ਦੇ ਜਾਂਦਾ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਚੁਆਨੀ। ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਪ ਲਈ ਮੋਚੀ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਮੇਰੀ ਛੱਤ ਹੇਠ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੋਜੇ, ਵੱਡਿਆਂ ਲਈ ਨੌਕਦਾਰ ਜਾਂ ਮੁੰਡੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ, ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਮਹਾਜ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਦੁਖਲੀਆਂ, ਲਾੜੇ ਲਾੜੀਆਂ ਲਈ ਤਿੱਲੇਦਾਰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਤੇ ਹਾਲੀਆਂ ਪਾਲੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਧੌੜੀ

ਦੇ ਹੰਢਣਸਾਰ ਜੋੜੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੇਰੀ ਛੱਤ ਥੱਲੇ ਹੁੰਦੀ ਇਸ ਕਿਰਤ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਵੀ 'ਮੋਚੀਆਂ ਦਾ ਦਾਲਾਨ' ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਛਾਣ ਸੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ।

ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀਆਂ ਟਿਕੀਆਂ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਤੀਆਂ ਵਰਗੀ ਰੋਣਕ ਲਗ ਜਾਂਦੀ। ਬਰਕਤੀ ਤੇ ਫੌਜੇ ਦੇ ਬੜਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟਵਾਂ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਚੌਤਰਾ ਸੀ। ਕਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਘਰੋਂ ਮੰਜੀਆਂ ਲਿਆ ਕੇ ਉਸ ਉਪਰ ਡਾਹ ਲੈਂਦੇ। ਮੇਰੇ ਨਰੋਏ ਜੁੱਸੇ ਦੀ ਕੱਚੀ ਮਿੱਟੀ ਬਾਹਰਲੀ ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਦੋਹਾਂ ਬੁਹਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹਵਾ ਫਰਨ ਫਰਨ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਕ ਸਫ ਵਿਛ ਜਾਂਦੀ ਜਿਸ ਉਤੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਦਾ ਝੁਰਮਟ ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਕੇ ਸ਼ੌਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਫੁਲਿਆ ਨਾ ਸਮਾਉਂਦਾ।

ਟੁੱਟੀਆਂ ਭੱਜੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਚੜ੍ਹਵਾਉਣ ਜਾਂ ਚੁੱਕ ਕਢਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਹੁੰ ਦਾ ਤੇਲ ਲੈ ਕੇ ਏਥੇ ਬਾਥੇ ਸੰਤੋ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਨਾਜ਼ਰ ਤਵਿਆਂ ਆਲੀ ਮਸੀਨ ਲਿਆ ਕੇ ਕਲੀਆਂ, 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਟੱਪਿਆਂ ਦੇ ਰਕਾਟ ਸੁਣਾ ਜਾਂਦਾ। ਲਾਮ ਵਿਚ ਜਾ ਆਏ ਫੌਜੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮਾਅਰਕੇ, ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ 'ਰਬੜ' ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਜਾਂ ਮੇਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ। ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਮੇਰੇ ਸ਼ੜੀਰਾਂ ਉਤੇ ਬਣੇ ਆਲੂਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਗਾ

ਲੈਣ ਲਈ ਚੁੰਝਾਂ ਕਢਦੇ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਬੋਟਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕੀ ਜਾਂਦੇ।

ਕੀ ਕਹਿਣੇ ਖੁਦਾ ਬਖਸ਼ ਦੇ! ਜਦ ਉਹ ਮਿੱਠੀ ਹੋਕ ਲਾ ਕੇ ਵਾਰਸ ਦੀ ਹੀਰ ਗਾਉਂਦਾ, 'ਡੋਲੀ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹੀਰ ਚੀਕਾਂ ...' ਤਾਂ ਇੱਕ ਚੁਪ ਛਾ ਜਾਂਦੀ। ਮਾਨੋਂ ਹੀਰ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਵੇਦਨਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕੇਹਾ ਜਾਦੂ ਸੀ ਵਾਰਸ ਦੇ ਕਲਾਮ ਤੇ ਖੁਦਾ ਬਖਸ਼ ਦੀ ਲੈਅ ਅੰਦਰ। ਅਸ਼ੁਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ। ਮੈਂ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਜਾਂਦਾ।

ਕੇਹੀ ਚੰਦਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤ। ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਟੁੱਟ ਗਏ। ਸਾਂਝ ਜਿਵੇਂ ਸਦਾ ਲਈ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸੁਚੀ ਲੜੀ ਤੋੜ ਕੇ ਮਣਕੇ ਬਿਖੇਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮੇਰੀ ਛੱਤ ਹੇਠ ਸੁੰਨ ਮਸਾਨ। ਨਾ ਕਾਰੀਗਰ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਜੁੜਦੀਆਂ ਮਹਿਫਿਲਾਂ ਰਹੀਆਂ! ਵਾਰਸ ਦੇ ਕਲਾਮ 'ਚੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਧੁੰਦਲਾ ਗਈ।

ਉਸ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਤਾਂ ਅਜੇ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖੁਦਾ ਬਖਸ਼ ਦੇ ਬੋਲ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿੱਥੇ ਗੁਆਚ ਗਏ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਸਦੇ ਵਸਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ?

ਮੇਰੀ ਇਹ ਅਸਹਿ ਇਕੱਲ ਦਰਅਸਲ ਮੇਰੀ ਅਣਿਆਈ ਮੌਤ ਸੀ।

ਉਨੀ ਸੌ ਸੰਤਾਲੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ? ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾਂ? ਕੈਸਾ ਮਨਹੂਸ ਵਰ੍ਹਾ ਸੀ! ਮੈਨੂੰ ਵਸਦੇ ਰਸਦੇ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਉਜਾੜ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਭਲਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਸੀ ਮੇਰਾ? ਬੜਾ ਈ ਸੋਚਿਆ ਮੈਂ। ਪਰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਾ ਪਈ। ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਉਸ ਚੰਦਰੇ ਮਹੀਨੇ ਅਚੇਤ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਅਨੁਰੀ ਝੁੱਲੀ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਹਿਕਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਂਝ ਦੀਆਂ ਨਾਜ਼ਕ ਕਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਸੁਟ ਗਈ। ਕੋਈ ਕਹਿਰਾਂ ਭਰੀ ਰਾਤ ਸੀ ਉਹ! ਅਚਾਨਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਬੰਨਿਓਂ ਕਾੜ ਕਾੜ ਗੋਲੀਆਂ

ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਚੱਲੀਆਂ। ਸਹਿਮ ਜਿਹਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਸਿਧਿਆਣੇ ਦੇ ਬੋਹੜਾਂ ਉਤੇ ਸੁੱਤੇ ਮੋਰਾਂ ਨੇ ਕੁਰਲਾਹਟ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਕਿਉਂ ਪਥਰਾ ਕੇ ਸੁੰਨ ਹੋਏ ਰਹੇ? ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਕੀਏ ਦੁਆਲੇ ਵਸਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਲਾਟਾਂ ਉਠੀਆਂ।

ਮੇਰੀ ਛੱਤ ਉਤੇ ਪਏ ਅਧਸੁੱਤੇ ਮੇਰੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਚਿੱਤੇ ਬਾਜ਼ ਪੈਣ ਦੀ ਕੀ ਖਬਰ ਸੀ? ਭਾਜਤ ਪੈ ਗਈ। ਸਹਿਮੇ ਡਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਬਹੂ ਬੇਟੀਆਂ ਸਮੇਤ ਓਹ ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਪੌੜੀ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ। ਮੇਰੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਕਾ ਤੁਕਾ ਪੋਟਲੀਆਂ 'ਚ ਸਮੇਟਿਆਂ। ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਜਾਨਾਂ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਕਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

Gurdwara Shri Guru Har Gobind Sahib Ji
1050 S. Graham Road, Greenwood, IN 46143

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ *Khalsa Sajna Diwas Samagam*

20 ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ 22 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ 20 ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ 22 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
(ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ)

ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ
(ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ)

ਗਿਆਨੀ ਸ਼੍ਰੀ
ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
(ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ)

ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ

ਗਿਆਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

20 ਅਪਰੈਲ 2018, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

21 ਅਪਰੈਲ 2018, ਸਨਿਚਰਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ 6:30 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ
ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

22 ਅਪਰੈਲ 2018, ਐਤਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ 6:30 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ
ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਦੀਵਾਨ: ਸਵੇਰੇ 11:30 ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ

21 ਅਪਰੈਲ 2018
ਸਨਿਚਰਵਾਰ
ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ

April 20th, 2018 Friday

Evening Diwan 6PM to 9PM

April 21st, 2018 Saturday

Morning 6:30AM to 9AM Asa Dee Vaar
Evening Diwan: 6PM to 9PM

April 22nd, 2018 Sunday

Morning 6:30Am to 9AM Asa Dee Vaar
Afternoon Diwan: 11:30AM to 3PM

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਭਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-476-4038

ਭਾਈ ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-560-0019

ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-8344

ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼: ਨੀਰੋ'ਜ਼ ਗੈਸਟ

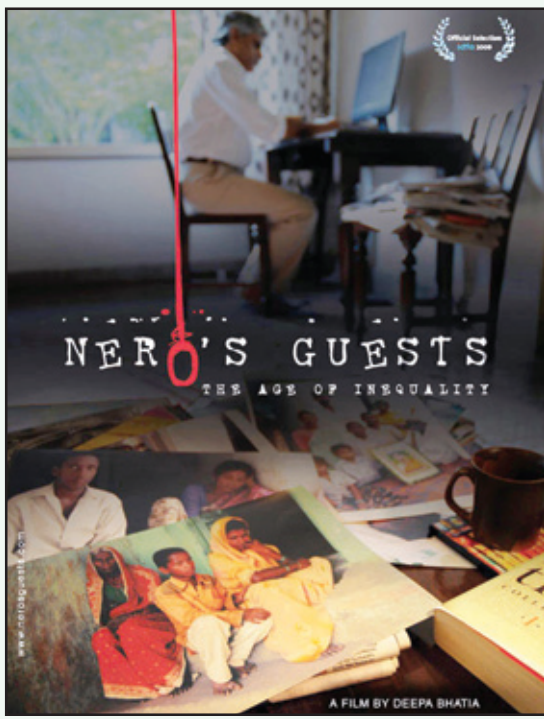
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿੰਦਤ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੀ ਸਾਈਨਾਥ ਦੇ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਇਹ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ 'ਨੀਰੋ'ਜ਼ ਗੈਸਟ' (ਨੀਰੋ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨ) ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੀਪਾ ਭਾਟੀਆ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਇਸ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਵਿਚ ਸਾਈਨਾਥ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ

ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ

ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜੜ੍ਹ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਬੇਵਸੀ, ਮਜਬੂਰੀ ਅਤੇ ਲਾਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੰਮੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੀ ਸਾਈਨਾਥ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਈਨਾਥ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਤੇ ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ

'ਨੀਰੋ'ਜ਼ ਗੈਸਟ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

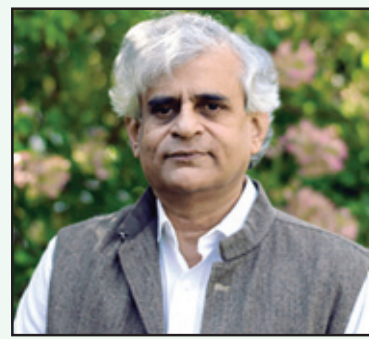
ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਉਪਰ ਵੀ ਵਿਅੰਗਮਈ ਅਤੇ ਕਰਾਰੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ "ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਕੜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।" ਸਾਈਨਾਥ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਜੋਕੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ

ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉਠ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਤ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ? ਮੀਡੀਏ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਸਾਈਨਾਥ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਪਰ ਉਹ

ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਫੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗਲੈਮਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੁਨੇਹਾ ਮੱਧਵਰਗੀ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਸੇਧਿਤ ਹੈ। ਸਾਈਨਾਥ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ

ਪੀ ਸਾਈਨਾਥ

ਦੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੱਧਵਰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੱਧਵਰਗ ਨਾ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਨਾ

ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਈਨਾਥ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੱਧਵਰਗ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਰੋਮ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੀਰੋ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਸਾਈਨਾਥ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਵਰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਹ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੀਰੋ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨ ਨਾ ਬਣਨ ਦੇ ਅਮਲ ਵੱਲ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ।

'ਨੀਰੋ'ਜ਼ ਗੈਸਟ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ।

Harvest of Grief

The documentary deals with farmers' suicides in southern Punjab due to indebtedness from high cost of inputs - water, mechanized farming, chemical pesticides & fertilizers - and low economic returns.

Directed by Anwar Jamal
Produced by Rasli Basu
India International Centre
40 Max Mueller Marg, New Delhi 110003
30 April, 2018
6:30pm - 7:30pm

ਫਿਲਮ 'ਹਾਰਵੈਸਟ ਆਫ ਗਰੀਫ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

...ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਹਾਣੀ: ਹਾਰਵੈਸਟ ਆਫ ਗਰੀਫ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬਣੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ 'ਹਾਰਵੈਸਟ ਆਫ ਗਰੀਫ' ਦਿਲ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਿੱਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭਾਰ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅਥਾਹ ਦੁੱਖ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੰਦਤ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਟੋਟਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਸੈਕਟਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲਣਯੋਗ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਰਸਿਲ ਬਾਸੂ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਨਵਰ ਜਮਾਲ ਹਨ।

-ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ

ਇਕ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ

ਇੰਡੀਆ ਨੈਵਰ ਅਗੇਨ ਨਿਰਭਇਆ

ਸਾਲ 2012 ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਨਿਰਭਇਆ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਝੰਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਂਡ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ 'ਮਰਡਰ ਮਾਧੁਰੀ' ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵਿਦਿਸ਼ਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ 'ਇੰਡੀਆ ਨੈਵਰ ਅਗੇਨ ਨਿਰਭਇਆ' ਬਣਾਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਚਲਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋੜੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਬਦਮਾਸ਼ ਕੀ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿਦਿਸ਼ਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਂਡ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਾਂਡ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਮਨ ਉਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬੈਨਰ ਫੜ ਕੇ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੱਸਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸੇ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ।"

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਨਿਲ ਯਾਦਵ, ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ ਸ਼ੀਵਾਸਤਵ, ਰਾਜੂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ ਸ਼ੀਵਾਸਤਵ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋਈਆਂ। 'ਤੇਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ', 'ਲੋ ਆ ਗਿਆ ਹੀਰੋ' ਫੇਮ ਚਿਚਾ ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਰਭਇਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਕਾ ਹੈ ਪਾਇਲ ਕਸ਼ਿਅਪ। ਔਰਤ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਔਰਤ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਤਮੰਨਾ ਭਾਟੀਆ ਦੀ ਹਸਰਤ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਰਸ਼ ਤੋਂ ਫਰਸ਼ ਅਤੇ ਫਰਸ਼ ਤੋਂ ਅਰਸ਼ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਤਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਾਰਤ ਜਾਣਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ ਤਮੰਨਾ ਭਾਟੀਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਹੁਬਲੀ' ਤੋਂ ਖਾਸ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਤਮੰਨਾ ਭਾਟੀਆ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਬਾਲੀਵੁੱਡ

ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਤਮੰਨਾ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਉਹ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਥੀਏਟਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ

ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਢੇ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ 'ਚਾਂਦ ਸਾ ਰੋਸ਼ਨ ਚਿਹਰਾ'। ਜਦੋਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸੀ। ਡੇਢ ਸਾਲ ਤਕ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰੁਝੀ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਨੇ 73 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਬਣਨ ਦੀ ਹਸਰਤ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ਼ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਟਿਊਟਰ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇਲਗੂ ਤੇ ਤਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਾਂਸ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮ ਲਈ ਟੈਗੋ ਸਿੱਖ ਰਹੀ ਹੈ।

PUNJABI STARLIVE EVENT MANAGEMENT PVT LTD.

PRESENTS

Nirmal Sidhu

Resham Anmol

Sara Gurpal

USA
TOUR
2018

MEDIA PARTNER

Bunty Bains

GUEST APPEARANCE

CONTACT FOR LIVE SHOW BOOKINGS ACROSS USA

+1 - 847-907-1074 | +1 - 224-410-8380

www.punjabistarlive.com

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 2018

ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਈ ਮੋਹਤਬਰ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਇਕੋ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰੋਲ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਏਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ:

1. ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ/ਇਲੈਕਸ਼ਨ: ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਝੰਜਟ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ (ਸਰਬਸੰਮਤੀ) ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇ।

2. ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੇਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਨ-ਦਿਹਾਰਾਂ ਲਈ ਨਾਮੀ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਸਾਲ ਭਰ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨਾ।

*ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਉਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਹਾਰਕ ਅਮਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ।

3. ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।

*ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ 'ਚ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

*ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਿਲੋਂ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

*ਵਾਈ. ਪੀ. ਡੀ., ਏ. ਸੀ. ਟੀ. ਤਿਆਰੀ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕੇ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨਾ।

4. ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਦੀਰਘਕਾਲੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ (2 ਸਾਲਾ, 5 ਸਾਲਾ, 10 ਸਾਲਾ) ਬਣਾਉਣਾ।

*ਬਜਟ: ਬਜਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜਾਬਤੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ। ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਗਮ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਜਟ ਅਲਾਟ ਕਰਨਾ।

*ਬਿਲਡਿੰਗ: ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਸਹੀ ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣਾ।

*ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਦੀਰਘਕਾਲੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨਾ।

5. ਲੰਗਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਇਨਵੈਂਟਰੀ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣਾ।

*ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਲੰਗਰ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ।

6. ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।

*ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉਤੇ ਪਾਉਣਾ।

*ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣਾ।

*ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਉਂਤਬੰਦ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਗਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਸਕੇ।

7. ਆਊਟਰੀਚ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜ

*ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਲਿਨਿਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 250 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅੱਠ ਮੈਡੀਕਲ ਡਾਕਟਰ, ਇਕ ਡੈਂਟਿਸਟ ਅਤੇ ਇਕ ਕਾਇਰੋਪ੍ਰੈਕਟਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

*ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਗੈਲਰੀ ਬਣਾਉਣਾ।

*ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਊਟਰੀਚ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ।

8. ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਰਾਏ ਜਾਣਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਬਾਕਸ ਬਣਾਉਣਾ।

9. ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਇਸ ਖਾਤਰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਸਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣਾ।

10. ਮਿਡਵੇਸਟ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਉਣਾ।

ਅਸੀਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤ ਇਸ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਤਜਰਬਾ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ।

ਤੁਹਾਡੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਬੈਲਟ ਨੰਬਰ 9)

ਉਹ 2001 ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਥਾ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਖੇਡ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਦੇ 2007 ਤੋਂ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਨ।

ਇਰਵਿਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਬੈਲਟ ਨੰਬਰ 11)

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਇਲੀਨਾਏ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25 ਸਾਲ ਦਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਉਹ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਹ 2014 ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੋਧ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਤੇ ਰੁਲਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 2017 ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਈ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਟੀਮ ਮੈਂਬਰ ਸਨ।

ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਬੈਲਟ ਨੰਬਰ 13)

ਉਹ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਬਿਜਨਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 4 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਬਜਟ ਤੇ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਮੇਟੀ; ਯੂਥ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ; ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਈ. ਟੀ. ਟੀਮ; ਮੈਨੇਜਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਲਿਨਿਕ; ਮੈਨੇਜਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਊਟਰੀਚ ਕਮੇਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ (ਬੈਲਟ ਨੰਬਰ 14)

ਉਹ 1977 ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਿਖਿਆ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ 35 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। 1993 ਤੋਂ ਉਹ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਵਿਚ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਣਾ, ਸਥਾਨਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ 'ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀ ਸਿੱਖਾਂ' ਬਾਰੇ ਜਾਣੋਂ ਆਦਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। 2012 ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੋਸਟਰਾਂ ਤੇ ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਖੁਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ (ਬੈਲਟ ਨੰਬਰ 16)

ਉਹ 1975 ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। 1982 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1987 ਵਿਚ ਕੈਲਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸਕੂਲ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਕੀਤੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਟਾਈਮ ਲਾਈਫ ਇੰਕ. ਅਤੇ ਜੀਨਿਥ ਰੇਡੀਓ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਨਾਲਿਸਟ ਅਤੇ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ ਕੰਸਲਟੈਂਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਹਾਈਕੀ ਕਲੱਬ, ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੇਸਟ ਬੇਸ ਕੈਂਪ ਆਦਿ ਕਈ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਚ ਲੀਡਰ ਵਜੋਂ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਲੱਬ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਆਈ. ਡੀ. ਜਰੂਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ।

ਰਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਣਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਵੋਟਾਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2018 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ (1280 Winnetka Street, Palatine, IL 60069) ਵਿਖੇ ਪੈਣਗੀਆਂ।